

Πανελλήνιο Πνευματικό Κέντρο
«Ο ΦΙΛΩΝ»

ΤΕΧΝΗ

&

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Απρίλιος 2026

www.filonas.gr

Σημείωμα του Εκδότη

Το Πάσχα συνιστά μια στιγμή συμπύκνωσης εμπειριών που υπερβαίνουν τη θρησκευτική τους αφετηρία και εγγράφονται βαθιά στον πολιτισμικό και αισθητικό ορίζοντα του ορθόδοξου κόσμου. Η τέχνη, εντός αυτής της παράδοσης, συγκροτεί έναν ιδιαίτερο τρόπο γνώσης όπου η αίσθηση και η εσωτερικότητα συνυφαίνονται και διαμορφώνουν μια εμπειρία ουσίας.

Η αγιογραφία αποτελεί ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της στάσης. Η εικαστική της γλώσσα απομακρύνεται συνειδητά από τη φυσιοκρατία και διαμορφώνει μια μορφολογία που υπηρετεί τη διαφάνεια του νοήματος. Το φως προσεγγίζεται ως ποιότητα παρουσίας που διαχέεται στο σύνολο της εικόνας και οργανώνει την εμπειρία του θεατή. Οι μορφές αποκτούν μια διάσταση που υπερβαίνει τη χρονικότητα και εισάγουν τον παρατηρητή σε ένα πεδίο εσωτερικής αναφοράς. Η εικόνα κατευθύνει το βλέμμα προς μια κατάσταση συγκέντρωσης και στοχασμού, εγκαθιδρύοντας έναν ρυθμό θέασης που ευνοεί τη σιωπή και την προσοχή.

Παράλληλα, η υμνογραφία της Μεγάλης Εβδομάδας και της Κυριακής του Πάσχα συγκροτούν ένα ηχητικό σύμπαν υψηλής πυκνότητας. Τα τροπάρια, οι κανόνες και τα

ιδιόμελα συνιστούν φορείς ενός ποιητικού λόγου με έντονη θεολογική και λογοτεχνική συνοχή. Η μελωδική ανάπτυξη, λιτή και εσωστρεφής, καλλιεργεί συνθήκες εσωτερικής συγκέντρωσης, ενώ η γλώσσα, μέσα από τις βιβλικές αναφορές και τη δραματουργική της ένταση, διαμορφώνει ένα πεδίο στοχασμού που εξελίσσεται σταδιακά μέσα στον χρόνο της ακρόασης.

Η συνύπαρξη εικόνας και ήχου στον λειτουργικό χώρο συγκροτεί μια ενιαία αισθητική εμπειρία που γίνονται ένα με το μυστήριο του Θεού δράματος. Η όραση και η ακοή λειτουργούν συμπληρωματικά, κατευθύνοντας την προσοχή προς μια βαθύτερη πρόσληψη της παρουσίας. Σε αυτήν τη συνθήκη, η τέχνη διαμορφώνει ένα περιβάλλον στο οποίο ο χρόνος αποκτά διαφορετική ποιότητα και η εμπειρία αποκτά εσωτερικό βάθος και μυστηριακό περιεχόμενο.

Στον σύγχρονο κόσμο της ταχύτητας και της υπερπληροφόρησης, η ορθόδοξη καλλιτεχνική παράδοση προτείνει έναν τρόπο πρόσληψης που βασίζεται στην επιβράδυνση και τη συγκέντρωση. Η σημασία της αναδεικνύεται μέσα από τη δυνατότητά της να επαναπροσδιορίζει τη σχέση με το βλέμμα και την ακρόαση και να καλλιεργεί μια στάση προσοχής απέναντι στον κόσμο.

Η πασχαλινή περίοδος εντείνει αυτήν την εμπειρία μέσα από την εναλλαγή φωτός και σιωπής, λόγου και μέλους, εικόνας και ήχου. Η έννοια της αποκάλυψης αποκτά το περιεχόμενο μιας σταδιακής μετατόπισης της αντίληψης, μέσα από την οποία αναδύεται μια πιο διαυγής σχέση με τον εαυτό και τον κόσμο.

Σε αυτό το σημείο, η τέχνη προσεγγίζει τα όριά της και ταυτόχρονα τα υπερβαίνει. Αγγίζει μια περιοχή όπου η μορφή, ο λόγος και ο ήχος παύουν να αποτελούν αυτόρκεις εκφράσεις και μετατρέπονται σε φορείς μιας εμπειρίας που δεν εξαντλείται στην αισθητική της διάσταση. Ο μυστικισμός της ορθόδοξης παράδοσης εγγράφεται ακριβώς εδώ, ως μια κίνηση εσωτερικής αποκάλυψης που δεν επιβάλλεται αλλά αποκαλύπτεται σταδιακά μέσα από τη συμμετοχή.

Το θείο δράμα, όπως αναπτύσσεται στην κορύφωση της πασχαλινής εμπειρίας, δεν

περιορίζεται σε μια αφήγηση, αλλά διαμορφώνει έναν χώρο όπου ο άνθρωπος καλείται να αναμετρηθεί με τα όρια της ύπαρξής του, με το βάρος της φθοράς και την προοπτική της υπέρβασής της. Σε αυτήν τη συνάντηση, η τέχνη λειτουργεί ως λεπτός μεσολαβητής, καλλιεργώντας τις συνθήκες μιας γνώσης που δεν προκύπτει από ανάλυση αλλά από βίωμα.

Η εξ αποκαλύψεως αλήθεια, εντός αυτού του πλαισίου, αναδύεται ως εμπειρία που μεταμορφώνει την αντίληψη και ανασυνθέτει τη σχέση με τον κόσμο. Η εικόνα, ο ύμνος, το φως και η σιωπή συγκλίνουν προς μια ενότητα όπου το αισθητό και το άρρητο συναντώνται με τρόπο άμεσο και απαιτητικό. Εκεί, στο κατώφλι ανάμεσα στο ορατό και το αφανές, η τέχνη αποκαλύπτει την πιο ουσιαστική της δυνατότητα. Καθίσταται χώρος όπου ο άνθρωπος μπορεί να σταθεί με επίγνωση απέναντι στο μυστήριο, όχι για να το κατακτήσει αλλά για να το κατοικήσει..

Τα Νέα του Φίλωνα

σελ 06 - 12

Καλλιτεχνικά Νέα

σελ 13 - 38

Ο Φίλωνας Προτείνει – Χορός, Θέατρο, Εικαστικά

Μουσικά Δρώμενα

σελ 39 - 52

Ο Φίλωνας Προτείνει – Μουσικές Εκδηλώσεις

Η Τέχνη μέσα από την Κριτική

σελ 53 - 54

Μουσικό Ημερολόγιο Απριλίου

σελ 55 - 63

Πολιτιστικές Δραστηριότητες και
Επικαιρότητα

σελ 64 - 70

Καλλιτεχνικά Αφιερώματα & Συνεντεύξεις
Ψυχής

σελ 71 - 110

Η Γωνιά του Βιβλίου με τις Εκδόσεις
Παπαγρηγορίου -Νάκας

σελ 111 - 112

Πανόραμα Τέχνης, Πολιτισμού και
Αισθητικής

σελ 113 - 123

Τα Νέα του Φίλωνα

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ο ΦΙΛΩΝ

47^{ος} ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

2026

Πιάνο - Λυρικό Τραγούδι - Κιθάρα - Έγχορδα

Κιθάρα 26 Απριλίου 2026
Έγχορδα 24 Μαΐου 2026
Εθνικό Ωδείο Αθήνας (Μεγερ 18)

Πιάνο 10 Μαΐου 2026
Λυρικό Τραγούδι 17 Μαΐου 2026
Εθνικό Ωδείο Αθήνας (Ισίδης Κορινθίας 6, Αμπελόκηποι)

Χορηγός Διαγωνισμού

www.filonas.gr
e-mail: info@filonas.gr

ΡΕΛΙΕΣ Μ.Ι.Σ.Σ. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΦΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Πνευματικό Κέντρο Πειραιώς Ο ΦΙΛΩΝ, είναι στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει την διοργάνωση του 47ου Πανελλήνιου Μουσικού Διαγωνισμού «Ταλέντα - Βραβεία Φίλωνα» στην Κιθάρα, το Πιάνο, το Λυρικό Τραγούδι και τα Έγχορδα. Ο Διαγωνισμός στην Κιθάρα θα διεξαχθεί την Κυριακή 26 Απριλίου στο Εθνικό Ωδείο της Αθήνας ενώ ο Διαγωνισμός του Πιάνου την Κυριακή 10 Μαΐου 2026 στο Ωδείο Athenaeum (Κορινθίας 6, Αθήνα). Στο Ωδείο Athenaeum θα διοργανωθεί επίσης και ο διαγωνισμός

Κοινοποιήθηκε ο **47^{ος}**

Διαγωνισμός «Ταλέντα Βραβεία Φίλωνα»: Ο **Παλαιότερος Διαγωνισμός Μουσικής στην Ελλάδα**

Λυρικού Τραγουδιού ο οποίος θα διεξαχθεί την Κυριακή 17 Μαΐου. Ο Διαγωνισμός των εγχόρδων θα πραγματοποιηθεί στις 24 Μαΐου στο Εθνικό Ωδείο Αθήνας.

Θυμίζουμε ότι οι ιστορικοί μουσικοί διαγωνισμοί του Φίλωνα είναι οι πρώτοι στο είδος τους στην Ελλάδα από το 1977. Ο 47ος Μουσικός Διαγωνισμός θα προσφέρει πλούσιες δωρο-επιταγές στους βραβευθέντες ενώ θα υπάρξει και χρηματικό έπαθλο 300 ευρώ για το Βραβείο Εξαιρετικής Επίδοσης «Μαίρης Κεράνη Σοφιανού» και στους 4 Διαγωνισμούς αν αυτό αποφασίσει η κριτική επιτροπή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον διαγωνισμό Πιάνου, Λυρικού Τραγουδιού,

και Κιθάρας, τις κατηγορίες και το πρόγραμμα θα βρείτε στην ειδική υποενότητα της ιστοσελίδας του Φίλωνα για τους Μουσικούς Διαγωνισμούς. Εγγραφές στον διαγωνισμό γίνονται μέσα από την ειδική φόρμα συμμετοχής που υπάρχει στο

site (www.filonas.gr). Επίσης για πιο άμεση πληροφόρησή σας για την εξέλιξη του διαγωνισμού, τα ειδικά πακέτα εκπτώσεων που παρέχει ο Φίλωνας αλλά και για τις υπόλοιπες δραστηριότητες του ακολουθήστε μας στη σελίδα του FB

Μια πλούσια βραδιά σκέψης, τέχνης και φιλοσοφίας:

«Η Ηθική στην Πολιτική – Από τον Μακιαβέλλι στη Σύγχρονη Εποχή»

Σε μια κατάμεστη από κόσμο αίθουσα, πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 13 Μαρτίου 2026 στον Ελληνογαλλικό Σύνδεσμο η εκδήλωση με τίτλο «Η Ηθική στην Πολιτική: Από τον Μακιαβέλλι στη

Σύγχρονη Εποχή», προσφέροντας στο κοινό μια εκπληκτική βραδιά ήχου και λόγου, όπου η φιλοσοφική σκέψη συνάντησε την τέχνη και το θέατρο.

Η εκδήλωση αποτέλεσε μια ουσιαστική αφορμή για στοχασμό πάνω στα μεγάλα ερωτήματα της πολιτικής ηθικής, με αφετηρία τη σκέψη του Νικολό Μακιαβέλλι και την επιρροή της στη νεότερη πολιτική φιλοσοφία.

Κεντρικοί ομιλητές της βραδιάς ήταν ο Νίκος Σοφιανός, Γενικός Γραμματέας του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE) και Πρόεδρος του Φίλωνα, καθώς και ο Σταύρος Σταματίου, απόφοιτος ΙΦΕ, μεταπτυχιακός φοιτητής της Φιλοσοφίας με ειδίκευση στην πολιτική φιλοσοφία.

Ο Σταύρος Σταματίου προσέφερε στο κοινό μια εντυπωσιακή και σε βάθος εμβάθυνση στο έργο και τη σκέψη του Μακιαβέλλι, αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα και τη διαχρονικότητα της πολιτικής του σκέψης. Από την πλευρά του, ο Νίκος Σοφιανός ανέπτυξε την έννοια της ηθικής στην

πολιτική φιλοσοφία από τη νεοτερικότητα έως τη σύγχρονη εποχή, φωτίζοντας τις εντάσεις μεταξύ πολιτικής αποτελεσματικότητας και ηθικής ευθύνης.

Η βραδιά, ωστόσο, ξεπέρασε τα όρια μιας τυπικής συζήτησης και εξελίχθηκε σε μια ολοκληρωμένη καλλιτεχνική εμπειρία, όπου ο λόγος, το θέατρο και η μουσική συνυπήρξαν δημιουργικά.

Ιδιαίτερη θέση στο πρόγραμμα κατείχε η μουσική παρουσία της σπουδαίας σοπράνο Σοφίας Θεοδώρου, η οποία καθήλωσε το κοινό με την ερμηνεία και τη σκηνική της παρουσία.

Μαζί της, ο Κωνσταντίνος Τσικλέας στο πιάνο και ο Νότης Αγακίδης στο πιάνο και το ακορντεόν συνέβαλαν καθοριστικά στη δημιουργία μιας μοναδικής ατμόσφαιρας υψηλής αισθητικής. Ξεχωριστή στιγμή της βραδιάς αποτέλεσε η πρώτη παγκόσμια ζωντανή εκτέλεση του μουσικού κομματιού «Ανοιξη» του Κίμωνα Χατζηαντωνιάδη από την Σοπράνο Σοφία Θεοδώρου με συνοδία στο πιάνο τον Κωνσταντίνο Τσικλέα, η οποία συγκίνησε ιδιαίτερα το κοινό.

Μεγάλη εντύπωση προκάλεσε επίσης η δραματοποιημένη παρουσίαση αποσπασμάτων από το θεατρικό έργο του Μακιαβέλλι «Μανδραγόρας», μέσα από την

οποία αναδείχθηκαν με ζωντάνια και χιούμορ οι ανθρώπινες αδυναμίες και οι πολιτικές στρατηγικές που διατρέχουν το έργο του μεγάλου στοχαστή της Αναγέννησης. Τις σκηνές ερμήνευσαν με εξαιρετική θεατρική δύναμη οι ηθοποιοί Αλέξανδρος Παπακώστας, Κωνσταντίνα Κομιανού, Κατερίνα Γιαννάκη και Λυδία Ρούση, χαρίζοντας στο κοινό μια πραγματικά αξέχαστη εμπειρία.

Παρόντες στην εκδήλωση ήταν ο πρόεδρος του Ελληνογαλλικού Συνδέσμου Νικόλαος Αγγελής, η διοργανώτρια και επιμελήτης του 4ημέρου "Φως στη Ροή της Ζωής" Αργυρούλα Pappas Τσιώτα, καθώς και οι αντιπρόεδροι του Φίλωνα Γιώργος Σοφιανός και Νίκος Κεράνης, ενώ τίμησε επίσης τη βραδιά με την παρουσία του ο

Διευθυντής του Λογοτεχνικού Τμήματος του Φίλωνα Απόστολος Ζυγόπουλος.

Η εκδήλωση εντάχθηκε στο ετήσιο τετραήμερο πολιτιστικών και καλλιτεχνικών δράσεων που διοργανώνει με μεγάλη επιτυχία η εικαστικός και εκπαιδευτικός Αργυρούλα Pappas Τσιώτα, προσδίδοντας στη διοργάνωση έναν ιδιαίτερα πολυδιάστατο πολιτιστικό χαρακτήρα.

Η θερμή ανταπόκριση του κοινού και το υψηλό επίπεδο του καλλιτεχνικού και πνευματικού διαλόγου επιβεβαίωσαν ότι η συνάντηση φιλοσοφίας, πολιτικής σκέψης και τέχνης μπορεί να δημιουργήσει στιγμές ουσιαστικής πνευματικής εμπειρίας και συλλογικού προβληματισμού..

Με εξαιρετική επιτυχία και μεγάλη προσέλευση κοινού πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 3 Απριλίου 2026, στον Ελληνογαλλικό Σύνδεσμο στο Κολωνάκι, η μουσικολογική και καλλιτεχνική εκδήλωση με τίτλο «Γαλλική GRAND-OPERA: Μια

Με απόλυτη επιτυχία

**πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση
«Γαλλική GRAND-OPERA:
Μια Ιστορική Διαδρομή»**

Ιστορική Διαδρομή», που διοργανώθηκε από τον Ελληνογαλλικό Σύνδεσμο και το Πανελλήνιο Πνευματικό Κέντρο «Ο ΦΙΛΩΝ». Η εκδήλωση συγκέντρωσε το έντονο ενδιαφέρον του κοινού, με τη συμμετοχή να ξεπερνά τα 110 άτομα, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική απήχηση ενός θέματος που συνδυάζει την ιστορική γνώση με την υψηλή

καλλιτεχνική έκφραση. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους πανεπιστημιακοί, ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί, καθώς και η Πρόεδρος της Εταιρείας Γραμμάτων και Τεχνών Πειραιά, κα Σοφία Παυλάκου, προσδίδοντας ιδιαίτερο κύρος και σημασία στη βραδιά.

Κεντρική ομιλήτρια της εκδήλωσης ήταν η Δρ. Δήμητρα Χόνδρου, η οποία με επιστημονική αρτιότητα, αφηγηματική δύναμη και σπάνια ερμηνευτική διεισδυτικότητα κατόρθωσε να μετατρέψει την ομιλία της σε ένα ζωντανό ταξίδι στην ιστορική εξέλιξη της όπερας. Μέσα από μια πολυδιάστατη προσέγγιση, ανέδειξε όχι μόνο τη γέννηση και την ακμή της γαλλικής Grand-Opéra, αλλά και το ευρύτερο φαινόμενο της Ιστορικής Όπερας από τα τέλη του 17ου έως τον 19ο αιώνα. Με ιδιαίτερη έμφαση στις σκηνικές τεχνικές,

τους μηχανισμούς, τη σκηνογραφία και τους φωτισμούς, ανέδειξε τον τρόπο με τον οποίο η όπερα συγκροτήθηκε ως ένα σύνθετο καλλιτεχνικό σύμπαν, όπου η μουσική, το θέατρο και η τεχνολογία συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο αισθητικό και ιδεολογικό αποτέλεσμα. Η ομιλία της καθήλωσε το κοινό, προσφέροντας όχι μόνο γνώση αλλά και βιωματική κατανόηση της μεγαλοπρέπειας και της πολυπλοκότητας του λυρικού θεάτρου.

Ξεχωριστή και καθοριστική για την επιτυχία της βραδιάς υπήρξε η καλλιτεχνική ενότητα, η οποία απέσπασε ενθουσιώδη ανταπόκριση και παρατεταμένο χειροκρότημα. Οι ερμηνείες της σοπράνο Χριστίνας Τερζόγλου και της σοπράνο Ροζμαρί Κυπραίου ανέδειξαν με μοναδικό τρόπο το εκφραστικό εύρος και τη φωνητική δεξιότητα που απαιτεί το ρεπερτόριο της Όπερας. Με άψογη τεχνική, δραματική ένταση και υψηλή αισθητική, οι δύο καλλιτέχνιδες μετέφεραν στο κοινό τη μεγαλοπρέπεια και τη συναισθηματική δύναμη των έργων.

Η συνοδεία στο πιάνο από τον Ηλία Σιατούνη υπήρξε εξίσου εξαιρετική, προσδίδοντας συνοχή, ρυθμική ακρίβεια και εκφραστικό βάθος στις ερμηνείες. Η άριστη συνεργασία των καλλιτεχνών δημιούργησε μια ολοκληρωμένη σκηνική εμπειρία, που προσέγγισε το επίπεδο λυρικής παράστασης, εντυπωσιάζοντας το κοινό και αναδεικνύοντας τη θεατρικότητα και τη δύναμη της μουσικής.

Η εκδήλωση αποτέλεσε ένα υψηλού επιπέδου πολιτιστικό γεγονός, που συνδύασε τη μουσικολογική τεκμηρίωση με την έντονη βιωματική εμπειρία της ζωντανής ερμηνείας, επιτυγχάνοντας να μεταφέρει το κοινό σε μια εποχή όπου η όπερα υπήρξε ταυτόχρονα τέχνη, θέαμα και φορέας ιδεών.

Οι διοργανωτές εκφράζουν τις θερμές τους ευχαριστίες προς όλους τους συντελεστές και το κοινό για την παρουσία και τη συμβολή τους στην επιτυχία της εκδήλωσης, ανανεώνοντας το ραντεβού για μελλοντικές πολιτιστικές δράσεις ανάλογης ποιότητας και εμβέλειας.

Τα μέλη του Φίλωνα αποτελούν τη βάση και τους κύριους αποδέκτες του έργου του και των δράσεων του.

Μέλη του Φίλωνα μπορεί να είναι:

- φυσικά πρόσωπα
- εκπρόσωποι φορέα οργανισμού
- τιμής ένεκεν

Ως μέλη του Φίλωνα:

Σας Προσκαλούμε να Γίνετε Μέλη του Φίλωνα

- ενημερώνεστε για τις εργασίες, τα προγράμματα, τις εκδηλώσεις και εκδόσεις του σωματείου σε τακτική βάση
- συμμετέχετε στις επιστημονικές και άλλες επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντα σας
- συμμετέχετε σε όλες τις εκδηλώσεις μας

Προνόμια και οφέλη για τα μέλη του Φίλωνα:

- Τακτική και έγκαιρη ενημέρωση για όλες τις εκδηλώσεις και τους διαγωνισμούς του Φίλωνα
- Συμμετοχή με μειωμένο κόστος σε όλες τις εκδηλώσεις (σεμινάρια, διαγωνισμούς) υπάρχει κόστος εγγραφής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συμμετοχή των μελών είναι εντελώς δωρεάν.
- Μειωμένη τιμή αγοράς των εκδόσεων του Φίλωνα (30 με 50%).
- Δωρο-κουπόνια εκπτώσεων για αγορά μουσικών οργάνων από συνεργαζόμενα καταστήματα
- Μειωμένη τιμή σε εκδηλώσεις συνεργαζόμενων φορέων με τον Φίλωνα
- Αποστολή μία φορά το δίμηνο του ηλεκτρονικού μαγκαζίνο (Newsletter) του Φίλωνα

- Τα μέλη έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε σειρά συμβουλευτικών επιτροπών και ομάδων εργασίας που συστήνει ο Φίλωνας
- Προνομιακή μεταχείριση σε περίπτωση προβολής και διαφήμισης

Αίτηση για μέλος του σωματείου μας μπορείτε να υποβάλλετε μέσω της ιστοσελίδας του Φίλωνα [εδώ](#). Για την

έγκριση της αίτησης σας θα ενημερωθείτε μέσω mail σε σύντομο χρονικό διάστημα. Παροτρύνουμε επίσης τα μέλη και υποψήφια μέλη να στηρίξουν την προσπάθεια του σωματείου και στα social media ακολουθώντας [εδώ](#) τη σελίδα μας στο facebook.

"Ο

Κήπος των Επίγειων Απολαύσεων" στο Δημοτικό Θέατρο

Πειραιά

16 - 21 Απριλίου

Η παράσταση αντλεί έμπνευση από τον εμβληματικό πίνακα του Ιερώνυμου Μπος, διερευνώντας τις έννοιες της τέρψης, της επιθυμίας και της εγγύτητας ως φυσικές πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης. Στη σκηνή αναδύεται ένας τόπος όπου οι αισθήσεις κινούνται ανάμεσα σε ιερό και βέβηλο, φύση και τεχνολογία, φαντασία και πραγματικότητα.

Οι ερμηνευτές λειτουργούν ως "κινητικοί κήποι", προσδοκώντας μια αργοπορημένη αναγέννηση σε έναν κόσμο που φαίνεται όλο και πιο δυστοπικός. Η παράσταση θέτει το ερώτημα για την καθαρή χαρά και ευδαιμονία σε συνθήκες κρίσης.

Συντελεστές

Ιδέα, Χορογραφία, Σκηνικός Σχεδιασμός:
Σπύρος Κουβαράς, Πρωτότυπη Μουσική:

Θανάσης Κουμεντέρης, Καλλιτεχνική
Συνεργάτις: Κορίνα Κοτσίρη, Φωτιστικός
Σχεδιασμός: Θωμάς Οικονομάκος,
Κοστούμια: Kenneth Haarstring - Hoodie Lab

Visuals: DreamDropper, Βοηθός
Χορογράφου: Μίνα Ανανιάδου

Χορευτές: Μάγδα Αργυρίδου, Σεμίνα Ρίζου,
Σπύρος Κουβαράς

Η παράσταση "Tango Golden Years" του Marcos Ayala συνδυάζει το τάνγκο και την τζαζ, αναδεικνύοντας τη σχέση τους με την ελευθερία, τον έρωτα και την απώλεια.

*M*arcos Ayala "'Tango - The Golden Years'"

22 Απριλίου, Christmas Theater

Το έργο μεταφέρει το κοινό στις δεκαετίες του 1920 και '30, με χορογραφίες και μουσική που γεφυρώνουν πολιτισμούς. Η σκηνική αισθητική, η μουσική διαδρομή και οι ρυθμοί δημιουργούν μια οπτικοακουστική εμπειρία γεμάτη πάθος και νοσταλγία. Παρουσιάζονται στοιχεία swing, milonga, underground clubs και μεγάλες ορχήστρες, σε ένα περιβάλλον όπου η τέχνη λειτουργεί ως εργαλείο ελευθερίας και ένωσης. Χορογραφία-Σκηνοθεσία: Marcos Ayala.

Carmen'' των Antonio Gades και Carlos Saura στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

24 - 26 Απριλίου

Η θρυλική χοροθεατρική εκδοχή της "Carmen", δημιουργία του Αντόνιο Γκάδες και του Κάρλος Σάουρα, παρουσιάζεται από την Compañía Antonio Gades, υπό την επιμέλεια της Stella Arauzo. Η παράσταση, βασισμένη στη νουβέλα του Προσπέρ Μεριμέ, εστιάζει στο ερωτικό τρίγωνο μεταξύ Δον Χοσέ, Ταυρομάχου και της τσιγγάνας Κάρμεν, αναδεικνύοντας τη γυναικεία ελευθερία και αυθεντικότητα. Συμμετέχουν τέσσερις κορυφαίοι χορευτές της ομάδας και εκλεκτοί μουσικοί.

Σκηνοθεσία: Carlos Saura, Antonio Gades
Χορογραφία: Antonio Gades
Σχεδιασμός φωτισμών: Antonio Gades, Carlos Saura, Dominique You
Μουσική: Antonio Gades, Antonio Solera, Ricardo Freire, Georges Bizet ("Carmen"), Manuel Penella ("El gato montés"), José Ortega Heredia/Federico Garcia Lorca ("Verde que te quiero verde").
Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Stella Arauzo

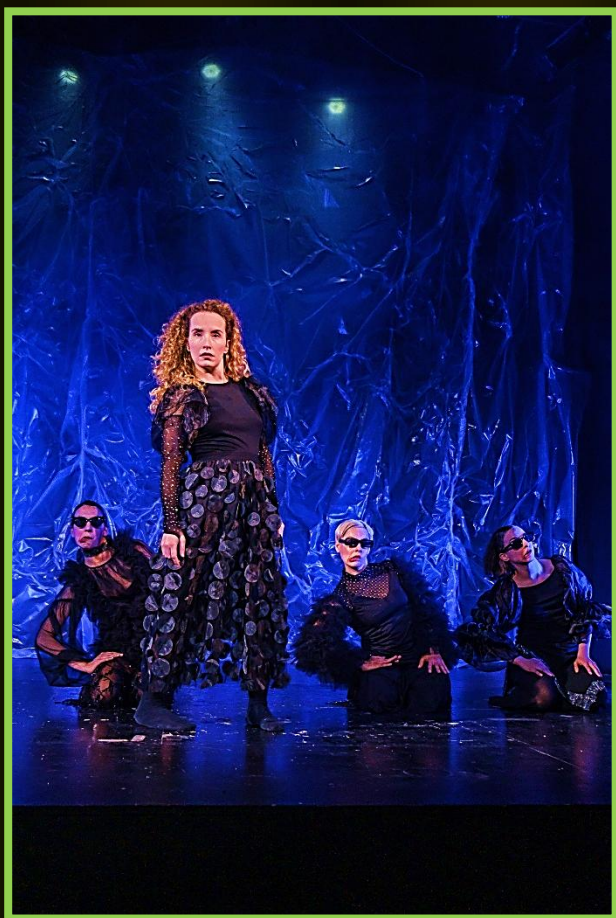
Χορεύουν: Esmeralda Manzananas, Alvaro Madrid, Maria Jose Lopez, Miguel Ángel

Συντελεστές:

Rojas, Antonio Martinez, Ana Del Rey, Cristina Carnero, Raquel Soblechero, Maria Nadal, Virginia Ginales, Angel Navarro, Elena Ros, Andrea Cuenca, Jose Canovas, Santiago Herranz, Miguel Barrejon, Alberto Jairo.

Τραγουδούν: Enrique Bermudez, Alfredo Tejada, Israel Paz.

Κιθάρα: Alberto Perianes, Basilio Garciau.

An attempt at controlling

the chaos

17 – 19 Απριλίου, Θέατρο Αμαλία,
Θεσσαλονίκη

κάνει να δουν τον παραλογισμό και το εφήμερο της ζωής. Ο φόβος του αποχωρισμού και της φθοράς, το «ανοίκειο» και γοητευτικό άγνωστο δημιουργούν έναν σουρρεαλιστικό κόσμο επί σκηνής, όπου η περιέργεια διαδέχεται την αποστροφή.

Όλα ξεκινούν από μία φωτογραφία. Τέσσερις γυναίκες βυθίζονται μέσα στο "κάδρο". Μια ρωγμή στην παγωμένη εικόνα αφήνει το φαντασιακό να εισχωρήσει και να λιώσει μαζί με το πραγματικό σε έναν μετέωρο χωροχρόνο. Μια στιγμή, μια αποτύπωση της πραγματικότητας σε παρελθοντικό χρόνο, γίνεται η δίοδος για ένα παραισθησιογόνο σύμπαν, φτιαγμένο

Μία Παράσταση Σύγχρονου Χορού επιχορηγούμενη από το πρόγραμμα Δημιουργική Ελλάδα του Υπουργείου Πολιτισμού. "Απ' όλα τα βάσιμα πάθη ο φόβος είναι το πιο καταραμένο." (King Henry VI, William Shakespeare)

Ένα συναίσθημα ωμό, ακατέργαστο, ικανό να φέρει κοντά τους ανθρώπους και να τους

από θραύσματα ονείρου και χάους
ανοίγοντας τον δρόμο προς το σαγηνευτικό
μυστήριο που τυλίγει τα πάντα. Άγριες
λάμπεις διαδέχονται το ελκυστικό σκοτάδι,
εκκωφαντικοί ήχοι μετατρέπονται σε τέκνο
και εικόνες επιστρέφουν ξανά και ξανά, σαν
ένα γρήγορο βλεφάρισμα που κάθε φορά
αποκαλύπτει κάτι καινούργιο. Ζούμε στο
βασιλείο των αντιθέτων, όπου το

υπερβατικό συγκρούεται με το οικείο, κάτι
που μας πείθει ότι υπάρχουν παράλληλοι
κόσμοι στην ατμόσφαιρα, στα όνειρα, αλλά
κυρίως εντός μας.

Κι αν τελικά ο νόμος του ανοίκειου
συμφιλιώσει το πραγματικό με το «άλλο»,
όλα χάνονται πίσω από το κάδρο,
αφήνοντας θολό το αν υπήρξαν ποτέ....

"Το Καταφύγιο" της

**Τζένιφερ Χέιλι στο Θέατρο
Πρόβα**

07 - 22 Απριλίου

δημιουργό του κόσμου αυτού και έναν τακτικό επισκέπτη. Το έργο εξετάζει θέματα εγκλήματος, φαντασίας, μοναξιάς και αποξένωσης στην ψηφιακή εποχή, με αισθητική που συνδυάζει στοιχεία αστυνομικού θρίλερ και ονειρικής ατμόσφαιρας.

Συντελεστές:

Συγγραφέας: Jennifer Haley

Μετάφραση - Σκηνοθεσία: Χρίστος Λύγκας

Εικαστικά: Λάσκαρης Βαλαβάνης

Μουσική: Καλλιόπη Μητροπούλου

Μουσική Επιμέλεια: Νίκος Τριβουλίδης

Παίζουν: Στέφανος Μαντζανάς-Δούκας,
Κώστας Κάτσενος, Χρίστος Λύγκας, Στέλλα
Καράπτη, Γιώργος Κυριακόπουλος.

Το βραβευμένο έργο της Τζένιφερ Χέιλι, "Το Καταφύγιο", παρουσιάζει ένα μέλλον όπου η ανθρωπότητα ζει σε μια εικονική πραγματικότητα, το Nether, θολώνοντας τα όρια μεταξύ αλήθειας και ψευδαίσθησης. Στον πυρήνα του έργου βρίσκεται το Καταφύγιο, ένας ψηφιακός βικτοριανός κήπος όπου οι χρήστες ικανοποιούν απαγορευμένες επιθυμίες χωρίς συνέπειες.

Η πλοκή εκτυλίσσεται μέσα από την ανάκριση ενός ντετέκτιβ, που ερευνά τον

"Ο Ναυτικός" του Φερνάντο

Πεσσόα στο Θέατρο Βαφείο -
Λάκης Καραλής

έως 29 Απριλίου

Το έργο "Ο Ναυτικός" του Φερνάντο Πεσσόα παρουσιάζεται σε μετάφραση και σκηνοθεσία της Δανάης Κατσαμένη. Τρεις γυναίκες ξενυχτούν δίπλα στο φέρετρο ενός κοριτσιού, αναλογιζόμενες τη ζωή, τα όνειρα και τη μοναξιά, ενώ η αφήγηση εστιάζει σε έναν ναυτικό που δημιουργεί μια φανταστική πατρίδα για να αντέξει τη μοναξιά του.

Το έργο εξερευνά τα αδιέξοδα του νου και τις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της απομόνωσης, με έμφαση στην εσωτερική κίνηση των σκέψεων και το όριο μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας.

Συντελεστές

Μετάφραση: Δανάη Κατσαμένη

Σκηνοθεσία: Δανάη Κατσαμένη

Επιμέλεια κίνησης: Άννα Λιανοπούλου

Σκηνικά - κοστούμια: Μάρτιν Γαβρίλης,
Δανάη Κατσαμένη

Φωτισμοί: Μανώλης Μπράτσης

Γυναίκες: Αφροδίτη Βραχοπούλου, Δανάη
Γοργομύτη, Βίκυ Λέκκα, Άννα Λιανοπούλου.

«Η Κουζίνα» του Άρνολντ Γουέσκερ στο Θέατρο Κιβωτός

έως 26 Απριλίου

Το εμβληματικό έργο του Άρνολντ Γουέσκερ "Η κουζίνα", ένα από τα σημαντικότερα δείγματα του σύγχρονου βρετανικού θεάτρου, παρουσιάζεται τη σεζόν 2025-2026 στο Θέατρο Κιβωτός. Ο Γιώργος Κουτλής σκηνοθετεί ένα ensemble 14 ηθοποιών και μουσικών, με τον Μιχάλη Σαράντη στον κεντρικό ρόλο. Γραμμένο το 1956, το έργο έχει παρουσιαστεί σε περισσότερες από 30 χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει μεταφερθεί δύο φορές στον κινηματογράφο και δύο στην τηλεόραση. Σήμερα, παραμένει επίκαιρο, φωτίζοντας με κυνισμό και

ευαισθησία το υπαρξιακό αδιέξοδο των ανθρώπων, στην παγκόσμια εργασιακή ζούγκλα.

Η δράση εκτυλίσσεται στα σπλάχνα ενός πολυσύχναστου εστιατορίου κατά τη διάρκεια μιας εξαντλητικής ημέρας. Μάγειρες από διαφορετικές χώρες δουλεύουν αδιάκοπα για να εξυπηρετήσουν έναν ατελείωτο όγκο παραγγελιών. Στη δίνη αυτού του αμείλικτου ρυθμού, προσπαθούν να βρουν μια ρωγμή χρόνου για να ονειρευτούν, να ερωτευτούν, να ζήσουν. Η παράσταση αποτελεί μια αλληγορία για το

πώς η πίεση για παραγωγικότητα επηρεάζει τη ζωή. Ένα δυναμικό σύνολο ηθοποιών και μουσικών ζωντανεύει με ρυθμό, ένταση και σαρκασμό το σύμπαν της σύγχρονης καπιταλιστικής "κουζίνας".

Συντελεστές:

Μετάφραση: Ελένη Κουτσιούμπα

Σκηνοθεσία: Γιώργος Κουτλής

Διασκευή: Μιχάλης Πητίδης, Γιώργος Κουτλής

Δραματουργία: Πρόδρομος Τσινικόρης

Σκηνικά - Κοστούμια: Ελένη Στρούλια

Μουσική σύνθεση - Ηχητικός σχεδιασμός:

Παναγιώτης Μανουηλίδης

Ρυθμική διδασκαλία: Γιώργος Μπουκαούρης

Χορογραφία - Κινησιολογία: Αλέξανδρος Σταυρόπουλος

Παίζουν (αλφαβητικά): Σαμουήλ Ακινόλα,

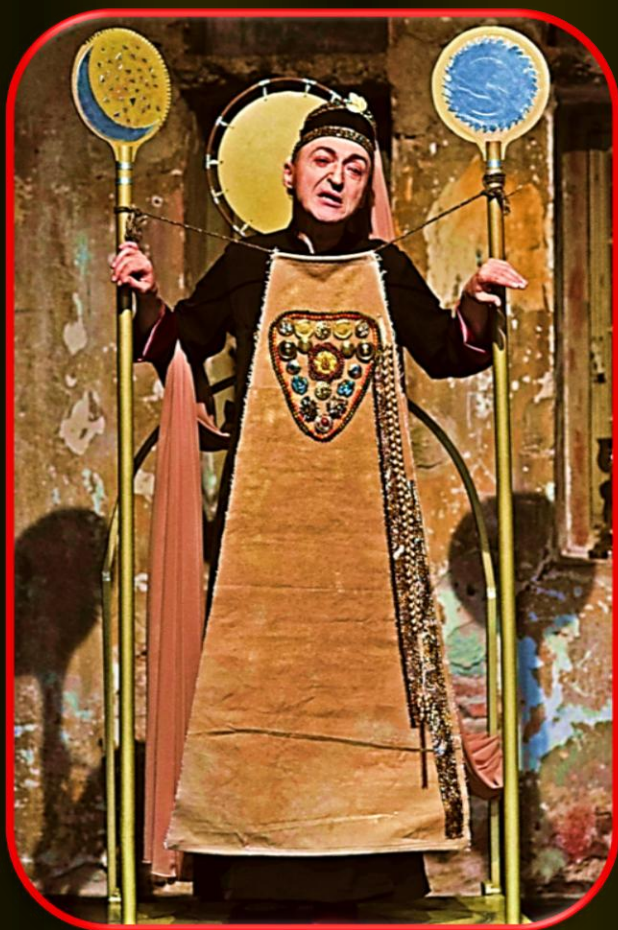
Πολύδωρος Βογιατζής, Ιωάννα

Δεμερτζίδου, Γιώργος Κατσης, Ειρήνη

Μακρή, Γιώργος Μπουκαούρης, Gary

Salomon, Χρήστος Σαπουντζής, Μιχάλης

Σαράντης, Γιλμάζ Χουσμέν κ.ά...

«Πέρσες» του Αισχύλου

στο Θέατρο Φούρνος

έως 22 Απριλίου

ενσαρκώνει πολλαπλούς ρόλους σε έναν χώρο που λειτουργεί ως μουσείο και ιερός τόπος. Η κρύπτη μετατρέπεται σε χώρο μνήμης και αναβίωσης των παθών των Περσών, μέσα από μια ατμόσφαιρα κατάνυξης και συλλογισμού για την ανθρώπινη μοίρα.

Οι θεματικές της ήττας, της μνήμης και της ταυτότητας αναδεικνύονται μέσα από την ερμηνεία και τη σκηνοθετική προσέγγιση.

Συντελεστές

Μετάφραση: Νικολέττα Φριντζήλα

Η παράσταση αποτελεί μια τελετουργική προσέγγιση του έργου του Αισχύλου, με τον ηθοποιό να

Σκηνοθεσία: Φαίδων Καστρός
Φωτισμοί: Αποστόλης Τσατσάκος
Μουσική σύνθεση: Στέφανος Κοζάνης

Σκηνικά: Νίκος Δεντάκης
Κοστούμια: Δόμνα Ζαφειροπούλου
Ερμηνεία: Φαίδων Καστρός.

«D»reamville" της Έφης Μεράβογλου

έως 16 Απριλίου - Θέατρο Εργοτάξιον

Το "Dreamville" παρουσιάζει ένα σκοτεινό, ατμοσφαιρικό σύμπαν όπου η πραγματικότητα και η αλήθεια αμφισβητούνται.

Μια γυναίκα έρχεται αντιμέτωπη με πρόσωπα και γεγονότα που επηρέασαν τη ζωή της, τα οποία εμφανίζονται με παραμορφωμένο τρόπο, σαν να

αντικατοπτρίζονται σε έναν καθρέφτη που αλλοιώνει την εικόνα.

Συντελεστές :

Σκηνοθεσία-κείμενο-μουσική επιμέλεια: Έφη Μεράβογλου

Βοηθός σκηνοθέτη: Βεατρίκη Κωστού

Σκηνογραφία - Ενδυματολογία: Mariposa

Φωτογραφίες: Αριστέα Ανύση

Σχεδιασμός φωτισμών: Τάκης Σπανός

Παίζουν: Βίκυ Αμερικάνου, Σωκράτης Βαλασάκης, Αλέξανδρος Γεωργούλης, Κάτια

Γκαλιαντίνια, Στέλλα Κωνσταντίνου, Ελευθερία Μανέττα, Γιώργος Πανόπουλος, Ελένη Σακελλαρίδου, Ιωάννα Σίμου, Βασιλική Τσίγγα, Φώτης Ωρολογάς.

Η «Κουκλίτσα» βασισμένη στο Κουκλόσπιτο του Ίψεν στο Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία Μαρίας Πανουργιά

16 Απριλίου - 25 Μαΐου

Το Εθνικό Θέατρο παρουσιάζει από τις 16 Απριλίου στη Νέα Σκηνή «Νίκος Κούρκουλος» του Κτηρίου Τσίλλερ, την Κουκλίτσα, μια παράσταση βασισμένη στο Κουκλόσπιτο του Ίψεν, σε σκηνοθεσία Μαρίας Πανουργιά. Μια επίσκεψη – σχεδόν

μεταφυσική – στο εσωτερικό ενός από τα πιο εμβληματικά σπίτια της παγκόσμιας δραματουργίας.

Χριστούγεννα. Μέσα από παράθυρα και μισάνοιχτες πόρτες, αποκαλύπτεται το

εσωτερικό ενός σπιτιού, σαν να το παρακολουθεί κανείς απ' έξω. Πίσω από τους τοίχους του, ο ρεαλισμός διαρρηγνύεται, φανερώνοντας ή αποκρύπτοντας – πάντοτε με χιούμορ καυστικό – σκοτεινές πτυχές, αμήχανες παύσεις, σκληρές πράξεις και λόγια που τολμούν τα πρόσωπα να αρθρώσουν. Μια αναμέτρηση διαρκής με την ανάγκη για διαφυγή και την παραδοξότητα της ανθρώπινης φύσης.

Στην καρδιά της σκοτεινής και ύπουλα βίαιης αυτής δημιουργίας, ανάμεσα στο ζευγάρι που έχει μια άνιση σεξουαλική σχέση και ζει σε κλίμα οικονομικής ανασφάλειας, κρύβεται ένα μυστικό. Η αποκάλυψή του και η σύγκρουση που ακολουθεί, φέρνει στην επιφάνεια βαθιά υπαρξιακά ερωτήματα, στα οποία η ανθρώπινη νόηση – φύση αδυνατεί να βρει απαντήσεις. Τα παιδιά της οικογένειας ζουν κυρίως έξω από το σπίτι, έξω από τον κόσμο των ενηλίκων, παρακολουθούν το σπίτι, το επιθυμούν και το φοβούνται. Είναι άλλοτε ήσυχα και απόκοσμα και άλλοτε φλύαρα και

υπερκινητικά. Η υπηρέτρια και παραμάννα μοιάζει να φροντίζει τα παιδιά όπως ένας ιδιοκτήτης τα κατοικίδια του. Ο τοκογλύφος γίνεται καταλύτης για την αποκάλυψη της αλήθειας. Ο γιατρός, που είναι και ο

μοναδικός φίλος της οικογένειας, πρόκειται να πεθάνει. Η φίλη εισβάλλει ξαφνικά από το παρελθόν ζητώντας

προστασία. Ο σύζυγος υπολογίζει συνεχώς αριθμούς, μετράει χρήματα και ζυγίζει τη Νόρα καθημερινά, ελέγχοντας το βάρος της. Η Νόρα τρώει ασταμάτητα και η συναισθηματική της πείνα

εξελίσσεται σε κάτι δαιμονικό.

Τα Χριστούγεννα αλλά και η ζωή μέσα σ' αυτό το σπίτι είναι απογυμνωμένα από καθετί πνευματικό. Το χρήμα κυριαρχεί με απόλυτη εξουσία και ορίζει τη μοίρα και τις σχέσεις των προσώπων. Φαίνεται πως όλοι προσεύχονται για τη σωτηρία τους στον μοναδικό θεό, το χρήμα.

Η Νόρα δεν διαλύεται για να ανασυνθέσει μόνο τον εαυτό της, αλλά και για να κατακτήσει το δικαίωμα να ονειρεύεται έναν καλύτερο κόσμο. Για να δώσει απάντηση στην ερώτηση: Τι κάνει τη ζωή να αξίζει να τη ζεις; Μετατρέπεται από κουκλίτσα σε

δαίμονα, πρεσβεύοντας όχι το «κακό» αλλά – αντίθετα – διεκδικώντας την επιλογή και την ευθύνη που απαιτεί η ελευθερία. Η τελική ρήξη δεν είναι απλώς έξοδος από το σπίτι. Είναι έκρηξη!

«Ο Θεός της Σφαγής»

της Γιασμίνα Ρεζά

16 Απριλίου - 10 Μαΐου

ρευστοποιούν ό,τι ψευδώς τα πλανημένα μας μάτια αντιλαμβάνονται ως ορισμένο, έλλογο, συμπαγές και αυτάρκες.

Έξι [και ένας] οι ήρωες και ηρωίδες των κυμάτων της Βιρτζίνια Γουλφ (1931), στη σκηνή του θεάτρου Νους, βιώνουν την ύπαρξη ως ένα άθροισμα ζώων που τους περιστοιχίζουν. Ενδημούν το παρόν, με σταθερά τη μόνη μετρήσιμη ποιότητα που το σύμπαν τους παρέχει: τους ποικίλους ρυθμούς που γεννά το αέναο, θαλάσσιο κύμα. Οι σκέψεις και οι αντιλήψεις τους, που μοιάζουν με πελώριες πολύχρωμες ή σκιώδεις γιρλάντες λέξεων, ήχων και εικόνων, συνέχονται χωρίς να συνδιαλέγονται, όμοια με υδαρές μάζες που ρυθμικά κτυπούν στην ακτή και

Η Τζίνυ, η Ρόντα και η Σούζαν, ο Μπέρναρντ, ο Νέβιλ και ο Λούις, είναι έξι δραματικά πρόσωπα, τα οποία λίγα χρόνια μετά τα πιραντελικά τους ανάλογα στο θεατρικό έργο «Έξι πρόσωπα ζητούν συγγραφέα» (1924), αναζήτησαν την ταυτότητά τους οπουδήποτε μέσα στο σύμπαν, πέρα από τον ψευδαισθησιακό και ματαιωμένο ανθρωποκεντρικό κόσμο. Οι επαφές τους με τον έβδομο ήρωα στο βιβλίο της Γουλφ, τον Πέρσιβαλ, πρόσωπο υπαρκτό αποκλειστικά μέσα στα λόγια τους, και ο αιφνίδιος θάνατος του, λειτούργησε ως καταλύτης στην πορεία όλων μέσα στο έργο, καθώς

τους μετατόπισε οριστικά σε καινοφανή περιβάλλοντα, αδιαμεσολάβητα από την ανθρώπινη υπεροψία..

Οι ήρωες, στη σκηνή του θεάτρου Νους, αντιλαμβάνονται, όσο οι μονόλογοί τους

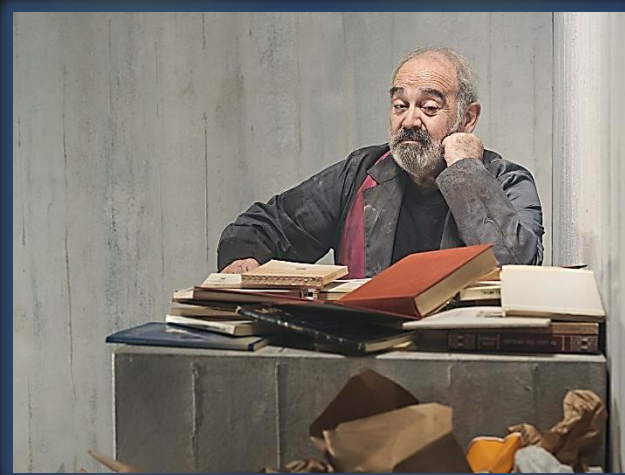
πλησιάζουν στο τέλος, την πληθυντική παρουσία τού είναι τους και τείνουν προς τη σύνθεση ενός χορικού λόγου, ο οποίος εκφωνείται από έναν υπερώριμο, πολυπρόσωπο και άφυλο Μπέρναρντ: Ένα βαθύ «πιστεύω», επειδή ενίσταμαι...

"Ο **Ι Από Κάτω»:** Η νέα κωμωδία της Ζέτης Φίτσιου στο Θέατρο Auditorium

23 Απριλίου - 31 Μαΐου

Μετά από δύο διαδοχικές σεζόν στην Αθήνα και γεμάτα θέατρα σε Ελλάδα και εξωτερικό με το «Μίξερ», η Ζέτη Φίτσιου επιστρέφει με την νέα της κωμωδία «Οι Από Κάτω» (Κρατικό Βραβείο Συγγραφής Θεατρικού Έργου, 2022). Με τον Κώστα Σιλβέστρο ξανά στη σκηνοθεσία, στήνουν μια σύγχρονη, αιχμηρή κωμωδία που ισορροπεί ιδανικά ανάμεσα στο γέλιο και τη συγκίνηση. Με καυστικό χιούμορ αλλά και ευαισθησία, παίζουν ανάμεσα στο λογικό και το παράλογο και φωτίζουν – με βαθιά ανθρώπινη και διεισδυτική ματιά – τις ρωγμές των ανθρώπων που παλεύουν να ακουστούν και να γίνουν ορατοί.

Επί σκηνής συναντιούνται οι Ερρίκος Λίτσης, Κώστας Καζάκας και Άνδρη Θεοδότου, σε

μια παράσταση που – με όπλο το χιούμορ, την τρυφερότητα και την αλήθεια – στρέφει το βλέμμα κάτω από την επιφάνεια, εκεί όπου καταλήγουν όσα ο «επάνω» κόσμος θεωρεί άχρηστα.

Ποιοι είναι οι «Από πάνω» και ποιοι οι «Από κάτω»; Το δίπολο δεν είναι μόνο θέμα χωροταξίας, αλλά ιεραρχίας: ποιος φαίνεται, ποιος ακούγεται, ποιος έχει πρόσβαση και ποιος μένει εκτός κάδρου. Η Ζέτη Φίτσιου παίρνει τη «μικρή» καθημερινότητα και τη μετατρέπει σε μεγάλο ερώτημα: τελικά, πού είναι καλύτερος ο κόσμος για να ζει κανείς; «Από πάνω», εκεί όπου όλα φαίνονται ή «Από κάτω» εκεί όπου όλα αποκαλύπτονται;

**Ο «Αρχιμάστορας Σόλνες» του Ίψεν στο Υπόγειο του
Θεάτρου Τέχνης σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Ασπιώτη
έως 10 Μαΐου**

Ο «Αρχιμάστορας Σόλνες», ένα από τα πιο διεισδυτικά έργα της ώριμης δραματουργίας του μεγάλου Νορβηγού συγγραφέα Ερρίκου Ίψεν, ανεβαίνει στο Υπόγειο του Θεάτρου Τέχνης, σε σκηνοθεσία του Κωνσταντίνου Ασπιώτη, στην πρώτη του συνεργασία με το ιστορικό θέατρο, και πρωτότυπη μουσική του Στάμου Σέμση.

Τον ομώνυμο ρόλο ερμηνεύει ο Θόδωρος Γράμψας και την Αλίνα Σόλνες, η Κάτια Δανδουλάκη, η οποία επιστρέφει μετά από

χρόνια στο Θέατρο Τέχνης, από όπου ξεκίνησε. Μαζί τους επί σκηνής ο Δημήτρης Δεγαϊτης, η Ισιδώρα Δωροπούλου, η Άνια Λεμπεντένκο και ο Θράσος Σταθόπουλος, ερμηνεύουν τους ήρωες ενός κόσμου όπου η φιλοδοξία συγκρούεται με την ενοχή και ο πόθος για δημιουργία συναντά τον φόβο της φθοράς.

Στον πυρήνα του έργου βρίσκεται ο επιτυχημένος αρχιμάστορας Χάρβαρντ Σόλνες, ο οποίος, μαζί με τη σύζυγό του Αλίνα, ζει μια καλοδομημένη,

πλουσιοπάροχη ζωή, η οποία όμως δεν μοιάζει καθόλου ευτυχισμένη. Έχει επιλέξει να σταματήσει να κατασκευάζει κτήρια με ψηλούς πύργους που προσπαθούν να φτάσουν τον Θεό και έχει αφοσιωθεί στο να κατασκευάζει «...σπίτια για ανθρώπους».

Ανάμεσα στον φόβο και την επιθυμία, την ενοχή και την ανάγκη για υπέρβαση, ο Σόλνες, καλείται να αντιμετωπίσει το παρελθόν του και τη μαγνητική δύναμη της Χίλντα, μιας νεαρής γυναίκας που τον προκαλεί να κοιτάξει ξανά προς τον ουρανό χτίζοντας «...κάστρα στον αέρα». Η αναπάντεχη άφιξη της Χίλντα, θα φέρει στην

επιφάνεια το ανεκπλήρωτο όνειρο, την επιθυμία για ανύψωση και την τραγική μοίρα του ανθρώπου που θέλει να «χτίζει ψηλά» χωρίς να φοβάται την πτώση.

Ο Κωνσταντίνος Ασπιώτης προσεγγίζει το έργο φωτίζοντας τον υπαρξιακό πυρήνα του κειμένου και αναδεικνύοντας τη διαχρονική του δύναμη. Μια σκληρή και, ταυτόχρονα, τρυφερή ιστορία για την ανάγκη του ανθρώπου να ξεπερνά τον εαυτό του — ακόμη κι όταν γνωρίζει ότι κάθε άνοδος εμπεριέχει τον κίνδυνο της συντριβής.

«The D.O.G.» του

Γιώργου Τσαγκαράκη στο Θέατρο Βαφείο – Λάκης Καραλής: Ένα τραγικό καμπαρέ στα όρια του συνειδησιακού θρίλερ

έως 30 Απριλίου

Το “The D.O.G.” του Γιώργου Τσαγκαράκη που παρουσιάζεται στο Θέατρο Βαφείο – Λάκης Καραλής, είναι μία παράσταση που ακροβατεί επικίνδυνα ανάμεσα στην αλληγορία και την ωμή απογύμνωση, ανάμεσα στο γέλιο και την απειλή.

Ο Θεωρής, 45 ετών. Επιτυχημένος AI Data Trainer. Εργάζεται αδιάκοπα σε μια ισχυρή διεθνή εταιρεία υψηλής τεχνολογίας. Εκπαιδεύει αλγορίθμους, τροφοδοτεί μηχανές με δεδομένα, βελτιστοποιεί συστήματα. Είναι αποδοτικός. Είναι συνεπής. Είναι απαραίτητος. Δουλεύει πάνω σε ένα project δημιουργίας ρομπότ εύρεσης επιζώντων. Ή μήπως όχι;

Η ζωή του μοιάζει τακτοποιημένη. Αλλά τι ακριβώς έχει τακτοποιηθεί; Κάποτε είχε χρόνο. Τώρα έχει επανάληψη. Κάποτε είχε αμφιβολίες. Τώρα έχει απόδοση.

Όταν η οθόνη διαχέεται στο παρόν, η αλήθεια καταχωρείται ως ακόμη ένα δεδομένο σε μια απέραντη βάση πληροφοριών, όπου η επαυξημένη πραγματικότητα καταπίνει την αληθινή.

Επιτυχία σημαίνει ελευθερία; Τι περιγράφει έναν ευτυχισμένο άνθρωπο; Πού βρίσκεται η ολοκλήρωση του ανθρώπου; Τι γίνεται όταν ο πόλεμος μας χτυπάει την πόρτα; Αν η φιλοδοξία σημαίνει υπακοή άνευ όρων,

ποιος κρατά το λουρί και ποιος το φορά; Όταν υπάρχουν πρόθυμοι, τα τέρατα μπαίνουν σε «λειτουργία αναμονής» ή όχι;

Το “The D.O.G.” στήνει έναν κλειστοφοβικό μηχανισμό όπου το καταφύγιο γίνεται παγίδα. Όπου η ιστορία επανέρχεται εμμονικά ζητώντας λύτρωση. Το μαύρο χιούμορ εισβάλλει απότομα, σχεδόν βίαια, αποκαλύπτοντας το παράλογο ενός κόσμου όπου ο άνθρωπος μετριέται με KPIs και μπόνους απόδοσης.

Μια παράσταση για την εποχή της αόρατης πειθαρχίας. Για τον άνθρωπο που έμαθε να επιβιώνει. Αλλά για πόσο ακόμα;

Σ

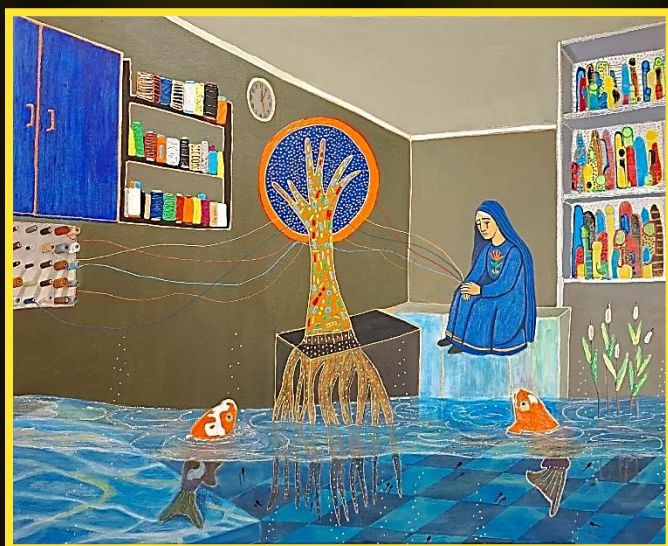
τον ήχο της καμπάνας: Ομαδική έκθεση

έως 18 Απριλίου, γκαλερί Andie Art

Η έκθεση «Στον ήχο της καμπάνας» είναι τεχνικά πολύμορφη. Έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, ψηφιδωτού, φωτογραφίας, δημιουργίες κοσμήματος καθώς και διακοσμητικά αντικείμενα, είναι εμπνευσμένα από την κοινή θεματολογία και τα συμβολικά

Πασχαλινά στοιχεία της. Δημιουργίες πηγαίας εκφραστικής ατμόσφαιρας μεταφέρουν αυτούσια τη βιωματική μνήμη, ενεργοποιούν την προσωπική εμπειρία και απεικονίζουν εύγλωττα ισορροπημένες διατυπώσεις σχεδιαστικής ευκρίνειας, περιγραφικής δεξιότητας και νοσταλγικής

διάθεσης. Σαφή νατουραλιστικά στοιχεία χωρίς ίχνος εξωραϊστικής πρόθεσης, προβάλλουν την παραδοσιακή θρησκευτική αρχιτεκτονική με τα στοιχεία της λαϊκής τέχνης και παράδοσης. Με εκφραστική δύναμη αναζητείται η αλήθεια σε μία διαδρομή φωτεινή, αισιόδοξη, με προσδοκία και ελπίδα. Η σεμνή, λιτή, ταπεινή εικόνα μεταφέρει τη δύναμη της ύπαρξής της..

Προσωπικές και συλλογικές μνήμες προσφυγιάς, απώλειας και ριζών διερευνά η εικαστικός Ελένη Πεχλιβάνη στην έκθεση «Το κομμένο καβάκι: μικρές ιστορίες για τις γυναίκες της Θράκης». Οι ιστορίες αυτές έρχονται από το Ανθοχώρι της Κομοτηνής, ένα μικρό χωριό μέσα σε μια φύση γενναιόδωρη και σιωπηλή. Η έκθεση προσεγγίζει τη μνήμη ως ζωντανό και ενεργό πεδίο, όπου το ατομικό βίωμα

Οι πανανθρώπινες ανησυχίες, έννοιες και ερωτηματικά γίνονται κατανοητές και βρίσκουν στέγη ψυχικής θαλπωρής. Οι 31 συμμετέχοντες καλλιτέχνες έχοντας ξεχωριστές εμπειρίες και με ποικιλία τεχνικών μέσων έκφρασης, συνευρίσκονται σε κοινή θεματολογία όπου με έκφραση συλλογικότητας μεταφέρουν σε δημιουργικό πνεύμα μία μέγιστη παρακαταθήκη αξιών και κοινών οραμάτων.

«**Τ**ο κομμένο καβάκι:

μικρές ιστορίες για τις γυναίκες της Θράκης»: Η έκθεση της Ελένης Πεχλιβάνη

04 - 23 Απριλίου, Μέγαρο Μουσικής Κομοτηνής

συναντά τη συλλογική ιστορία και διερευνά την έννοια της ταυτότητας, της απώλειας και της ανθεκτικότητας μέσα στον χρόνο.

«Μεγάλωσα ακούγοντας αφηγήσεις που έμοιαζαν με παραμύθια, αλλά κουβαλούσαν μέσα τους την αλήθεια της απώλειας. Η γιαγιά μου μιλούσε για τη Σμύρνη, για τη φυγή της όταν ήταν ακόμη παιδί, για τη μητέρα της που πήρε μαζί της το κλειδί του σπιτιού τους, πιστεύοντας πως κάποτε θα επιστρέψουν. Δεν επέστρεψαν ποτέ. Εκείνο

το κλειδί, όμως, έμεινε σαν σύμβολο μνήμης και προσμονής — μια μικρή μεταλλική απόδειξη ότι η ελπίδα μπορεί να επιβιώσει ακόμη κι όταν ο τόπος χάνεται. Και η ζωγραφική, είναι ίσως ο τρόπος μου να κρατώ ζωντανό εκείνο το κλειδί — να ανοίγω, μέσα από την εικόνα, τις πόρτες που δεν άνοιξαν ποτέ ξανά.

Στο παλιό σπίτι της γιαγιάς ζούσαμε πέντε άνθρωποι σε δύο δωμάτια. Ο χώρος ήταν περιορισμένος, όμως η ζωή χωρούσε μέσα του απλόχερα. Οι φωνές, οι μυρωδιές, οι ιστορίες, οι απουσίες. Η απουσία ήταν πάντα παρούσα. Ο παππούς που έφυγε για τον πόλεμο και δεν γύρισε ποτέ. Το καβάκι της αυλής — η λεύκα που είχε φυτέψει η γιαγιά μου — που κάποτε κόπηκε, γιατί τα φύλλα

Το concept, η οργάνωση και η επικοινωνία της έκθεσης ανήκει στον εκπαιδευτικό και διοργανωτή

του γέμιζαν την αυλή και εκείνη δεν άντεχε πια να σκουπίζει. Θυμάμαι τη θλίψη μου όταν το είδα κομμένο· σαν να είχε χαθεί ένας ζωντανός οργανισμός, μια σκιά που μας προστάτευε. Όσο δούλευα αυτήν την ενότητα, ένιωθα να επιστρέφω ξανά και ξανά στον τόπο μου. Σ' εκείνο το μέρος όπου οι ρίζες μου δεν έπαψαν ποτέ να υπάρχουν – ακόμα κι όταν κόπηκε το μεγάλο δέντρο στην αυλή, όπως χάθηκαν κι αγαπημένοι άνθρωποι, άλλοι στη σιωπή της μνήμης, άλλοι απλώς από τη ζωή. Κι όμως... οι ρίζες, όπως και οι μνήμες, μένουν. Επιμένουν. Ενας ύμνος στις ρίζες – στις ανθρώπινες και στις φυτικές – που μας κρατούν, μας ορίζουν, μας φροντίζουν».. Ελένη Πεχλιβάνη..

Τα ζώα δε διώχτηκαν ποτέ

**από τον παράδεισο: Ομαδική
έκθεση**

**02 - 18 Απριλίου, Ίδρυμα Εικαστικών
Τεχνών Τσιχριτζή**

εικαστικών εκθέσεων Δημήτρη Λαζάρου.

Η φράση «τα ζώα δεν διώχτηκαν ποτέ από τον παράδεισο» είναι ένα διάσημο απόφθεγμα του συγγραφέα Μίλαν Κούντερα, το οποίο υποδηλώνει ότι τα ζώα ζουν σε μια κατάσταση αθωότητας και αρμονίας με τη φύση, σε αντίθεση με τον

άνθρωπο που θεωρείται ότι εξέπεσε από αυτήν. Επίσης, αναδεικνύει την καθαρότητα της ύπαρξής τους, απαλλαγμένα από τις ενοχές και τα ηθικά διλήμματα των ανθρώπων. Η φράση αυτή αναφέρεται συχνά για να τονιστεί η ανάγκη σεβασμού και προστασίας των ζώων. Ίσως είναι και τα πραγματικά «έργα Τέχνης» του Θεού που αποτελούν «ένα» με τον παράδεισο, ενώ ο άνθρωπος είναι εκείνος που έχασε αυτή την εσωτερική γαλήνη. Οι 28 σύγχρονοι αξιόλογοι εικαστικοί που εμπνέονται και αποτυπώνουν τα ζώα και τους συμβολισμούς τους σε μοναδικά έργα τέχνης είναι οι: Irena Yancheva – Jocasta M. –

Ms Aikaterini – Κυριάκος Αζαδέλης – Ανίκητος Γιαννούδης – Σαρωνίς Βατικιώτη Γκάτσου – Αγγελική Γκόρπα – Λένα Ζήκου – Χριστίνα Κατεργιαννάκη – Γρηγόρης Κούκης – Τασούλα Κυριακού – Μαρία Λιακοπούλου – Ευαγγελία Λιάσκου – Θεοδώρα Μακρυδημήτρη – Χαρόλαμπος Μαράβας – Ελένη Μαυρίδου – Βιβή Μεντζελοπούλου – Γιώτα Αλίκη Μπιτσάκη – Κατερίνα Μωυσή – Άλκηστis Παντοπούλου – Ιωσήφ Παρίτσης – Μαρία Περδικάρη – Μαίρη Προβιά – Αλεξάνδρα Σταυροπούλου – Λίλα Στεργιοπούλου – Πελαγία Στρατηδάκη – Μαρία Χάνιου – Κατερίνα Χατζηνικήτα.

Tιάννης Παυλίδης – Muffet

Fiuu

02 Απριλίου – 02 Μαΐου

O τίτλος της έκθεσης Muffet Fiuu παραπέμπει στον ήχο που παράγουν ορισμένοι αθλητές και αθλήτριες του τένις και αναφέρεται ως γρύλισμα (grunting). Αφορά μία μη λεκτική φωνητική έκφραση των παικτών συνήθως όταν χτυπούν την μπάλα. Ο Γιάννης Παυλίδης εμπνεύστηκε τον τίτλο της έκθεσης καθώς και του ομώνυμου έργου που έχει δημιουργήσει, από τα γρυλίσματα που ακούγονταν στον αγώνα μεταξύ της Marion Bartoli και της Maria Sharapova στο US Open 2012.

Η ιστορικός τέχνης και αρχαιολόγος Ίρις Κρητικού αναφέρει για την έκθεση: «Ανάμεσα στις επίμονες ετούτες ιερογλυφικές ψηφίδες που σχολιάζουν μια εκρηκτική και δυσοίωνη καθημερινότητα, ανάμεσα στα επάλληλα στιγμιότυπα μιας ευκίνητης μουσικής παρτιτούρας ή ενός

αυτοβιογραφικού κόμικ σε ανεξάντλητες συνέχειες, ο Παυλίδης συνθέτει το απεικονιστικό και απτικό άθροισμα του κόσμου του με τον τρόπο ενός αυτοσχεδιαστικού θεάτρου δρόμου. Σκηνή τη σκηνή, πράξη την πράξη, εμφανίζονται οι μικροί και αεάνως πολλαπλασιαζόμενοι αντιήρωες του ζωγράφου -τα τρυφερά γνώριμα τερατάκια του που ποζάρουν χωρίς αιδώ ως δικά του ανήσυχα alter ego,

αντιδρώντας στις ζοφερές περιρρέουσες συνθήκες και συμπληρώνοντας τον φόβο του κενού. Γεμίζοντας τον καμβά με μαεστρικά σχεδιασμένες συμπλεγματικές αλληλουχίες, επιδίδονται σε εξακολουθητικές ασκήσεις θάρρους, φιλοσοφούν και εξασκούνται στο να συνεχίζουν να ζουν, ενώ τα περισσότερα γύρω τους σωριάζονται με εκκωφαντικό πάταγο.»».

«**Ε**ικονοστάσια και τάματα»: Η έκθεση φωτογραφίας της Ευγενίας Γρηγοράκη στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα

02 Απριλίου - 09 Απριλίου

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα παρουσιάζει την έκθεση φωτογραφίας της Ευγενίας

Γρηγοράκη, με θέμα τα εικονοστάσια που στέκουν διάσπαρτα κατά μήκος των

δρόμων της χώρας και αποτελούν ένα κατεξοχήν ελληνικό θέαμα.

Η σειρά «Εικονοστάσια και Τάματα» γεννήθηκε σχεδόν τυχαία, κατά τη διάρκεια των πολυάριθμων ταξιδιών της με αυτοκίνητο σε όλη την Ελλάδα. Ένα μικρό εικονοστάσι του Αγίου Γεωργίου, στη μέση του πουθενά, καθ' οδόν προς το Φαλακρό Όρος στη Δράμα, στάθηκε η αφορμή για να αρχίσει να παρατηρεί πιο προσεκτικά αυτές τις ιδιότυπες κατασκευές. Από εκείνη τη στιγμή, κάθε εικονοστάσι που συναντούσε στον δρόμο της γινόταν αφορμή για μια

στάση και μια φωτογραφία, καταγράφοντας έτσι την ποικιλία, τη φαντασία και την αλλόκοτη συχνά μορφολογία αυτών των ιδιότυπων κατασκευών. Τα εικονοστάσια αποτελούν για τους Έλληνες μικρούς τόπους πίστης και μνήμης: μπορεί να είναι τάματα, εκφράσεις ευγνωμοσύνης, μνημεία ανθρώπινων απωλειών ή σιωπηλές επικλήσεις για προστασία και ευημερία. Ταυτόχρονα όμως, διαθέτουν και μια έντονη αισθητική διάσταση που τα καθιστά ενδιαφέροντα ακόμη και για έναν απλό παρατηρητή, Έλληνα ή ξένο.

Η έκθεση εξερευνά την εσωτερική γεωγραφία των φανταστικών τοπίων που δημιουργούνται από την

Μαρία Παπατζέλου –

**AnOther Flower: Έκθεση στη
Cube Gallery**

έως 02 Μαΐου

συνύπαρξη “λουλουδιών” διαφορετικών διαστάσεων και τεχνοτροπίας, δίνοντας με τον τρόπο αυτό, το ερέθισμα για προσωπικές διαδρομές ανάμεσα στην μνήμη, την εμπειρία και την φαντασία..

Η επιμελήτρια Λιάνα Ζωζά γράφει: “Στο AnOther Flower, αν και το λουλούδι αποτελεί το κεντρικό στοιχείο των έργων αυτής της ενότητας, απομακρύνεται από την

συνηθισμένη συμβατική μορφή του και προσεγγίζεται από την εικαστικό Μαρία Παπατζέλου σαν ένα ανοιχτό πεδίο μετασχηματισμών, λειτουργώντας παράλληλα σαν φορέας εσωτερικών εντάσεων και συναισθημάτων. Μέσα από ζωγραφικά και γλυπτικά έργα, η παρουσία του ισορροπεί ανάμεσα στο φυσικό και στο εσωτερικό πεδίο δημιουργώντας έναν χώρο που λειτουργεί σαν μια ευρύτερη γλώσσα περιγραφής προσωπικών καταστάσεων, προσκαλώντας τον θεατή, σε μια εξερεύνηση, όπου η πρώτη εντύπωση διατηρεί την ευαισθησία της φυσικής αναφοράς και ταυτόχρονα ενεργοποιείται μια βαθύτερη εμπειρία συναισθηματικής ανάγνωσης.

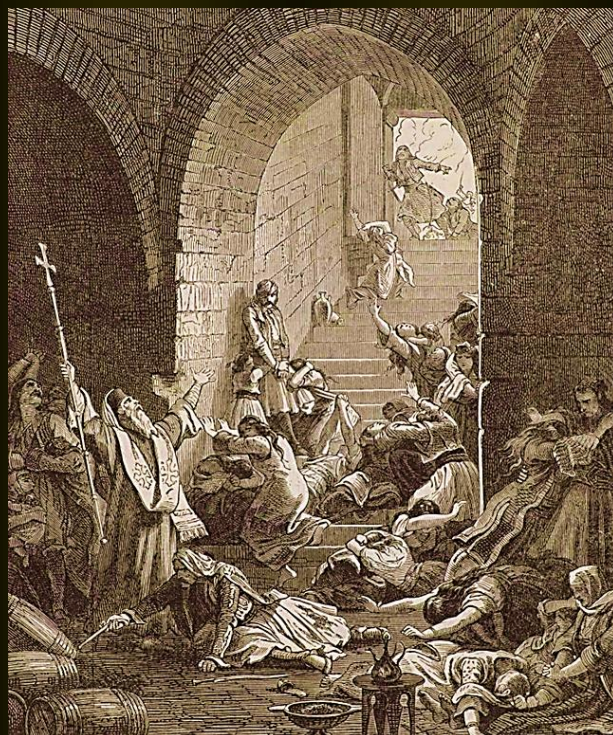
Κάνοντας μια αναδρομή στην ιστορία της τέχνης, μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε πως η χρήση του λουλουδιού σαν κεντρικό στοιχείο, των έργων, πολλών δημιουργών, υπήρξε πάντοτε συνδεδεμένη με την έννοια της παρατήρησης τόσο από τον ίδιο τον δημιουργό, όσο και από τον θεατή του έργου. Από τα γεμάτα υπαρξιακή ένταση ηλιοτρόπια του Vincent van Gogh μέχρι τα σχεδόν μνημειακής διάστασης λουλούδια της Georgia O' Keeffe, παρατηρούμε πως το λουλούδι γίνεται αυτόνομο πεδίο εμπειρίας και συγκέντρωσης του βλέμματος, λειτουργώντας όχι μόνο σαν μέσο αποτύπωσης της φύσης, αλλά κυρίως σαν μέσο έκφρασης μιας εσωτερικής κατάστασης.

«Στο ένδοξο αλωνάκι.

Μεσολόγγι 1826, Έξοδος»:
Επετειακή έκθεση στην Εθνική
Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

έως 31 Αυγούστου

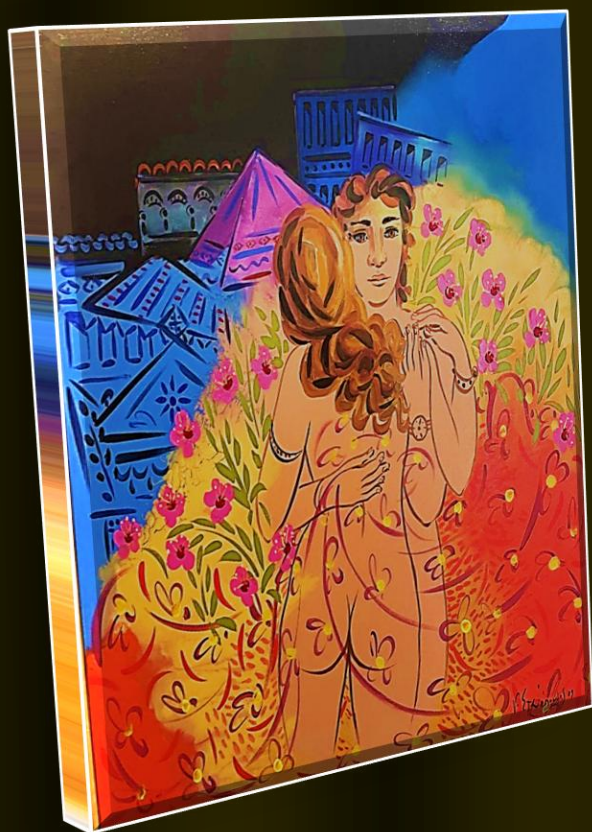
Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ) και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), με αφορμή τη συμπλήρωση διακοσίων (200) χρόνων από την Έξοδο του Μεσολογγίου, συνδιοργανώνουν την έκθεση «Στο ένδοξο αλωνάκι. Μεσολόγγι 1826, Έξοδος» στο

αίθριο του 4ου ορόφου της ΕΒΕ στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

(ΚΠΙΣΝ). Σπάνια αρχειακά τεκμήρια, χειρόγραφα και έντυπα βιβλία, έργα τέχνης, χάρτες και ιστορικά κειμήλια δίνουν τη δυνατότητα στον επισκέπτη όχι μόνο να βιώσει τις δραματικές στιγμές της πολιορκίας, αλλά και να συνειδητοποιήσει τη βαρύνουσα σημασία της συλλογικής θυσίας, τον εθνικό και διεθνή αντίκτυπο της Εξόδου. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται τα

γεγονότα που προηγήθηκαν και οδήγησαν στην αυτοθυσία των υπερασπιστών του Μεσολογγίου, ακολουθώντας την πορεία της πόλης στον χρόνο, την εξέλιξη και τη συμβολή της στον αγώνα της Ανεξαρτησίας, με αποκορύφωμα την εγγραφή της στη συλλογική μνήμη ως ένα διαχρονικό σύμβολο ελευθερίας.

Γιώργος Σταθοπουλος: Ατομική

**έκθεση ζωγραφικής στην γκαλερί
Contemporary Athens**

έως 07 Μαΐου

έχει αφήσει ανεξίτηλο αποτύπωμα στον εικαστικό χώρο.

Ο Γιώργος Σταθοπουλος μιλώντας για την τέχνη του μας εξηγεί πώς «Η ζωγραφική είναι ο χώρος για να αναπαύεται ο νους από τα ταξίδια της φαντασίας. Ο ζωγράφος με τεχνοτροπίες που διαδέχονται η μία την άλλη επιλέγει το θέμα του και τη γραφή του. Έτσι κλείνει στο τελάρο του το μύθο του και το όνειρο του με σχήματα και χρώματα. Κάπως έτσι ζωγραφίζω για να απαλύνω τη ροή του χρόνου.».

Στην έκθεση θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά στο κοινό 35 έργα από διαφορετικές περιόδους της καλλιτεχνικής του διαδρομής. Ο Γιώργος Σταθοπουλος αποτελεί μια εμβληματική μορφή της ελληνικής τέχνης, με έργο που

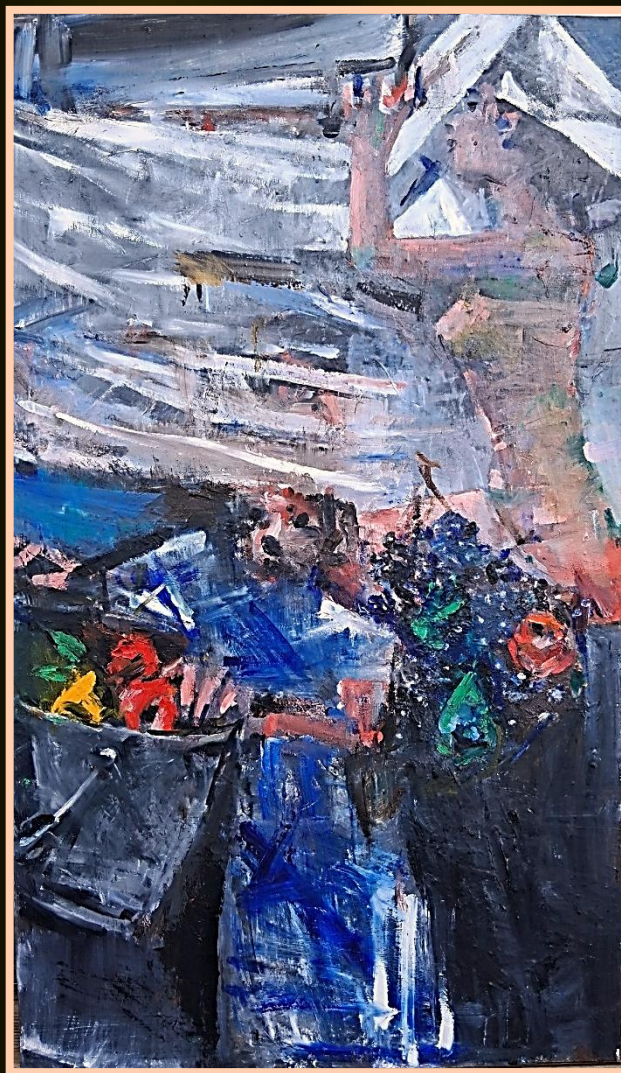
Τάκης Σιδέρης - Παραμυθίες:

Έκθεση στην Γκαλερί Έρση

έως 22 Απριλίου

Αλέξης Ζήρας στο βιβλίο Μέρες με Μικρές Τέμπερες γράφει για τον Τάκη Σιδέρη: «Δεν χρειάζεται να πω ότι στους πάσης φύσεως δημιουργούς που δίνουν τον εαυτό τους σ' αυτό που κάνουν και ας μοιάζει αυτό το απλούστερο ή το πιο απόκρυφο και ακατανόητο-η αίσθηση της αυθεντικότητας τους μας μεταδίδεται με ένα τρόπο άμεσο και κεραυνοβόλο.

Είναι άλλο πράγμα η τέχνη του να επινοείς πράγματα, να σε θαυμάζουν για τη σοφία και τη μαστορική μιας αφήγησης, ενός σχεδίου ή ενός ποιήματος που παίρνει το σχήμα του άψογου θεωρήματος, και είναι διαφορετικό πράγμα το να έχεις μπροστά σου το κείμενο ή το τέχνημα να σπαρταρούν. Και για αυτό τον ζωτικό παλμό της δημιουργίας, είναι ο λόγος. Για το πως κατορθώνουν, με ποιες μαγγανείες και ξόρκια, να κάνουν δικό τους τον σφυγμό των πραγμάτων που εμείς έχουμε χάσει την ικανότητα να τον αισθανόμαστε.. Πως δηλαδή κατορθώνει ο Τάκης Σιδέρης, μέσα σε ελάχιστες σελίδες ή σε ελάχιστες αράδες και μας ανοίγει, με τον πιο φυσικό τρόπο τις

πύλες του παράδοξου, είναι πράγματι κάτι το ανεξήγητο. Δεν είναι οι άψογες στην εσωτερική τους ισορροπία εικόνες, γιατί με εικόνες δουλεύει παντού, στα ποιήματά του, στα πεζά και στα εικαστικά, όπου τα διάφορα στοιχεία είναι έτσι βαλμένα, ώστε να μας κάνουν να ξαναφτιάχνουμε μια αληθοφανή πραγματικότητα. Είναι εικόνες που το βασικό τους χαρακτηριστικό είναι τούτο: συγκεντρώνουν στο "κάδρο" τους κάτι το συγκεκριμένο και ταυτόχρονα κάτι το αικίνητο και άπιαστο.»

Μουσικά Δρώμενα

7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026 (Μεγάλη Τρίτη)
ΩΡΑ 20:30

Ταξίδι στη Μεσόγειο

Μια περιπλάνηση στον λυρισμό και τις ηχοχρωματικές αντιθέσεις της μουσικής λόγιων συνθετών της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Γαλλίας.

Αθηνά Σμέρδη σοπράνο Δημήτρης Κωστόπουλος κιθάρα Μυρτώ Γούτου πιάνο

"Ταξίδι στη Μεσόγειο" Αθηνά Σμέρδη: σοπράνο,

Δημήτρης Κωστόπουλος: κιθάρα, Μυρτώ Γούτου: πιάνο

07 Απριλίου - Ωδείο Φίλιππος Νάκας

Το Ωδείο Φίλιππος Νάκας παρουσιάζει τη μουσική βραδιά «Ταξίδι στη Μεσόγειο», μια περιπλάνηση στον λυρισμό και τις ηχοχρωματικές αντιθέσεις της μουσικής λόγιων συνθετών της Μεσογείου, τη Μεγάλη Τρίτη, 7 Απριλίου, ώρα 8.30 μ.μ.. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει

έργα συνθετών από την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Γαλλία, αναδεικνύοντας τις κοινές πολιτισμικές αναφορές αλλά και τη μοναδικότητα κάθε τόπου.

Στη συναυλία θα παρουσιαστούν έργα των Καλομοίρη, Σαμάρα, Κωνσταντινίδη,

Poulenc, De Falla, Obradors, Satie και άλλων δημιουργών. Το μουσικό υλικό καλύπτει ένα ευρύ φάσμα, με κομμάτια για φωνή και πιάνο ή κιθάρα, καθώς και σόλο πιάνο και σόλο κιθάρα, προσφέροντας στο κοινό μια πλούσια και ποικιλόμορφη εμπειρία ακρόασης.

Ερμηνεύουν οι: Αθηνά Σμέρδη: σοπράνο, Δημήτρης Κωστόπουλος: κιθάρα, Μυρτώ Γούτου: πιάνο

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Άνοιξις (Σ. Σαμάρας, ποίηση: Ι. Πολέμης)
- Del cabello más sutil (F. Obradors, παραδοσιακό)

- El paño moruno (M. de Falla, ποίηση: G. Martinez Sierra)
- Campanas del alba (E. Sainz de la Maza)
- Η Νεράιδα (Μ. Καλομοίρης)
- Να μιλήσω (Μ. Καλομοίρης, ποίηση: Κ. Παλαμάς)
- Το Ερηνάκι (Γ. Κωνσταντινίδης, δημοτικό)
- Mallorca (I. Albéniz)
- Je te veux (E. Satie, ποίηση: H. Pacory)
- Les chemins de l'amour (F. Poulenc, στίχοι: J. Anouilh)
- Elégie (J. Massenet, ποίηση: L. Gallet)
- Rumores de la caleta Op. 71, No. 6 (I. Albéniz)
- Non ti scordar di me (E. de Curtis, στίχοι: D. Fournò)
- Canzonetta spagnuola (G. Rossini)

Είκοσι Ευχαριστίες για τις

Διδασκαλίες Του Ιησού σε Μουσική Γ. Τσοντάκη

08 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Ο ελληνικής καταγωγής Αμερικανός συνθέτης Γιώργος Τσοντάκης, βραβευμένος από την Αμερικανική

Ακαδημία Γραμμάτων και Τεχνών για τη συνολική του προσφορά (Lifetime Achievement Award) και δύο φορές υποψήφιος για Grammy, με αναθέσεις από σύνολα όπως η Συμφωνική Ορχήστρα της Βοστώνης και το Κουαρτέτο Εγχόρδων

Emerson. Μετά τις Παραλλαγές Φάντασμα (Ghost Variations), που του χάρισαν την πρώτη του υποψηφιότητα για Grammy, γράφει και πάλι για σόλο πιάνο έναν φιλόδοξο κύκλο κομματιών.

Ο Νίκος Λαάρης, καταξιωμένος πιανίστας και μαέστρος, έχει παρουσιάσει αφιερώματα σε Αμερικανούς συνθέτες στην Ελλάδα (John Cage: The Keyboards στη Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, Bernstein: An Anniversary στο

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Philip Glass: Shards στο Nostos Festival), ενώ πρόσφατα διηύθυνε την όπερα Ο αέρας της Ελλάδας του Γιώργου Τσοντάκη στην Εναλλακτική Σκηνή της ΕΛΣ.

Η σύνθεση του έργου Είκοσι ευχαριστίες για τις διδασκαλίες του Ιησού στάθηκε δυνατή χάρη στην ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Γεωργίου και Βικτωρίας Καρέλια.

Πασχαλινή Συναυλία 2026

08 Μαρτίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Στην καθιερωμένη πασχαλινή συναυλία που συνδιοργανώνει η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών με το Μέγαρο Μουσικής δεσπόζουν δύο αριστουργήματα του 20ου και του 19ου αιώνα αντιστοιχά: αφενός η Sinfonia da Requiem του κορυφαίου Άγγλου συνθέτη Μπέντζαμιν Μπρίτεν, έργο που συνδυάζει μοναδικά το θρησκευτικό συναίσθημα και το δέος απέναντι στον θάνατο με εναγώνια αντιπολεμικά μηνύματα, και αφετέρου το Te Deum του μεγάλου Αυστριακού Άντον

Μπρούκνερ, που όπως τα περισσότερα έργα του προσδίδει στην εκτύλιξη της μουσικής τον όγκο και το δέος που προκαλούν οι μεγάλοι ευρωπαϊκοί καθεδρικοί ναοί. Ως "προοίμιο" των δύο έργων λειτουργεί η περίφημη Ημιτελής Συμφωνία του Σούμπερτ, αιθαλές υπόδειγμα εκφραστικής λιτότητας, πνευματικού βάθους και μορφολογικής τελειότητας. Των εκλεκτών λυρικών τραγουδιστών, των χορωδιών και της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών ηγείται ο φέρελπις αρχιμουσικός Κωνσταντίνος Τερζάκης, στη

δεύτερη σύμπραξή του με την ορχήστρα μετά από ένα εντυπωσιακό περσινό ντεμπούτο.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης

ΦΡΑΝΤΣ ΣΟΥΜΠΕΡΤ (1797 – 1828), Συμφωνία αρ. 8 σε σι ελάσσονα, D.759 «Ημιτελής»

Στο πλαίσιο του Κύκλου Μουσικής Δωματίου, το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης παρουσιάζει το Julia Fischer Quartet, το κουαρτέτο της κορυφαίας βιολονίστριας Γιούλια Φίσερ. Εδώ και 15 χρόνια, η Φίσερ συμπράττει με τρεις διακεκριμένους σολίστες, τον βιολονίστα Αλεξάντερ Σιτκοβέτσκι, τον βιολίστα Νιλς Μένκεμαγερ και τον τσελίστα Μπένγιαμιν Νίφενεγκερ. Πρόκειται για ένα σύνολο διακεκριμένων μουσικών που αλληλοσυμπληρώνονται σε δεξιότητες και αυθορμητισμό, αναδεικνύοντας σε κάθε

ΜΠΕΝΤΖΑΜΙΝ ΜΠΡΙΤΕΝ (1913 – 1976), Sinfonia da Requiem, έργο 20

ΑΝΤΟΝ ΜΠΡΟΥΚΝΕΡ (1824 – 1896), Te Deum για σολίστ, χορωδία και ορχήστρα, WAB 45

Julia Fischer Quartet

15 Απριλίου – Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

τους εμφάνιση την κοινή αγάπη και τη βαθιά γνώση τους για ρεπερτόριο μουσικής δωματίου. Επισκέπτονται το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο της φετινής ευρωπαϊκής περιοδείας τους, που εκτός από την Ελλάδα περιλαμβάνει εμφανίσεις σε Βρετανία, Ελβετία, Γερμανία και Εσθονία.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

F. Schubert: Κουαρτέτο για έγχορδα αρ. 12 σε ντο ελάσσονα, «Quartettsatz» D. 703

D. Shostakovich: Κουαρτέτο για έγχορδα αρ. 3 σε φα μείζονα, έργο 73

J. Brahms: Κουαρτέτο για έγχορδα αρ. 2 σε λα ελάσσονα, έργο 51, αρ. 2.

Νέος Κόσμος και Νόστος - 250 χρόνια Αμερικανική Ανεξαρτησία

17 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Γεννημένος και μεγαλωμένος στην Πορτογαλία και πλέον με έδρα το κοσμοπολίτικο Λονδίνο, ο νεότερος μαέστρος Ντίνις Σόουσα είναι ένας από τους πιο ραγδαία ανερχόμενους αρχιμουσικούς των τελευταίων ετών: ένα προς ένα, όλα τα κορυφαία συμφωνικά σύνολα του κόσμου αποζητούν τη συνεργασία μαζί του και η ικανότητά του να υλοποιεί τους τόσο ευφάνταστους μουσικούς του οραματισμούς προκαλεί παντού και πάντα αίσθηση και θαυμασμό. Στην πρώτη του εμφάνιση με την Κρατική Ορχήστρα, παρουσιάζει δύο ξεχωριστού ενδιαφέροντος έργα του αμερικανικού 20ου αιώνα, αποτίοντας έτσι φόρο τιμής στα 250 χρόνια από τη διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας. Επιπλέον, το συμφωνικό έργο

του κορυφαίου συνθέτη Χρήστου Σαμαρά, παραγγελία της Κ.Ο.Α., και το αειθαλές Πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν με σολίστ τον ταλαντούχο Μάνο Κιτσικόπουλο, συμπληρώνουν ένα πρόγραμμα υψηλών προδιαγραφών και συγκινήσεων για... όλα τα γούστα!

Πρόγραμμα Εκδήλωσης: ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ (γεν. 1956), Νόστος III (ανάθεση της Κ.Ο.Α.)

ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΑΝ ΜΠΕΤΟΒΕΝ (1770 – 1827), Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα αρ. 1 σε ντο μείζονα, έργο 15

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΜΠΑΡΜΠΕΡ (1910 – 1981), Knoxville: Summer of 1915 (Νόξβιλ:

καλοκαίρι του 1915), έργο 24, για φωνή και ορχήστρα

Η διακεκριμένη λυρική τραγουδίστρια Λένια Ζαφειροπούλου και ο μαέστρος και συνθέτης Νίκος Χριστοδούλου στο πιάνο παρουσιάζουν ένα αφιέρωμα στο Λιντ (Lied), με κέντρο τον αριστουργηματικό κύκλο δεκατεσσάρων τραγουδιών Κύκνειο άσμα του Φραντς Σούμπερτ. Είναι η τελευταία μουσική που έγραψε ο Σούμπερτ. Στη συναυλία προηγούνται τρία σημαντικά τραγούδια του Μπετόβεν, προς τον οποίο ο Σούμπερτ είχε

ΑΑΡΟΝ ΚΟΠΛΑΝΤ (1900 – 1990), Άνοιξη στα Απαλάχια

Μπετόβεν & Σούμπερτ:

Από την Ποίηση στη Μουσική

17 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής
Θεσσαλονίκη

καίρια δημιουργική σχέση, ιδιαίτερα την τελευταία χρονιά της σύντομης ζωής του. Σε όλα τα τραγούδια (πλην ενός) του Κύκνειου άσματος εμφανίζεται, με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, η ποιητική ιδέα μακρινών αγαπημένων προσώπων. Η ίδια ιδέα διακρίνεται σε δύο από τα τρία τραγούδια του Μπετόβεν, ενώ υπάρχει και στα ποιήματα του Καρυωτάκη στον κύκλο τραγουδιών του Νίκου Χριστοδούλου, ο οποίος θα ανοίξει τη συναυλία.

Φεστιβάλ Πνευστών -

Fagotissimo

18 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής
Θεσσαλονίκης

Πρόγραμμα: Α' Μέρος
Farkas Ferenc: Early Hungarian
Dances (from the 17th Century)
Žilvinas Smalys: Mosaic Suite

Allan Stephenson: Divertimento

Β' Μέρος

Edvard Grieg: Sarabande and Gavotte/Musette („Holberg“ Suite, op. 40)

Francesco Geminiani: Concerto Grosso nr.12 „La Follia“ (after A. Corelli - op. 5, nr. 12)

Fagotissimo :

George Hariton φαγκότο

Mihai Timofti φαγκότο

Ionut Rosca φαγκότο

Matei Ciobanu φαγκότο

Mihai Gavril κόντρα φαγκότο/λιάνη

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

#22 Ντού για τσέλο και πιάνο

ΔΕΥΤΕΡΑ
20.04.26
ώρα 20:00
ΦΟΥΑΓΙΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τιμόθεος Γαβριηλίδης-Πέτρυν (βιολοντσέλο)
Αλεξία Μουζά (πιάνο)
Έργα Προκόφιεφ, Μιασκόφσκι, Στραβίνσκι

Γενική είσοδος: 10€
Μειωμένο: 5€

ΕΚΔΟΤΗΣ Κ.Ο.Α.
Εταιρεία Μετασχηματισμού Σπουδών
Εθνικής Ακαδημίας 2, 54057 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310236990
www.tssso.gr

ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΕΤΕΡΟΣΧΗΜΑΤΕΣ
ΕΡΕΤΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΕΡΕΤΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ντού για τσέλο και πιάνο10

20 Απριλίου - Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

- Νικολάι Μιασκόφσκι (1881-1950): Σονάτα για τσέλο αρ.2 σε λα ελάσσονα, έργο 81
- Ιγκόρ Στραβίνσκι (1882-1971): 'Chanson Russe' από την όπερα 'Μάβρα'
- Ιγκόρ Στραβίνσκι (1882-1971): 'Pas de deux ' από το μπαλέτο 'Το Φιλί της Νεράιδας'
- Σεργκέι Προκόφιεφ (1891-1953): Σονάτα για τσέλο σε ντο μείζονα, έργο 119

Τιμόθεος Γαβριηλίδης-Πέτρυν (βιολοντσέλο) & Αλεξία Μουζά (πιάνο)
Πρόγραμμα:

- Σεργκέι Προκόφιεφ (1891-1953): Μπαλάντα σε ντο ελάσσονα, έργο 15

Lisa Batiashvili – Giorgi

Gigashvili

20 Απριλίου – Μέγαρο Μουσικής
Θεσσαλονίκης

Η βιολονίστρια Λίζα Μπατιασβίλι, κορυφαία σολίστ, έρχεται στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης με τον συνεργάτη της, τον ανερχόμενο ιδιοφυή πιανίστα Γκιόργκι Γκιγκασβίλι. Το ντουέτο παρουσιάζει επίσης σε ελληνική πρεμιέρα τον Γιόζεφ Μπαρντανασβίλι, έναν διάσημο συνθέτη και συμπατριώτη τους από τη Γεωργία, του οποίου τη μουσική έχουν ερμηνεύσει με επιτυχία σε μεγάλες διεθνείς σκηνές.

Παρνασσός

Μπετόβεν και Σοστακόβιτς αποτελούν δύο πυλώνες του συμφωνικού ρεπερτορίου, ο πρώτος ως ο συνθέτης που οδήγησε στις αρχές του 19ου αιώνα το είδος της Συμφωνίας σε εντελώς καινοφανή και

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: L. van Beethoven: Σονάτα για βιολί και πιάνο αρ. 3 σε μι ύφεση μείζονα, έργο 12, αρ.3

S. Prokofiev: Σονάτα για βιολί και πιάνο αρ. 1 σε φα ελάσσονα, έργο 80

J. Bardanashvili: To Gia Kancheli (P.S.)

C. Franck: Σονάτα για βιολί και πιάνο σε λα μείζονα, FWV 8

Pομαντικοί και

Επαναστάτες

21 Απριλίου – Φιλολογικός Σύλλογος

δυσθεώρητα ύψη ποιότητας, βάθους και αρχετυπικού μεγαλείου, ο δεύτερος ως ο δημιουργός εκείνος που στον ταραχώδη 20ο αιώνα έδωσε νέα πνοή στη συμφωνία και κατέδειξε έμπρακτα νέες προοπτικές στο νοηματικό της περιεχόμενο και στα

εκφραστικά της μέσα. Οι Athens Classical Players τιμούν τους δύο αυτούς κορυφαίους συμφωνιστές παίζοντας δύο κουαρτέτα τους σε εκδοχή τους για σύνολο εγχόρδων.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης

ΝΤΜΙΤΡΙ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ (1906 – 1975)
Συμφωνία δωματίου σε ντο ελάσσονα, έργο 110 α (μεταγραφή του Κουαρτέτου

Εγχόρδων αρ. 8 από τον Ρούντολφ Μπαρσάι)

ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΑΝ ΜΠΕΤΟΒΕΝ (1770 – 1827),
Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 1, έργο 18 αρ. 1 σε φα μείζονα (μεταγραφή για ορχήστρα εγχόρδων: Ίρις Λουκά).

Συναυλία της ΕΡΤ - Η Συμφωνία της Αναστάσεως του

Μάλερ

21 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα και Χορωδία της ΕΡΤ, σε συνεργασία με τη Χορωδία των μουσικών συνόλων του Δήμου Αθηναίων και δύο διεθνώς καταξιωμένες σολίστ, παρουσιάζουν την αριστουργηματική

Δεύτερη Συμφωνία του Γκούσταβ Μάλερ. Η συμφωνία "της Αναστάσεως" είναι ένας στοχασμός για τη ζωή μετά θάνατον και το πρώτο προγραμματικό συμφωνικό έργο του κορυφαίου δημιουργού. Ο αρχιμουσικός Μιχάλης Οικονόμου θα

διευθύνει το εμβληματικό έργο του Γκούσταβ Μάλερ, σε μια βραδιά που

προμηνύεται ιδιαίτερας συγκινητική και μεγαλειώδης.

Juilliard String Quartet

23 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Τα μέλη του προέρχονται από τη θρυλική Σχολή Τζούλλιαρντ της Νέας Υόρκης. Από το 1946 μέχρι σήμερα το κουαρτέτο έχει αδιάλειπτη συναυλιακή και δισκογραφική δράση, τεράστια απήχηση όπου εμφανίζεται, και πολλές βραβεύσεις. Στην πολυαναμενόμενη εμφάνισή τους στην Αθήνα ερμηνεύουν το 5ο Κουαρτέτο του Μπετόβεν, συγκλονιστικό έργο της ωριμότητας του μεγάλου γερμανού

κλασικού και έργο αναφοράς στο ρεπερτόριο της μουσικής δωματίου. Στο πρόγραμμα, και η πρώτη συνεισφορά στο ρεπερτόριο για κουαρτέτο εγχόρδων του Νίκου Σκαλκώτα, έργο από την περίοδο των σπουδών του στο Βερολίνο με τον Άρνολντ Σαίνμπεργκ. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει στο πενταμερές κουαρτέτο Πουλιά στο φεγγάρι, που συνέθεσε η βραβευμένη με Γκράμμι συνθέτρια και βιολονίστρια Μισέλ Ρος κατά

παραγγελία του οργανισμού Chamber Music in Napa Valley για το Κουαρτέτο στη μνήμη τού προσφάτως εκλιπόντος μέλους τους, Ρότζερ Τάπινγκ. Ιδέα και σκοπός της συνθέτριας, το ταλέντο της οποίας αναγνώρισε και σταθερά υποστηρίζει ο Ιτζάκ Πέρλμαν, είναι το κουαρτέτο της αυτό να περιλαμβάνεται σε συναυλιακό πρόγραμμα που «κορυφώνεται» με το πενταμερές Κουαρτέτο αρ. 15, έργο 132, του Μπετόβεν.

Το Ωδείο Αθηνών καλεί τον Σταύρο Γασπαράτο στο Αμφιθέατρο Ιωάννης Δεσποτόπουλος και παρουσιάζει το έργο Expanded Piano II. Το καλλιτεχνικό έργο, μια σύλληψη του διεθνώς αναγνωρισμένου μουσικοσυνθέτη, αντλεί έμπνευση, επαναπροσεγγίζει και ανατρέπει τη μηχανική θεωρία του "Prepared Piano".

Δέκα χρόνια μετά την πρεμιέρα του Expanded Piano I στο EMPAC της Νέας Υόρκης, ο Σταύρος Γασπαράτος συνεχίζει την έρευνά του πάνω στον διαρκώς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΝΙΚΟΣ ΣΚΑΛΚΩΤΑΣ,
Κουαρτέτο Εγχόρδων αρ. 1

JOHANN SEBASTIAN BACH, Πρελούδιο αρ. 7
σε μι ύφεση μείζονα, BWV 852 (μεταγραφή
για κουαρτέτο εγχόρδων της Michelle Ross)

MICHELLE BARZEL ROSS, Birds on the Moon,
2024

LUDWIG VAN BEETHOVEN, Κουαρτέτο
εγχόρδων αρ. 15 σε λα ελάσσονα, έργο 132»)

Expanded Piano II -

Σταύρος Γασπαράτος

23 Απριλίου - Ωδείο Αθηνών

εξελισσόμενο χαρακτήρα του οργάνου, με σκοπό να επεκτείνει τις δυνατότητες ερμηνείας και χρήσης του. Στο πλαίσιο αυτής της πειραματικής διαδικασίας ήχου και εργαλείων σύνθεσης, βασίζεται σε νέα αισθητηριακά μέσα που εξελίσσουν παλαιότερες τεχνοτροπίες πρωτοποριακών δημιουργών, από τον John Cage έως τον Arhex Twin, και συστήνει ένα «υβριδικό» όργανο που δίνει στον ερμηνευτή εξαιρετική μουσική ευελιξία. Επιπλέον στοιχεία προστίθενται στο νέο έργο, οπτικές προβολές φωτός και εικόνες που συνδιαλέγονται με το ηχητικό περιβάλλον και το μετατρέπουν σε μια πολυπρισματική και πολυσύνθετη εμπειρία..

Ταξίδι στο κέντρο της Μουσικής - Όπερα

24 - Απριλίου, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Μια σειρά διαδραστικών συναυλιών με σκοπό να φωτίσει όσα συνδέουν τον σύγχρονο ακροατή με την διαχρονική συμφωνική μουσική, φέρνοντάς την εγγύτερα τόσο στους μη γνωρίζοντες, όσο και τους ήδη φανατικούς της φίλους. Βίντεο, Ομιλίες και Μουσικές, συνδιαλέγονται

δραματοποιώντας κάθε φορά το πορτραίτο ενός διαφορετικού συμφωνικού μουσικού είδους. Γνωστά και άγνωστα ιστορικά στοιχεία, προσωπικές ιστορίες, κρυφοί συμβολισμοί και μοτίβα και η μαγεία της δομής των έργων, παρουσιάζονται με τρόπο ψυχαγωγικό.

Η Πέμπτη Συμφωνία του Μάλερ

25 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Ένα σπάνιο διαμάντι του συμφωνικού ρεπερτορίου αποτελεί η Πέμπτη Συμφωνία του Μάλερ, το

πρώτο μεγάλο έργο της ύστερης περιόδου του. Η συμφωνία χαρακτηρίζεται από το πλήθος των έντονων και αντικρουόμενων

συναισθημάτων που πραγματεύεται, αφού την τραγωδία διαδέχεται η χαρά, τον πόνο η απόλαυση, και την απελπισία η ελπίδα. Ο δισυπόστατος χαρακτήρας της είναι αποτέλεσμα της δημιουργίας της κατά τη διάρκεια δύο διαδοχικών καλοκαιρινών διακοπών του συνθέτη (1901-2) στη βίλα του στη Νότια Αυστρία, με την ψυχική του διάθεση να είναι εκ διαμέτρου αντίθετη. Το καλοκαίρι του 1901 ο Μάλερ ανάρρωνε από μια σοβαρή ασθένεια που τον είχε ταλαιπωρήσει πολύ και θα μπορούσε να αποβεί μοιραία, ενώ το επόμενο καλοκαίρι

βρισκόταν στο ίδιο μέρος, παντρεμένος με την Άλμα Σίντλερ και αναμένοντας, ευτυχισμένος όσο ποτέ άλλοτε, το πρώτο του παιδί. Ο Θάνατος και ο Έρωτας είναι λοιπόν οι πυλώνες πάνω στους οποίους χτίζει ο Μάλερ το συμφωνικό του οικοδόμημα, με περίτεχνη ενορχήστρωση, την οποία πάντως διόρθωνε συνεχώς, μέχρι και το τέλος της ζωής του, λόγω της γνωστής τελειομανίας του. Την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης διευθύνει ο διάσημος Βρετανός αρχιμουσικός Μάρτιν Μπράμπινς.

Pρεσιτάλ Κιθάρας Ντίνος

Παπαδημητρίου

25 Απριλίου - Ωδείο Φίλιππος Νάκας

Η σειρά συναυλιών "Οι Νέοι για τους Νέους" αποτελεί βήμα έκφρασης και σημαντικό θεσμό ανάδειξης των επίλεκτων νέων ερμηνευτών κλασικής μουσικής.

Το Σάββατο 25 Απριλίου και ώρα 8 μ.μ. η Αίθουσα Συναυλιών Φίλιππος Νάκας έχει τη χαρά να φιλοξενεί τον ταλαντούχο νέο κιθαριστή Ντίνο Παπαδημητρίου, ο οποίος θα ερμηνεύσει έργα Johann Sebastian Bach,

Francis Poulenc, Darius Milhaud, Manuel María Ponce και Agustín Barrios Mangoré.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Johann Sebastian Bach - Lute Suite BWV 997 (trans. Tilman Hoppstock)
- Francis Poulenc - Sarabande pour guitare, FP 179
- Darius Milhaud - Segoviana, op. 366

- Manuel María Ponce - Sonata Romantica (Hommage a Fr. Schubert)

- Agustín Barrios Mangoré - Mazurka Apassionata - Mabelita - Junto a tu Corazón

Χαίντελ: Κοντσέρτα για εκκλησιαστικό όργανο

26 Απριλίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια το εκκλησιαστικό όργανο κερδίζει ολοένα και περισσότερους φίλους στη χώρα μας. Μπορεί βέβαια το επιβλητικό και ογκώδες όργανο της αίθουσας Χρήστος Λαμπράκης να είναι πιο γνωστό στο ευρύ κοινό, αλλά εξίσου γοητευτικό είναι και το μικρό του «αδελφάκι»! Το φορητό όργανο, κατασκευασμένο ειδικά για να είναι ευέλικτο

και να συνεργάζεται με ορχήστρες και σύνολα παίζοντας κοντίνουο, είναι ένα υπέροχο όργανο με λεπταίσθητους ήχους, ιδανικό για να αναδεικνύει τον πλούτο της παλαιάς μουσικής! Έτσι, το Μέγαρο ανοίγει τις πόρτες της αίθουσας Δημήτρης Μητρόπουλος στο κοινό που θέλει να γνωρίσει από κοντά τις εκπληκτικές δυνατότητες του φορητού οργάνου.

Οδηγός στο υπέροχο αυτό μουσικό ταξίδι είναι η οργανίστα του Μεγάρου Ουρανία Γκάσιου, έμπειρη και εμπνευσμένη σολίστ με ακμαία διεθνή δράση. Μαζί με την Καμεράτα ερμηνεύουν μερικά από τα πιο εντυπωσιακά κοντσέρτα για όργανο, έργα-ορόσημα του μπαρόκ ρεπερτορίου, υπογεγραμμένα από τον μεγάλο συνθέτη Γκέοργκ Φρήντριχ Χαίντελ.

Στην εποχή του Μότσαρτ το κλαρινέτο ήταν ένα πολύ νέο όργανο, που σταδιακά έκανε την εμφάνισή του στα μουσικά δρώμενα και κέρδιζε ολοένα και μεγαλύτερο έδαφος στις προτιμήσεις των συνθετών και την καρδιά του φιλόμουσου κοινού, γοητεύοντας με τον βελούδινο ήχο του και

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Concerti grossi έργο 3 (αρ. 4, 6, 1)

Κοντσέρτα για όργανο έργο 4 (αρ. 4, 3, 6)

Κοντσέρτο για όργανο σε φα μείζονα, HWV 295, «Ο κούκος και το αηδόνι»

Λυρισμός και ενδοσκόπηση

Τα κουιντέτα για κλαρινέτο των Μότσαρτ και Μπραμς

27 Απριλίου - Μουσείο Μπενάκη, Ελληνικού Πολιτισμού

τις ποικίλες εκφραστικές του δυνατότητες. Ο Μότσαρτ ήταν ένας εκ των πρώτων συνθετών που στα τελευταία χρόνια της (σύντομης) ζωής του που αξιοποίησε το κλαρινέτο σε συμφωνικά έργα και έργα μουσικής δωματίου, αναδεικνύοντας όσο λίγοι τότε το πόσο ξεχωριστό όργανο ήταν! Στα χνάρια του, ο Μπραμς επίσης είδε στο κλαρινέτο ένα ηχόχρωμα μοναδικής απαλότητας και αισθαντικότητας, που τροφοδοτούσε την ώριμη συνθετική του σκέψη. Τα κουιντέτα των δύο μεγάλων μουσουργών, γραμμένα αμφότερα στις

δυσμάς του βίου τους, αποτελούν ορόσημα του ρεπερτορίου για το υπέροχο αυτό πνευστό όργανο και για τη μουσική δωματίου γενικά.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης

Claude Bolling: 5 Χρόνια

Μνήμης – Κλασική και Jazz σε Διάλογο

30 Απριλίου – Ωδείο Φίλιππος Νάκας

Η συναυλία-αφιέρωμα στον Claude Bolling που θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη 30 Απριλίου στην Αίθουσα Συναυλιών Φίλιππος Νάκας αποτίει φόρο τιμής σε έναν από τους πιο δημιουργικούς συνθέτες, τον συνθέτη που ένωσε τη λόγια μουσική με την αισθητική της jazz. Με χαρακτηριστικό ύφος, χιούμορ, δεξιοτεχνία και ανεξάντλητη έμπνευση, ο Bolling δημιούργησε έργα που παραμένουν ζωντανά, φωτεινά και απολαυστικά για κάθε ακροατή.

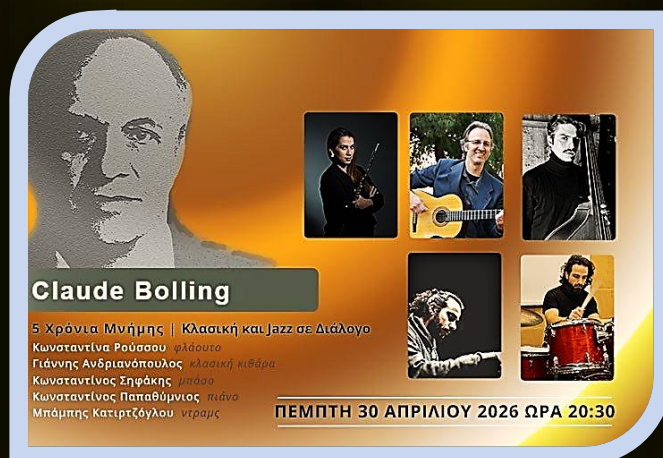
Το σημερινό πρόγραμμα φέρνει στο προσκήνιο δύο από τα πιο ξεχωριστά έργα

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ ΜΟΤΣΑΡΤ
(1756–1791)

Κουιντέτο με κλαρινέτο σε λα μείζονα, Κ. 581

ΓΙΟΧΑΝΕΣ ΜΠΡΑΜΣ (1833–1897)

Κουιντέτο για κλαρινέτο και κουαρτέτο εγχόρδων σε σι ελάσσονα, έργο 115.

του: το Concerto for Classical Guitar and Jazz Piano και την Picnic Suite. Σε αυτά, ο συνθέτης στήνει μια συνομιλία ανάμεσα σε δύο μουσικούς κόσμους, χωρίς να τους αντιπαραθέτει· αντιθέτως, τους αφήνει να αναπνέουν, να συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον και να δημιουργούν μια ιδιαίτερη, πολύχρωμη μουσική ατμόσφαιρα.

Οι μουσικοί της βραδιάς ζωντανεύουν αυτή τη συνάντηση με ευαισθησία, ενέργεια και σεβασμό στο πνεύμα του συνθέτη, προσκαλώντας το κοινό σε ένα ταξίδι όπου η κλασική έκφραση και ο αυτοσχεδιασμός της jazz συνυπάρχουν αβίαστα.

Η Τέχνη μέσα από την Κριτική

Παρακολουθήσαμε την Παρασκευή 6 Μαρτίου 2026 στο αμφιθέατρο Ιωάννης Δεσποτόπουλος του Ωδείου Αθηνών, το αφιέρωμα της ΚΟΑ στον σπουδαίο αρχιμουσικό, συνθέτη και παιδαγωγό Οδυσσέα Δημητριάδη ποντιακής καταγωγής, γεννημένο στο Μπατούμι της Γεωργίας (τότε Ρωσικής Αυτοκρατορίας), που διέπρεψε στη μετέπειτα Σοβιετική Ένωση και τιμήθηκε το 1958 με το βραβείο «Καλλιτέχνης του Λαού της ΕΣΣΔ». Εκείνη τη χρονιά, επισκέφθηκε τη χώρα μας ως αντιπρόεδρος του Σοβιετοελληνικού σωματίου (αδελφό με τον Ελληνοσοβιετικό Σύνδεσμο) με σκοπό

Κριτική για τη συναυλία

της ΚΟΑ 06/03/2026 (το άρθρο - κριτική είναι της Δρος Ιστορικής Μουσικολογίας - Πιανίστα και μέλους της Γ.Σ. του Φίλωνα Δήμητρας Χόνδρου)

την προώθηση Ελλήνων συνθετών καθώς και την καλλιέργεια πνευματικών και πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ των μερών. Στην Ελλάδα, τιμήθηκε με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών το 1996, ενώ δύο χρόνια αργότερα, του απονεμήθηκε το Χρυσό Μετάλλιο της Πόλης των Αθηνών και ανακηρύχτηκε Πρέσβης του Ελληνισμού.

Συνέπραξε με όλες τις ελληνικές ορχήστρες, ενώ με την ορχήστρα της ΕΛΣ συνεργάστηκε την περίοδο 1975-1996, διευθύνοντας ποικίλο ρεπερτόριο. Ιστορικές έχουν μείνει οι ερμηνείες του σε έργα Ρωσικού ρεπερτορίου όπως οι όπερες Ντάμα Πίκα και Ευγένιος Ονιέγκιν του Τσαϊκόφσκι, Αρραβωνιάσματα στο Μοναστήρι του Προκόφιεφ, και Μπορίς Γκοντούνοφ του Μουσσόργγκσκι. Διηύθυνε μεταξύ άλλων και ελληνικές όπερες όπως Το δαχτυλίδι της μάνας του Καλομοίρη και τη Φλόρα

Μιράμπιλις του Σαμάρα σε δική του ενορχήστρωση.

Οφείλουμε να επισημάνουμε πως η επιλογή των καλλιτεχνών που πλαισίωσαν τη συναυλία, δεν ήταν διόλου τυχαία. Πρώτα-πρώτα ο αρχιμουσικός, βιολονίστας και ερευνητής Χρήστος Κολοβός, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ που είχε την ευθύνη της διεύθυνσης, υπήρξε ένας από τους μαθητές του αείμνηστου Δημητριάδη. Βαθύς γνώστης του Ρωσικού ρεπερτορίου-οπερατικού και μη, με πολύ μεγάλη φροντίδα και αγάπη παρουσίασε μία αξέχαστη βραδιά έργων και αποσπασμάτων που σπάνια ακούγονται, όπως η εισαγωγή από την όπερα Ηλιοβασίλεμα (γεωργ. Νταϊσώ, 1923) του Γεωργιανού Ζαχαρία Παλιασβίλι (1871-1933) που άνοιξε το δεύτερο μέρος, η οποία θεωρείται σταθμός στη γεωργιανή μουσική. Στη συναυλία, παρουσιάστηκε η καντσονέτα για ορχήστρα εγχόρδων Σαμιώτισσα του Οδυσσέα Δημητριάδη ως φόρος τιμής στην καλλιτεχνική του προσφορά, ενώ η μπαγκέτα του Χρήστου Κολοβού μας ταξίδεψε στον μαγικό κόσμο των Τσαϊκόφσκι, Ραχμάνινοφ, Μπορόντιν και Μουσσόργκσκι.

Σολίστ της βραδιάς είχε προγραμματιστεί αρχικώς να είναι ο μεγάλος και αξιοζήλευτος

για το υπέροχο χρώμα της φωνής του Γεωργιανός μπάσσος Paata Burchuladze (Πάατα Μπουρσουλάτζε). Κατά τη διάρκεια όμως των ετών 2024-5, στη Γεωργία ξέσπασε πολιτική κρίση με έντονες κοινωνικές αναταραχές και μαζικές διαδηλώσεις, θύμα των οποίων υπήρξε ο Μπουρσουλάτζε. Δυστυχώς, λόγω της εμπλοκής του με τα πολιτικά δρώμενα της χώρας του, ετέθη υπό κράτηση από τις αρχές. Παρόλο που μέχρι την τελευταία στιγμή ελπίζαμε όλοι οι μουσικόφιλοι στην Ελλάδα πως το ζήτημα θα είχε διευθετηθεί, εντούτοις με μεγάλη μας λύπη πληροφορηθήκαμε το αντίθετο. Έτσι, αντικαταστάθηκε από τον Αλέξανδρο Σταυρακάκη, τον νικητή του 16ου διαγωνισμού Τσαϊκόφσκι και μαθητή μεταξύ άλλων του Μπουρσουλάτζε, ο οποίος αν και ήταν βαριά κρυωμένος στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων, ερμηνεύοντας συγκλονιστικά τον ρόλο του Μπορίς Γκοντούννοφ από την ομώνυμη όπερα του Μουσσόργκσκι.

Αξίζουν συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές της ΚΟΑ, για την επιλογή τους να τιμήσουν τον Οδυσσέα Δημητριάδη και ευχόμαστε να υπάρξουν στο μέλλον αντίστοιχα αφιερώματα και για άλλους Έλληνες που μας τιμούν διεθνώς.

Μουσικό Ημερολόγιο Απριλίου

Καλωσορίστε στο «Μουσικό Ημερολόγιο», τη στήλη που επιμελείται η καθηγήτρια μουσικής, παιδαγωγός και συγγραφέας **κα Μαρία Παπαδάτου** και μέλος της Γ.Σ. του Π.Κ.Π. «Ο ΦΙΛΩΝ» που ξυπνά κάθε μήνα την μαγεία της μουσικής μέσα στο αέναο ρολόι του χρόνου. Κάθε μέρα του μήνα γίνεται ένα μικρό μουσικό κεφάλαιο, ένα ξεχωριστό κομμάτι της ιστορίας που αγγίζει την ψυχή και αναζωογονεί τις αναμνήσεις μας. Μέσα από αυτές τις σελίδες, θα ανακαλύπτετε στιγμές γεννημένες από μελωδίες και ρυθμούς, γεγονότα που, σαν σιωπηλοί θησαυροί, αφηγούνται την εξέλιξη και το πάθος του μουσικού κόσμου. Ελάτε να ταξιδέψουμε μαζί στα μονοπάτια της μουσικής, όπου κάθε ημερομηνία κρύβει τη δική της μοναδική ιστορία και κάθε νότα μας θυμίζει το ανεξίτηλο αποτύπωμα της τέχνης στον χρόνο.

1η Απριλίου

- Το 1747 η πρεμιέρα του ορατόριου του Χαίντελ, Judas Maccabeus στο Covent Garden στο Λονδίνο.
- Το 1866 γεννιέται στο Έμπολι ο συνθέτης και πιανίστας Φερούτσιο Μπουζόνι (θ- Βερολίνο 27.07.1924)
- Το 1873 γεννιέται ο συνθέτης και πιανίστας Σεργκέι Ραχμάνινοφ στο Νοβγκορόντ της Ρωσίας (θ- Μπέμπερλι Χιλς 28.03.1943)
- Το 1902 η πρεμιέρα του Prelude a L'Apres Midi D'un Faune του Ντεμπισί στις ΗΠΑ από την Ορχηστρική Λέσχη Βοστώνης.
- Το 1930 φεύγει από τη ζωή η Κόζιμα Λιστ-Βάγκνερ σε ηλικία 92 ετών στο Μπαϊρόιτ. Ήταν κόρη του Φραντς Λιστ και της Μαρί Ντ'Αγκουλ και στη συνέχεια σύζυγος του Hans Von Bulow

και κατόπιν του Richard Wagner (γεν- Μπελάτζιο 24.12.1837)

- Το 1991 φεύγει από τη ζωή η σκηνοθέτις μπαλέτου Μάρθα Γκράχαμ, στην Νέα Υόρκη (γεν - Αλεγκέινι 11.05.1894)

2 Απριλίου

- Το 1798 η πρεμιέρα του ορατόριου του Γιόζεφ Χαύντν Die Schopfung (The Creation) στο Schwarzenberg Palace στην Βιέννη.
- Το 1800 εκτελείται για 1η φορά η 1η Συμφωνία του Μπετόβεν στο Hofburgtheater της Βιέννης για φιλανθρωπικούς σκοπούς, με τον ίδιο στην διεύθυνση της ορχήστρας.
- Το 1842 ιδρύεται η Φιλαρμονική Ορχήστρα της Νέας Υόρκης, η παλαιότερη συμφωνική ορχήστρα

στις Ηνωμένες Πολιτείες και μια από τις παλαιότερες στον κόσμο.

- Το 1845 πραγματοποιείται ρεσιτάλ του 16χρονου, τότε, Αμερικανού πιανίστα και αργότερα συνθέτη Λουί Μορώ Γκότσαλκ στη Salle Pleyel στο Παρίσι. Ο Σοπέν ήταν στο κοινό και χαρακτήρισε τον Γκότσαλκ "βασιλιά των πιανιστών". Καθηγητής του στο πιάνο ήταν από τα 13 του έτη ο ελληνικής καταγωγής Καμίλ Σταματί, επίσης καθηγητής των Ζορζ Μπιζέ και Καμίλ Σεν-Σανς εκείνη την εποχή.
- Το 1911 η πρεμιέρα της πρώτης σουίτας του Μορίς Ραβέλ Δάφνις και Χλόη στο Παρίσι, υπό τη διεύθυνση του Gabriel Pierne.

3 Απριλίου

- Το 1786 η πρεμιέρα του 24ου Κοντσέρτου για πιάνο σε Ντο μείζονα Κ.491 του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ με σολίστ τον ίδιο τον συνθέτη, στο Burgtheater της Βιέννης.
- Το 1832 Φρέντερικ Σοπέν και Φραντς Λιστ συμμετέχουν σε φιλανθρωπικό ρεσιτάλ στο Παρίσι για τον πιανίστα και συνθέτη Χένρι Χέρντς και μαζί με τους αδελφούς Χέρντς παίζουν μέρη από την όπερα του Meyerbeer Il Crociato in Egitto, σε μεταγραφή για 2 πιάνο - 8 χέρια.
- Το 1843 ξεκινά να λειτουργεί το Ωδείο της Λειψίας υπό τη διεύθυνση του Φέλιξ Μέντελσον.

- Το 1897 φεύγει από τη ζωή ο Γερμανός συνθέτης Γιοχάνες Μπραμς από καρκίνο του ήπατος στη Βιέννη, σε ηλικία 63 ετών (γεν- Αμβούργο 07.05.1833).
- Το 1962 φεύγει από τη ζωή ο συνθέτης και παιδαγωγός Μανώλης Καλομοίρης (γεν. Σμύρνη 14.12.1883)

4 Απριλίου

- Το 1875 σε πρώτη εκτέλεση Ο Μολδάβας, το δεύτερο μέρος από τον κύκλο έξι συμφωνικών ποιημάτων με τον γενικό τίτλο Η Πατρίδα Μου, του Μπέντριχ Σμέτανα. Η κώφωση εμποδίζει τον συνθέτη να ακούσει την απόδοση και την αντίδραση του κοινού.
- Το 1922 γεννιέται στη Νέα Υόρκη ο Αμερικανός συνθέτης Έλμερ Μπερνστάιν (θ. Καλιφόρνια 18.08.2004). Συνέθεσε μουσική για περισσότερες από 200 μεγάλες κινηματογραφικές και τηλεοπτικές ταινίες, και βραβεύτηκε με Όσκαρ Καλύτερης Μουσικής για τις ταινίες: Thoroughly Modern Millie, Sudden Fear, The Man with the Golden Arm, Ten Commandments, Sweet Smell of Success, To Kill a Mocking Bird, Walk on the Wild Side, και The Magnificent Seven.
- Το 1954 ο Αρτούρο Τοσκανίνι διευθύνει την τελευταία του συναυλία με τη Συμφωνική Ορχήστρα του NBC στο Carnegie Hall της Νέας Υόρκης,

δέκα ημέρες μετά τα 87α γενέθλιά του. Τερμάτισε έτσι μια 17χρονη συνεργασία με την ορχήστρα.

5 Απριλίου

- Το 1902 σε πρώτη εκτέλεση η *Pavane pour une infante défunte* (Παβάν για μία Νεκρή Πριγκίπισσα) του Μορίς Ραβέλ από τον Ricardo Viñes στο Παρίσι. Η *Pavane* γράφτηκε το 1899 ενώ ο Γάλλος συνθέτης σπούδαζε στο Ωδείο του Παρισιού με καθηγητή τον Gabriel Fauré
- Το 1908 γεννιέται στο Σάλτσπουργκ ο ελληνικής καταγωγής Αυστριακός μαέστρος Χέρμπερτ φον Κάραγιαν (θ. 16.07.1989)

6 Απριλίου

- Αρκετές οι πρεμιέρες έργων του Γκεόργκ Φρίντριχ Χέντελ αυτήν την ημερομηνία: το 1731, η πρεμιέρα της αναθεωρημένης όπερας του, *Ρινάλντο*, στο King's Theatre του Λονδίνου, το 1735 οι πρώτες εκτελέσεις των Κοντσέρτων για Όργανο opus 4 και 5, ενώ, το 1759, στο Λονδίνο και πάλι, κατά την παράσταση του Μεσσία ο Χέντελ αρρωσταίνει. Φεύγει από τη ζωή λίγες μέρες αργότερα, στις 14 Απριλίου.
- Το 1892 η πρεμιέρα της 4ης Συμφωνίας του Αντονίν Ντβόρζακ στην Πράγα.
- Το 1929 γεννιέται στο Βερολίνο ο Γερμανοαμερικανός συνθέτης,

πιανίστας και μαέστρος Αντρέ Πρεβέν. Βραβεύτηκε με Όσκαρ Καλύτερης Μουσικής για τις ταινίες: *Ζιζί*, *Porgy and Bess*, *Irma La Douce*, *Ωραία μου Κυρία*. Υπήρξε μαέστρος των Συμφωνικών Ορχηστρών του Πίτσμπεργκ, του Λονδίνου και του Λος Άντζελες (θαν- Νέα Υόρκη 28.02.2019).

- Το 1971 φεύγει από τη ζωή ο Ρώσος συνθέτης Ιγκόρ Στραβίνσκι σε ηλικία 88 ετών στη Νέα Υόρκη (γεν- 17.06.1882). Η κηδεία του συνθέτη πραγματοποιήθηκε ιδιωτικά στις 9 Απριλίου στον ναό Santi Giovanni e Paolo στη Βενετία. Στην συνέχεια κηδεύτηκε και δημόσια στις 12 Απριλίου. Η νεκρώσιμη λειτουργία περιελάμβανε τα δικά του *Requiem Canticles*. Το φέρετρο μεταφέρθηκε με γόνδολα στο νησί San Michele στις 15 Απριλίου, όπου τάφηκε κοντά στον παλιό του φίλο Serge Diaghilev.

7 Απριλίου

- Το 1724, ημέρα Μεγάλη Παρασκευή, εκτελούνται για πρώτη φορά τα Κατά Ιωάννην Πάθη του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ στο Nikolaikirche στη Λειψία.
- Το 1805 η πρώτη εκτέλεση της 3ης Συμφωνίας (Ηρωικής) του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν στη Βιέννη.
- Το 1863 η πρεμιέρα της Συμφωνίας αρ.40 του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ στις ΗΠΑ από την Φιλαρμονική του Μπρούκλιν, με μαέστρο τον Θίοντορ Τόμας.

- Το 1876 η πρεμιέρα της όπερας Τζοκόντα, που περιλαμβάνει τον δημοφιλή Dance of the Hours, του Αμίλκαρε Πονκιέλλι στην Σκάλα του Μιλάνου.
- Το 1893 παίζεται για πρώτη φορά έργο γυναίκας συνθέτριας από μεγάλη συμφωνική ορχήστρα. Είναι η Δραματική Ουβερτούρα της Μάργκαρετ Ρούθβεν-Λανγκ, την οποία ερμηνεύει η Συμφωνική Ορχήστρα της Βοστώνης.

8 Απριλίου

- Το 1708 η πρεμιέρα του ορατορίου του Γκεόργκ Φρίντριχ Χέντελ La resurrezione, στο παλάτι Bonelli στη Ρώμη, με μαέστρο τον Αρκάτζελο Κορέλι.
- Το 1805 ο Γιόζεφ Χάυντν, σε ηλικία 73 ετών, επαινεί τον 14χρονο γιο του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ, Βόλφγκανγκ Αμαντέους τζούνιор, στο πρώτο του ρεσιτάλ.
- Το 1885 γεννιέται στην Αθήνα ο συνθέτης Δημήτριος Λεβίδης (θαν - Αθήνα 29.05.1951)
- Το 1886 ο Φραντς Λιστ δίνει ρεσιτάλ για τη Βασίλισσα Βικτώρια στο Κάστρο του Ουίνδσορ, στο Λονδίνο.

9 Απριλίου

- Το 1870 ο Έντβαρντ Γκριγκ καυχιέται για το πόσο ο Φραντς Λιστ αγάπησε το Κοντσέρτο του για πιάνο και πόσο καλά το ερμήνευσε.

- Το 1916 η πρεμιέρα του έργου για πιάνο και ορχήστρα Noches en los jardines de España του Μανουέλ Ντε Φάλια στη Μαδρίτη.
- Το 1918 γεννιέται ο Δανός αρχιτέκτονας Γιερν Ούτσον που το 1973 ολοκλήρωσε την κατασκευή της Όπερας του Σίδνεϊ.

10 Απριλίου

- Το 1853 η πρεμιέρα του έργου Ave Maria στο Παρίσι, με την ονομασία Méditation sur le Premier Prélude de Piano de S. Bach που αποτελείται από μία μελωδία του Γάλλου ρομαντικού συνθέτη Σαρλ Γκουνό επάνω στο (ελαφρώς παραλλαγμένο) 1ο Πρελούδιο σε ντο μείζονα από το 1ο τεύχος του Καλώς Συγκερασμένου Κλειδοκείμενου του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ.
- Το 1864 γεννιέται στη Γλασκώβη ο βρετανικής καταγωγής Γερμανός πιανίστας και συνθέτης Εζέν Ντ'Αλμπέρ (θαν - Λετονία, 03.03.1932).
- Το 1868 η πρεμιέρα του Γερμανικού Ρέκβιεμ του Γιοχάνες Μπραμς σε συναυλία της Μεγάλης Παρασκευής στη Βρέμη.

11 Απριλίου

- Το 1689 η πρεμιέρα της όπερας του Χένρι Πέρσελ Διδώ και Αινείας στο Josias Priest's School for Young Ladies στο Τσέλσι του Λονδίνου.

- Το 1770 σε μια λειτουργία της Μεγάλης Εβδομάδας, ο Λεοπόλδος και ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ ακούνε το Miserere του Γκρεγκόριο Αλλέγκρι από τη Χορωδία του Παρεκκλησιού στον Άγιο Πέτρο της Ρώμης. Μερικές ώρες αργότερα, ο Βόλφγκανγκ το καταγράφει, αντιγράφοντας το εξ ακοής, "διαρρέοντας" έτσι το "μυστικό", αυτό, έργο, που ως τότε κατείχαν ελάχιστοι άνθρωποι σε παρτιτούρα.
- Το 1902 ο Ιταλός τενόρος Ενρίκο Καρούζο ηχογραφεί τους πρώτους του δίσκους φωνογράφου για την εταιρία Gramophone & Typewriter σε δωμάτιο του Grand Hotel του Μιλάνου. Έκανε 498 ηχογραφήσεις στη διάρκεια της ζωής του. Η τελευταία έγινε το 1920 στο Victor Studios στο Camden του New Jersey.

12 Απριλίου

- Το 1684 φεύγει από τη ζωή ο τεχνίτης του βιολιού Νικόλα Αμάτι στην Κρεμόνα της Ιταλίας, όπου είχε επίσης γεννηθεί (γεν. 03.09.1596).
- Το 1938 φεύγει από τη ζωή ο Ρώσος βαθύφωνος Φιόντορ Σαλιάπιν στο Παρίσι (γεν. 13.02.1873)
- Το 1933 γεννιέται η Ισπανίδα σοπράνο Μονσερά Καμπαγιέ στην Βαρκελώνη (θ. Βαρκελώνη 06.10.2018).
- Το 1978 η πρεμιέρα της όπερας του Γκιόργκι Λίγκετι La Grand Macabre στη Βασιλική Όπερα της Στοκχόλμης.

13 Απριλίου

- Το 1737 ο Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ παθαίνει εγκεφαλικό. Θα φύγει από τη ζωή 22 χρόνια αργότερα, στις 14.04.1759 (γεν. 1685). Πέντε χρόνια αργότερα, στις 13 Απριλίου του 1742 γίνεται η πρεμιέρα του τελευταίου, ουσιαστικά, μεγάλου έργου του, του Μεσσία, σε μια αίθουσα μουσικής στο Δουβλίνο. Η συναυλία γίνεται για φιλανθρωπικούς σκοπούς και συγκεντρώνει 400 λίρες από 700 συμμετέχοντες.
- Το 1958 ο 23χρονος πιανίστας Harvey Lavan "van" Cliburn Jr. από το Τέξας (12.07.1934 - 27.02.2013) γίνεται ο πρώτος Αμερικανός που κερδίζει το πρώτο βραβείο στον περίφημο Διαγωνισμό Πιάνου Tchaikovsky στη Μόσχα, και μάλιστα εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου.

14 Απριλίου

- Το 1759 φεύγει από τη ζωή ο Γερμανός συνθέτης / Άγγλος υπήκοος Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ σε ηλικία 74 ετών, στο Λονδίνο όπου έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. Τάφηκε με τιμές στο Αβαείο του Ουέστμινστερ (γεν. 23.02.1685).
- Το 1789 η πρεμιέρα του Κοντσέρτου για πιάνο "της Στέψης" no.26, K.537 σε Ρε μείζονα, του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ με τον ίδιο σολίστ, στη Βασιλική Αυλή της Σαξονίας στη Δρέσδη.

- Το 1922 η σοπράνο Jeanette Vreeland (1896-1939) τραγουδά καθώς πετά πάνω από τη Νέα Υόρκη, για την πρώτη ραδιοφωνική συναυλία που μεταδίδεται από αεροπλάνο.
- Το 1957 γεννήθηκε ο Ρώσος πιανίστας και μαέστρος Μιχαήλ Πλετνιόφ. Γίνεται φέτος 68 ετών!

15 Απριλίου

- Το 1915 η πρεμιέρα του El Amor Brujo του Μανουέλ Ντε Φάλια στη Μαδρίτη.
- Το 1918 η πρεμιέρα της 3ης Σονάτας για πιάνο του Σεργκέι Προκόφιεφ και των Visions Fugitives op.22 από τον ίδιο τον συνθέτη στην Αγία Πετρούπολη.

16 Απριλίου

- Το 1858 φεύγει από τη ζωή στο Λονδίνο ο Γερμανός συνθέτης Ιωάννης Βαπτιστής Κράμερ, κυρίως γνωστός στους μαθητές του πιάνου μέσω των Σπουδών του (γεν. Μάνχαιμ 24.02.1771).
- Το 1889 γεννιέται ο Άγγλος ηθοποιός και συνθέτης Τσάρλι Τσάπλιν γνωστός και ως Σαρλό (θ. 25.12.1977).
- Το 1896 η πρεμιέρα του Κουαρτέτου Εγχόρδων op.105 του Αντονίν Ντβόρζακ στο Ωδείο της Πράγας, για τον εορτασμό της πρώτης επετείου της επιστροφής του στην πατρίδα του από την Αμερική.
- Το 1967 η πρεμιέρα του Κοντσέρτου για βιολοντσέλο του Γκιόργκι Λίγκετι

στο Βερολίνο από τη Συμφωνική Ραδιοφωνική Ορχήστρα του Βερολίνου, υπό τη διεύθυνση του Henryk Czyz, με σολίστ τον Siegfried Palm.

17 Απριλίου

- Το 1833 η πρεμιέρα της όπερας Μαγικός Αυλός του Μότσαρτ στις ΗΠΑ μεταγλωττισμένη στα αγγλικά, στο θέατρο Park της Νέας Υόρκης.
- Το 1882 γεννιέται ο πιανίστας Άρτουρ Σνάμπελ σε περιοχή της τότε Αυστρο-Ουγγαρίας, σήμερα Πολωνίας (θ. 15.08.1951).
- Το 1918 ο Σεργκέι Προκόφιεφ ερμηνεύει για πρώτη φορά στο κοινό του Πέτρογκραντ την 4η Σονάτα και τις Δύο Σονατίνες του op. 54 για πιάνο.
- Τα 75α γενέθλια της γιορτάζει η Βραζιλιανοβρετανικής καταγωγής πιανίστρια Κριστίνα Ορτίζ. Ήταν η πρώτη γυναίκα πιανίστρια που κέρδισε το 1ο Βραβείο στον διαγωνισμό πιάνου Van Cliburn, το 1969.

18 Απριλίου

- Το 1682 η πρεμιέρα της όπερας του Λυλλί Περσέας στην Όπερα του Παρισιού.
- Το 1863 γεννιέται ο Ρώσος συνθέτης, πιανίστας και καθηγητής Φέλιξ Μπλάμενφελντ (θ. Μόσχα 21.01.1931).

- Το 1882 γεννιέται ο Άγγλος μαέστρος Λέοπολντ Στοκόφσκι στο Λονδίνο (θ. Χάμσαϊρ 13.09.1977).
- Σβήνει τα 75 του κεράκια ο Ρώσος πιανίστας Γκριγκόρι Σακαλόφ, που γεννήθηκε στις 18 Απριλίου 1950 στην Αγία Πετρούπολη!

19 Απριλίου

- Το 1768 ο Καρλ Φίλιπ Εμάνουελ Μπαχ γίνεται κάντορας της πόλης του Αμβούργου.
- Το 1975 κάνει πρεμιέρα το τελευταίο μεγάλο έργο του Ζαν Φιλίπ Ραμό, η όπερα *Les Boréades* στο Λονδίνο. Γράφτηκε το 1764 άλλα για πολλούς και διάφορους λόγους δεν πρόλαβε να παιχτεί πριν το θάνατο του συνθέτη. Ο μαέστρος John Eliot Gardiner αναβίωσε το έργο μετατρέποντας το, αρχικώς, σε μουσική για ορχήστρα.

20 Απριλίου

- Το 1902 γεννιέται ο Βούλγαρος συνθέτης Βέσελιν Στογιάνοφ (θ. Σόφια 29.06.1969)
- Το 1910 παρουσιάζεται για πρώτη στο Παρισινό κοινό το 5μερές έργο του Μορίς Ραβέλ *Η μάνα μου η χήνα* στην 1η του μορφή, ως ντουέτο για πιάνο, από δύο νέα κορίτσια. Το έργο γράφτηκε αρχικά για τα αδέρφια Γκοντέμσκι, 6 και 7 ετών, αλλά το ερμήνευσαν οι Ζαν Λελό και Ζενεβιέβ Ντιρονί, 11 και 14 - ή, σύμφωνα με άλλες πηγές, 10 - ετών αντιστοίχως.

Την επόμενη χρονιά, το 1911 δηλ., ο Ραβέλ μετέγραψε το έργο και για ορχήστρα.

- Στις 20 Απριλίου του 1986, στην ηλικία των 92 ετών, ο Βλαδιμήρ Χόροβιτς επέστρεψε στην πατρίδα του Ρωσία μετά από 60 ολόκληρα χρόνια απουσίας του, και έδωσε ρεσιτάλ στο Ωδείο της Μόσχας.

21 Απριλίου

- Το 1749 γίνεται η πρόβα του έργου του Γκεόργκ Φρίντριχ Χέντελ *Music for the Royal Fireworks* με σκοπό να πάνε όλα καλά στην πρεμιέρα που θα γινόταν λίγες μέρες αργότερα, στις 27 Απριλίου. Η πρόβα έγινε στους Κήπους Vauxhall και είχε 12.000 ανθρώπους κοινό, που για την προσέλευση τους δημιούργησαν ένα άνευ προηγουμένου μπουτιλιάρισμα στη Γέφυρα του Λονδίνου. Παρ' όλα αυτά η πρόβα μάλλον εξελίχθηκε καλύτερα από την πρεμιέρα, γιατί ο καιρός ήταν βροχερός και ακύρωσε κάποιες πυροδοτήσεις, ενώ συνέβησαν και πολλά ατυχήματα από φωτιές που έκαψαν δάση και μέλη του κοινού!
- Το 1829 ο 20χρονος τότε συνθέτης Φέλιξ Μέντελσον επισκέπτεται για πρώτη φορά το Λονδίνο.
- Το 1885 η πρεμιέρα της 7ης Συμφωνίας του Αντονίν Ντβόρζακ στο Λονδίνο από την Royal Philharmonic και τον ίδιο στη διεύθυνση.

22 Απριλίου

- Το 1616 φεύγει από τη ζωή ο Ισπανός συγγραφέας του Δον Κιχώτη, Μιγκέλ ντε Θερβάντες Σααβέρδα, στη Μαδρίτη (γεν. Αλκαλά ντε Ενάρες, 29.09.1547)
- Το 1723 ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ διορίζεται κάντορας στην εκκλησία του Αγίου Θωμά και μουσικός διευθυντής στη Λειψία, θέση που περιλάμβανε την ευθύνη επίβλεψης και στο σχολείο του Αγ. Θωμά καθώς και στις τρεις ακόμη μεγαλύτερες εκκλησίες της πόλης. Κράτησε τη θέση αυτή ως το τέλος της ζωής του, και στην προσεχή εξαετία συνέθεσε τα μεγάλα του έργα, τα Κατά Ιωάννη και τα Κατά Ματθαίον Πάθη, καθώς και 4 ετήσιους κύκλους από θρησκευτικές καντάτες.
- Το 1918 φεύγει από τη ζωή ο βαρύτονος Αντόνιο Πίνι-Κόρσι στο Μιλάνο (γεν. Κροατία Ιούνιος 1858)

23 Απριλίου

- Το 1564 γεννιέται ο Άγγλος συγγραφέας Ουίλλιαμ Σαίξπηρ - και φεύγει από τη ζωή και πάλι στις 23 Απριλίου, το 1616. Τα έργα του, όπως ο Οθέλλος, ο Φάλσταφ, Ρωμαίος και Ιουλιέτα, Μάκβεθ, Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας, και άλλα, ενέπνευσαν συνθέτες στη σύνθεση αμέτρητων έργων κλασικής μουσικής.
- Το 1764 ο Αυστριακός συνθέτης Λεοπόλδος Μότσαρτ και τα δύο

παιδιά του φτάνουν στο Λονδίνο από το Παρίσι. Ο μικρός Βόλφγκανγκ ήταν τότε οκτώ ετών.

- Το 1891 γεννιέται ο Ρώσος πιανίστας και συνθέτης Σεργκέι Προκόφιεφ στο Κράσνε της Ουκρανίας. (θ. Μόσχα 05.03.1953).

24 Απριλίου

- Το 1801 ολοκληρώνεται, μετά από δύο έτη που χρειάστηκε, η σύνθεση του ορατόριου του Χάυντν The Seasons και γίνεται την ίδια κιόλας ημέρα η παρουσίαση του στο παλάτι Schwasrtzenberg στη Βιέννη. Η πρεμιέρα για το κοινό δόθηκε λίγο αργότερα, στις 19 Μαΐου στην Redoutensaal.
- Το 1821 η πρεμιέρα του πρώτου μέρους της 1ης Συμφωνίας του Μπετόβεν στις Η.Π.Α. από το The Musical Fund Society of Philadelphia στην πρώτη τους συναυλία.

25 Απριλίου

- Το 1865 απονέμεται στον πιανίστα και συνθέτη Φραντς Λιστ ο τιμητικός τίτλος του Αββά από τον Πάπα Πίο τον Θ'.

26 Απριλίου

- Το 1784 η πρώτη παρουσίαση στο Παρίσι της όπερας του Αντόνιο Σαλιέρι Les Danaïdes.

- Στις 26 Απριλίου του 1972 γεννήθηκε ο Ρώσος πιανίστας Νικολάι Λουγκάνσκι! Σβήνει φέτος 53 κεράκια!

27 Απριλίου

- Το 1749 η επεισοδιακή πρεμιέρα της Μουσικής των Πυροτεχνημάτων του Γκεόργκ Φρίντριχ Χέντελ στο Green Park του Λονδίνου. Η στέγη του παλατιού πιάνει φωτιά μεταξύ πολλών ακόμη απροόπτων αλλά η μουσική κερδίζει το θαυμασμό όλων.
- Το 1871 φεύγει από τη ζωή ο Γερμανός πιανίστας και συνθέτης Σιγισμούνδος Θάλμπεργκ στο Ποζίλυπο, ένα όμορφο προάστιο της Νάπολης (λέγεται έτσι γιατί η θέα προς την πόλη και το Βεζούβιο είναι τόσο όμορφη που "παύει τη λύπη"). (γεν. Γενεύη 08.01.1812).
- Το 1891 ο Ρώσος συνθέτης Πίτερ Τσαϊκόφσκι φτάνει στην Νέα Υόρκη και ξεκινάει την προετοιμασία για την εναρκτήρια συναυλία έργων του με πρεμιέρα την 5η Μαΐου στη νεόδμητη αίθουσα συναυλιών στην 57η Οδό, που κατόπιν θα ονομαστεί Carnegie Hall.
- Το 1894 γεννιέται ο Ρωσοαμερικανός μουσικολόγος, συνθέτης και μαέστρος Νικόλας Σλονίμσκι στην Αγία Πετρούπολη. Ήταν θείος του Ρώσου συνθέτη Σεργκέι Σλονίμσκι (θ. Λος Άντζελες 25.12.1995).
- Το 1915 φεύγει από τη ζωή ο Ρώσος συνθέτης και πιανίστας Αλεξάντερ

Σκριάμπιν στη Μόσχα, στα 43 του χρόνια (γεν. 06.01.1872).

- Το 1939 γεννιέται ο Σκωτσέζος πιανίστας Χάμις Μιλν (θ. 12.02.2020)
- Το 1992 η πρεμιέρα του Perpetual Angelus του Γιώργου Τσοντάκη από την συμφωνική ορχήστρα της Tuscaloosa, με μαέστρο τον Ransom Wilson. Το έργο του αυτό είναι το δεύτερο από τα Τέσσερα Συμφωνικά Κουαρτέτα πάνω σε ποίηση του Τ.Σ. Έλιοτ.

28 Απριλίου

- Το 1992 φεύγει από τη ζωή ο Γάλλος συνθέτης Ολιβιέ Μεσσιάν (γεν. Αβινιόν 10.12.1908)

29 Απριλίου

- Το 1899 γεννήθηκε στην Ουάσινγκτον ο Αμερικανός πιανίστας και συνθέτης της jazz (θ. Νέα Υόρκη 24.05.1974).
- Γιορτάζει σήμερα τα 89 του γενέθλια ο Ινδός μαέστρος Ζούμπιν Μέτα! Γεννήθηκε στη Βομβάη το 1936.

30 Απριλίου

- Το 1902 η πρεμιέρα της όπερας του Ντεμπισί Πελλέας και Μελισσάνθη στην Opera Comique στο Παρίσι.
- Το 1974 η πρεμιέρα του έργου 45 Three Songs, του Σάμουελ Μπάρμπερ στο Lincoln Center της Νέας Υόρκης.

Πολιτιστικές Δραστηριότητες & Επικαιρότητα

Πώς να λάβεις τα 150€ του Youth Pass για ταξίδια και πολιτισμό

Ανοίγει η πλατφόρμα για το Youth Pass 2026, προσφέροντας 150€ σε νέους 18-19 ετών για ταξίδια, πολιτιστικές δραστηριότητες και ψυχαγωγία. Δείτε πώς γίνεται η αίτηση, ποιοι είναι οι δικαιούχοι και πού μπορείτε να ξοδέψετε το ποσό. Η ψηφιακή χρεωστική κάρτα Youth Pass αποτελεί σημαντική ενίσχυση για φοιτητές και νέους, ιδιαίτερα σε μια περίοδο όπου το κόστος ζωής αυξάνεται και οι ευκαιρίες για ψυχαγωγία περιορίζονται.

Τα 150€ μπορούν να αξιοποιηθούν για μετακινήσεις, πολιτισμό, διαμονή και δραστηριότητες αναψυχής, δίνοντας μια ουσιαστική «ανάσα» στη φοιτητική καθημερινότητα. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε νέους που έχουν συμπληρώσει το 18ο ή 19ο έτος ηλικίας έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Αναλυτικά:

- Οι 18χρονοι πρέπει να υποβάλουν νέα αίτηση στην πλατφόρμα.
- Οι 19χρονοι που είχαν ήδη λάβει το Youth Pass πέρσι θα δουν το ποσό να

πιστώνεται αυτόματα χωρίς νέα διαδικασία.

- Η αίτηση για το Youth Pass είναι ανεξάρτητη από εισόδημα ή περιουσία - αρκεί να πληροίται η ηλικιακή προϋπόθεση.
- Αν γίνει αίτηση στα 18, τα στοιχεία «θυμούνται» οι πλατφόρμες και έτσι το ποσό πιστώνεται στα 19 χωρίς επανάληψη της αίτησης.

Σημαντικό: Όσοι είναι κάτω των 18 ή άνω των 19 δεν είναι δικαιούχοι του προγράμματος. Η διαδικασία είναι πλήρως ψηφιακή μέσω της πλατφόρμας vouchers.gov.gr/youthpass και απαιτεί: Κωδικούς TAXISnet - Εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Επικοινωνίας - Καταχώριση email και κινητού, Επιλογή τράπεζας για την

έκδοση της ψηφιακής χρεωστικής κάρτας. Το Youth Pass μπορεί να ξοδευτεί σε υπηρεσίες και προϊόντα που σχετίζονται με πολιτισμό, τουρισμό και μετακινήσεις, όπως:

- Μετακινήσεις & ταξίδια: αεροπορικά, ακτοπλοϊκά εισιτήρια, ενοικίαση αυτοκινήτων
- Διαμονή: ξενοδοχεία, καταλύματα, κάμπινγκ, κατασκηνώσεις αναψυχής
- Πολιτισμός & ψυχαγωγία: σινεμά, θέατρο, συναυλίες, μουσεία, βιβλιοπωλεία, ηλεκτρονικά βιβλία, μουσική, ταινίες
- Δραστηριότητες αναψυχής: γυμναστήρια, αθλητικές δραστηριότητες, εκδρομές

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας χρηματοδοτεί τον Δήμο Φαρσάλων για πολιτιστικές εκδηλώσεις με κονδύλι που ξεπερνά τις 500 χιλ. ευρώ αναφέρουν σε κοινή τους δήλωση η Αντιπεριφερειάρχης Τουρισμού κ. Ν. Αδαμοπούλου και ο διαχειριστής της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης Θεσσαλίας,

Περιφέρεια Θεσσαλίας:

Κονδύλι πάνω από μισό εκατ. ευρώ για πολιτιστικές δράσεις στον δήμο Φαρσάλων

περιφερειακός σύμβουλος κ. Γρ. Γκουντόπουλος.

Στην δήλωση τους σημειώνουν μεταξύ άλλων ότι "η Περιφέρεια Θεσσαλίας, με απόφαση του Περιφερειάρχη, ενέταξε τον Δήμο Φαρσάλων στο Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2021-2027» (Δράση 39 -

Σύγχρονος Πολιτισμός) με χρηματοδότηση ύψους 547.496 € από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Η χρηματοδότηση αφορά την υλοποίηση επαναλαμβανόμενων πολιτιστικών δράσεων σύγχρονης τέχνης για τα έτη 2026–2029, με στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας του Δήμου και τη σύνδεση πολιτισμού και τουρισμού. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τέσσερις

δράσεις: πολιτιστική διαδρομή στην πόλη, εργαστήριο εικαστικών χριστουγεννιάτικων στολιδιών με τη συμμετοχή εθελοντών δημοτών και μαθητών, έκθεση φωτογραφίας στον Πύργο Καραμίχου, φωτογραφικό σαφάρι για παιδιά, αλλά κι άλλες εκδηλώσεις που θα εγκριθούν σύντομα από το Περιφερειακό Συμβούλιο. Τα στοιχεία είναι δημόσια και αναρτημένα στο Διαδίκτυο (ΔΙΑΥΓΕΙΑ)” .

Αδ. Γεωργιάδης: Θα συνεχιστεί το πρόγραμμα της πολιτιστικής συνταγογράφησης

Τη δέσμευση του ότι θα συνεχιστεί το πρόγραμμα της πολιτιστικής συνταγογράφησης από το υπουργείο Υγείας και μετά το τέλος της διάθεσης των κονδυλίων του ταμείου ανάκαμψης ανακοίνωσε απόψε ο υπουργός Υγείας, Άδωνις Γεωργιάδης, μιλώντας κατά την έναρξη του διεθνούς συνέδριου για την πολιτιστική συνταγογράφηση το οποίο γίνεται στην Αθήνα. Όπως είπε ο υπουργός Υγείας, η χρηματοδότηση του προγράμματος που έχει ως στόχο να βοηθήσει ψυχικά πάσχοντες να

συμμετάσχουν σε πολιτιστικές δράσεις και με τον τρόπο αυτό να βοηθηθούν στην θεραπεία αλλά και στην καταπολέμηση του στίγματος, θα συνεχιστεί με κονδύλια που θα προκύψουν από τον ΕΟΠΥΥ. «Θα μείνει για πολλά χρόνια αυτή η δράση», τόνισε χαρακτηριστικά ο υπουργός υγείας.

Πλέον όπως είπε ο Αδ. Γεωργιάδης , υπάρχει η δυνατότητα να συνταγογραφούνται μέσω ΗΔΙΚΑ και ΕΟΠΥΥ πολιτιστικές δράσεις «τις οποίες αποφασίζει το υπουργείο πολιτισμού αλλά βοηθούν σημαντικά τους ανθρώπους

με ψυχικά νοσήματα να παραμείνουν ενεργοί στην κοινωνία και να αντιμετωπίσουν καλύτερα την νόσο». Ο ίδιος δήλωσε υπερήφανος που μπόρεσε να συμβάλει σε αυτή την προσπάθεια τονίζοντας ότι τα υπουργεία Υγείας και Πολιτισμού προσφέρουν κάτι χρήσιμο στον ελληνικό λαό. Τόνισε παράλληλα στον χαιρετισμό του, ότι το πιο σημαντικό πεδίο από όταν έφυγε από το υπουργείο υγείας το 2014 έως το 2024 που επέστρεψε, παραμένει η ψυχική υγεία, Και αυτό γιατί όπως ανέφερε «υπάρχει τεράστια αύξηση των

ψυχικών νοσημάτων αυτή τη δεκαετία η οποία αποδίδεται από τους ειδικούς σε διάφορους λόγους αλλά είναι μια οφθαλμοφανής άνοδος που μας αναγκάζει να σκεφτούμε και να οδηγηθούμε σε νέες δράσεις για να βοηθήσουμε τους Έλληνες πολίτες που ταλαιπωρούνται από τις ψυχικές νόσους». Η ψυχική νόσος μπορεί να συμβεί στον καθέναν από μας και είναι αδιανόητο σήμερα να υπάρχει στίγμα για αυτήν κατέληξε ο υπουργός Υγείας, Άδωνις Γεωργιάδης..

Κατερίνη: Σηκώνουν αυλαία οι «Εαρινές Ημέρες Μουσών»

του φετινού κύκλου εκδηλώσεων – δραστηριοτήτων των «Εαρινών Ημερών Μουσών» που οργανώνει η Εστία Πιερίδων Μουσών, σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Κατερίνης/Αντιδημαρχία Πολιτισμού - Τουρισμού. Ο πολιτιστικός θεσμός, ο οποίος διαχρονικά ενδυναμώνει το ντόπιο καλλιτεχνικό δυναμικό σήκωσε αυλαία στις 22 Μαρτίου και οι εκδηλώσεις – υπό την αιγίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης & Πλαταμώνος, με την υποστήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας – θα διαρκέσουν έως τις 13 Ιουνίου..

Μουσική, λογοτεχνία, εικαστικά θέατρο, επιστήμη κ.ά. θεματικές ενότητες συνθέτουν τον καμβά

Όπως σημείωσε ο Δήμαρχος Κατερίνης, Ιωάννης Ντούμος: «[...] Μια γιορτή πολιτισμού που θέτει στο επίκεντρο τη δημιουργικότητα των ανθρώπων του τόπου μας και συνεχίζει επάξια τη μακρόχρονη και αξιόλογη πορεία της Ε.Π.Μ. ξεκινάει το φετινό της ταξίδι. Σας καλώ να συμμετάσχουμε όλοι σε αυτή τη γιορτή πολιτισμού, να ακολουθήσουμε τις πολιτιστικές διαδρομές που προτείνει η

Εστία Πιερίδων Μουσών, απόρροια της προσπάθειας και της έμπνευσης σημαντικών ανθρώπων της πόλης μας. Θερμές ευχαριστίες προς όλους όσους συμβάλλουν στην υλοποίηση των εκδηλώσεων: καλλιτέχνες, συντελεστές και συνεργάτες».

Δείτε [εδώ](#) το αναλυτικό πρόγραμμα των εκδηλώσεων.

Προς υπογραφή η σύμβαση για το νέο Μητροπολιτικό Πάρκο Φαλήρου “ΑΕΝΑΟΝ” – Πως θα “μεταμορφωθεί” ο Φαληρικός Όρμος

Τελευταίο μίλι έχουμε στον διαγωνισμό για το μεγάλο έργο «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΤΟΝ ΦΑΛΗΡΙΚΟ ΟΡΜΟ». Σύμφωνα με πληροφορίες του yrodomes.com η σύμβαση πέρασε επιτυχώς από το Ελεγκτικό Συνέδριο και πλέον απομένουν λεπτομέρειες καθώς

και η ημερομηνία υπογραφής του μεγάλου αυτού έργου ανάπλασης στην Αθήνα.

Ανάδοχο είναι το σχήμα ΤΕΡΝΑ-ΜΕΤΚΑ. Το έργο θα υλοποιηθεί με τη μέθοδο της μελέτης-κατασκευής και αναμένονται οι μελέτες να οριστικοποιηθούν με την

συμβασιοποίηση του έργου που θα σηµάνουν και την εκκίνηση των σχετικών έργων. Αναθέτουσα αρχή είναι η Περιφέρεια Αττικής. Η εκτιµώµενη αξία µε Φ.Π.Α. είναι 320,00 εκατ. ευρώ (αξία χωρίς Φ.Π.Α. 258,06 εκατ. ευρώ). Πρόκειται για µια έκταση 741 στρεµµάτων, το µεγαλύτερο ενιαίο µέτωπο πρασίνου και δηµόσιου χώρου στην Αττική, το οποίο θα είχε ανοικτό και προσβάσιµο σε όλους, χωρίς λογικές αποκλεισµού. Το 75% της έκτασης θα καλυφθεί µε περισσότερα από 4.000 δένδρα και πάνω από 210.000 φυτά, ενώ θα υπάρχουν «πράσινες διαδροµές και ζώνες αναψυχής για

περιπάτους, ποδηλασία και άθληση, χώροι για ήπιες πολιτιστικές δραστηριότητες και χώροι για περιβαλλοντικές δράσεις και συµμετοχική δηµιουργία.

Σχεδιασµένο µε όρους βιωσιµότητας, υψηλής αισθητικής και συµπερίληψης, το Μητροπολιτικό Πάρκο «ΑΕΝΑΟΝ» αναµένεται να αναβαθµίσει πλήρως το παραλιακό µέτωπο της Αθηναϊκής Ριβιέρας. Θα είναι ανοικτό και δωρεάν προσβάσιµο για το κοινό, µε το πράσινο να καλύπτει περίπου το 75% της συνολικής του επιφάνειας.

Αυτό το Πάσχα, η Αθήνα ζωντανεύει µε ένα πλούσιο πρόγραµµα πολιτιστικών εκδηλώσεων που καλύπτουν όλη τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδοµάδας.

Συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις και πασχαλινές αγορές προσκαλούν τους κατοίκους και επισκέπτες να συµµετάσχουν σε µια µοναδική εµπειρία γεµάτη πνευµατικότητα και παράδοση.

Πάσχα στην Αθήνα:

Πολιτιστικές εκδηλώσεις και δράσεις που μαγεύουν την πόλη

Οι εκδηλώσεις αυτές αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονοµιά της πόλης και προσφέρουν ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση. Η συµµετοχή σε αυτές τις δραστηριότητες ενισχύει την αίσθηση της κοινότητας και της παράδοσης. Επιπλέον, οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν παραδοσιακά εδέσµατα και να συµµετάσχουν σε τοπικές συνήθειες που συνδέονται µε το Πάσχα. Αυτές οι εµπειρίες συµβάλλουν στη διατήρηση και προώθηση των εθίµων της περιοχής.

Η Φλώρα Καραγιάννη νέα

Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

Γενική Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού σύμφωνα με τις πρόσφατες εξελίξεις ανέλαβε η δρ Φλώρα Καραγιάννη, η μέχρι πρότινος Διευθύντρια του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού. Πρόκειται για επιστήμονα με μεγάλη πείρα σε θέματα βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης και σε τομείς της μουσειολογίας και μελέτης μνημείων. Η θητεία της θα είναι τριετής.

Η Φλώρα Καραγιάννη σπούδασε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α. Π. Θ, απ' όπου έγινε διδάκτορας Βυζαντινής Αρχαιολογίας καθώς και στο Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας. Από το 1995 εργάζεται στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, όπου, την τρέχουσα περίοδο υπηρετεί ως Διευθύντρια στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και

Μεταβυζαντινών Μνημείων και παράλληλα, ως Τμηματάρχης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης. Τα τελευταία χρόνια είναι διδάσκουσα στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, με τίτλο: "Black Sea and Eastern Mediterranean Studies", ενώ από τον Φεβρουάριο του 2017 έχει οριστεί Έφορος στο Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών. Παράλληλα, είναι Πρόεδρος του Σωματίου: «Βυζαντινή Οικουμένη». Έχει συγγράψει δύο μονογραφίες και έχει επιμεληθεί επιστημονικές εκδόσεις που αφορούν διάφορες πτυχές του βυζαντινού πολιτισμού, όπως αρχιτεκτονική, πολεοδομία, λατρεία και τέχνη. Έχει πάρει μέρος σε διεθνή και εθνικά συνέδρια και έχει επιμεληθεί εκθέσεις εντός και εκτός Ελλάδος.

Πολιτιστικά Αφιερώματα & Συνεντεύξεις Ψυχή

Αγιογραφία και Μυστικισμός στην Ορθόδοξη

Θεολογία *(το κείμενο είναι του Γρηγόρη Μαλεβίτη, μέλος του Φίλων)*

Στον πυρήνα της ορθόδοξης πνευματικότητας αναπτύσσεται μια ιδιότυπη σύνθεση αισθητού και υπεραισθητού, όπου η εμπειρία του Θεού δεν αποκόπτεται από τον κόσμο, αλλά εγγράφεται μέσα του ως δυνατότητα μεταμόρφωσης. Η εικόνα και ο μυστικισμός συγκροτούν δύο συμπληρωματικές εκφράσεις αυτής της σύνθεσης, δύο τρόπους με τους οποίους η ανθρώπινη ύπαρξη προσεγγίζει το μυστήριο της θείας

παρουσίας. Το βλέμμα και η εσωτερική εμπειρία, η μορφή και το βίωμα, συνυφαίνονται σε μια ενιαία πορεία προς τη μέθεξη.

Η ορθόδοξη εικόνα εγγράφεται σε μια θεολογία που θεμελιώνεται στο γεγονός της Ενανθρώπησης. Η ύλη, φωτισμένη από αυτή τη θεμελιώδη αλήθεια, αποκτά τη δυνατότητα να φέρει το ίχνος του ακτίστου. Η εικονική παράσταση αποκτά χαρακτήρα σχέσης: το πρόσωπο που εικονίζεται

καθίσταται σημείο αναφοράς για τον πιστό, ο οποίος εισέρχεται σε έναν διάλογο που υπερβαίνει την απλή αισθητική πρόσληψη. Το βλέμμα δεν εξαντλείται στη μορφή· κατευθύνεται προς το εικονιζόμενο πρόσωπο και, μέσω αυτού, προς την ίδια τη ζωή της Εκκλησίας.

σχέση με την εικόνα αντανακλά τη βαθύτερη κίνηση της ανθρώπινης ύπαρξης προς τον Θεό. Η φιλοσοφία του Ωριγένη μπορεί να φωτίσει την αγιογραφία όχι ως τεχνική απεικόνιση, αλλά ως υπαρξιακό γεγονός. Η έννοια της «εικόνας» στον Ωριγένη συνδέεται με την ίδια τη δομή του

Η θεολογία της εικόνας συνδέεται άρρηκτα με την ανθρωπολογία της «κατ' εικόνα» δημιουργίας. Ο Ωριγένης προσέγγισε πρώτος με συστηματικό τρόπο αυτή την έννοια, επισημαίνοντας ότι η εικόνα του Θεού στον άνθρωπο συνιστά δυναμική κλήση προς ολοκλήρωση. Η εικονική αναφορά αποκτά έτσι υπαρξιακό βάθος: η

ανθρώπου καθώς ο άνθρωπος υπάρχει ως «κατ' εικόνα», δηλαδή ως ον στραμμένο προς τον Θεό, σε διαρκή πορεία προς την ολοκλήρωση («καθ' ομοίωσιν»). Η εικόνα, επομένως, δεν δηλώνει ομοιότητα μορφής αλλά κατεύθυνση ύπαρξης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η αγιογραφία αποκτά βαθύτερο νόημα. Δεν αποσκοπεί σε φυσική αναπαράσταση, αλλά σε φανέρωση του μεταμορφωμένου ανθρώπου. Οι μορφές των αγίων εκφράζουν την τελείωση προς την οποία καλείται κάθε άνθρωπος και λειτουργούν ως ορατή υπενθύμιση της εσωτερικής του κλήσης. Παράλληλα, η γνώση στον Ωριγένη ταυτίζεται με μεταμόρφωση. Ο άνθρωπος κατανοεί το θείο στον βαθμό που αλλάζει ο ίδιος. Έτσι,

και η εικόνα απευθύνεται μεν στην όραση, αλλά απαιτεί μια εσωτερική προετοιμασία ώστε το βλέμμα να μάθει να συμμετέχει στο μυστήριο. Τέλος, η χριστολογική του σκέψη ότι ο Χριστός αποτελεί την τέλεια εικόνα του Θεού, προσδίδει στην αγιογραφία θεμελιώδη κατεύθυνση. Κάθε εικόνα εντάσσεται σε μια πορεία που οδηγεί στο αρχέτυπο, δηλαδή στο πρόσωπο του Χριστού.

Στην πατερική σκέψη, η πορεία αυτή λαμβάνει τον χαρακτήρα μιας αέναης προόδου. Ο Γρηγόριος Νύσσης περιγράφει την κίνηση της ψυχής ως αδιάκοπη ανάβαση μέσα σε έναν «φωτεινό γνόφο»,

όπου η γνώση συνυπάρχει με την υπέρβαση της γνώσης. Η εμπειρία του Θεού διατηρεί πάντοτε έναν χαρακτήρα απροσδιοριστίας, που δεν υποδηλώνει έλλειψη αλλά πλούτο. Η ανθρώπινη ύπαρξη δεν σταθεροποιείται σε μια τελική κατάσταση κατοχής, αλλά κινείται διαρκώς προς ένα βάθος που ανοίγεται χωρίς τέλος. Η αποφατική θεολογία του αγίου Γρηγορίου Νύσσης εισάγει μια ριζικά δυναμική κατανόηση της σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό, η οποία

βρίσκει μια βαθιά, σχεδόν υπόγεια αντανάκλαση στον μυστικισμό της αγιογραφίας.

Στον Νύσσης, η πορεία της ψυχής δεν οδηγεί σε μια στατική θέα του Θεού, αλλά σε μια αέναη κίνηση προς Αυτόν, αυτό που η σύγχρονη θεολογία ονομάζει «ἐπέκτασις». Η γνώση του Θεού δεν ολοκληρώνεται ποτέ και

κάθε προσέγγιση γεννά μια νέα υπέρβαση. Ο «φωτεινός γνόφος» εκφράζει ακριβώς αυτή την εμπειρία, μια παρουσία που γίνεται πιο αληθινή όσο λιγότερο περιορίζεται από έννοιες και σχήματα. Το άγνωστο δεν σημαίνει απουσία, αλλά υπερχείλιση νοήματος.

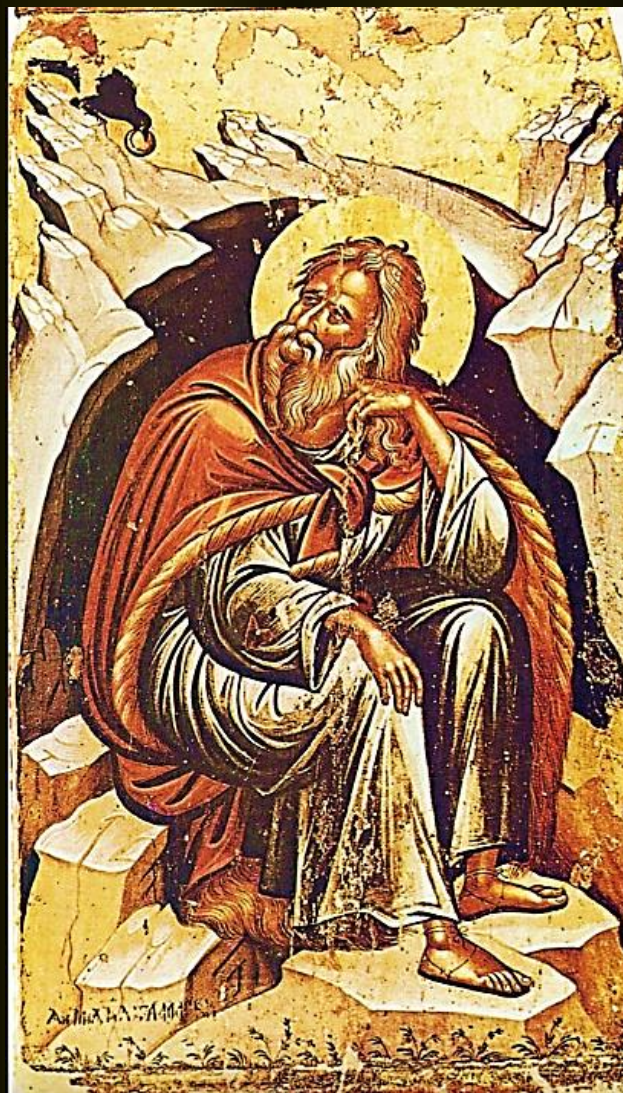
Αυτή η αποφατική προοπτική μεταφέρεται με ιδιαίτερο τρόπο στην αγιογραφία. Η εικόνα δεν επιχειρεί να «καθορίσει» τον Θεό ή την αγιότητα μέσα σε ορατά όρια, αντίθετα, οργανώνει τη μορφή με τρόπο που αφήνει χώρο στο άρρητο. Η εσκεμμένη απομάκρυνση από τον φυσιοκρατικό

ρεαλισμό, η ακινησία των μορφών, η ιδιότυπη χρήση του φωτός και του χρώματος, όλα λειτουργούν ως άρνηση της πλήρους αποτύπωσης. Η εικόνα διατηρεί ένα υπόλοιπο μυστηρίου, μια σιωπή που δεν γεμίζει.

Σε αυτό το πλαίσιο, η σχέση του πιστού με την εικόνα αποκτά αποφαστικό χαρακτήρα. Το βλέμμα δεν καταλήγει σε κατοχή του εικονιζόμενου, αλλά εισάγεται σε μια πορεία. Όπως στον Νύσσης η γνώση συνοδεύεται από υπέρβαση της γνώσης, έτσι και στην αγιογραφία η όραση οδηγείται πέρα από τον εαυτό της. Η εικόνα δεν «αποκαλύπτει» πλήρως αλλά προκαλεί μια κίνηση προς το βάθος που δεν εξαντλείται. Η έννοια του «φωτεινού γνόφου» αποκτά εδώ ιδιαίτερη αισθητική και πνευματική σημασία. Το φως της αγιογραφίας λειτουργεί ως εσωτερική λάμψη που δεν καταργεί το μυστήριο αλλά το τονίζει. Τα πρόσωπα φαίνονται φωτισμένα, χωρίς όμως να εξαντλούνται σε αυτό που φαίνεται. Το φως αποκαλύπτει και ταυτόχρονα αποκρύπτει, διατηρώντας αυτή τη λεπτή ισορροπία που χαρακτηρίζει την αποφαστική εμπειρία.

Έτσι, η αγιογραφία μπορεί να ιδωθεί ως «οπτική αποφαστική θεολογία». Δεν προσφέρει μια πλήρη περιγραφή της θείας πραγματικότητας, αλλά διαμορφώνει έναν χώρο όπου το άρρητο γίνεται αισθητά παρόν χωρίς να περιορίζεται. Ο θεατής δεν οδηγείται σε μια τελική κατανόηση, αλλά σε μια συνεχή εμβάθυνση, ανάλογη με την αέναη κίνηση που περιγράφει ο Νύσσης.

Τελικά, η σύζευξη της αποφαστικής θεολογίας του Νύσσης με την αγιογραφία αποκαλύπτει μια κοινή λογική ότι η αλήθεια του Θεού δεν προσφέρεται ως αντικείμενο προς κατάκτηση, αλλά ως μυστήριο που ελκύει τον άνθρωπο σε διαρκή πορεία και η εικόνα αποτελεί το μέσο που ανοίγει αυτή την πορεία

Αυτή η αποφαστική διάσταση της θεολογίας αναπτύσσεται με ιδιαίτερη ένταση στο έργο του Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης. Η άνοδος προς τον Θεό πραγματοποιείται μέσω της απογύμνωσης από κάθε αισθητή και νοητική κατηγορία. Ο Θείος Γνόφος εκφράζει μια εμπειρία υπέρβασης, όπου η

παρουσία του Θεού βιώνεται πέρα από κάθε δυνατότητα ορισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η εικόνα λειτουργεί ως σιωπηρή υπόμνηση της απόστασης που χωρίζει το εικονιζόμενο από κάθε μορφή εξάντλησης.

Η αποφατική θεολογία του Αγίου Διονυσίου οδηγεί την πατερική σκέψη σε ένα ακόμη βαθύτερο επίπεδο εσωτερικής απογύμνωσης, όπου η σχέση με τον Θεό δεν διαμεσολαβείται απλώς από την υπέρβαση των εννοιών, αλλά από μια ριζική εγκατάλειψη κάθε μορφής προσδιορισμού. Η πορεία προς το θείο, όπως την περιγράφει, δεν συνιστά συσσώρευση γνώσεων, αλλά διαδοχική άρση όλων εκείνων που ο νους θεωρεί βέβαια και επαρκή. Ο άνθρωπος προχωρά αφαιρώντας, όχι προσθέτοντας, σιωπώντας, όχι διατυπώνοντας.

Το θείο σκοτάδι αποκτά εδώ μια ιδιαίτερη σημασία. Δεν πρόκειται για άγνοια, αλλά για εμπειρία υπερπληρότητας, όπου το φως είναι τόσο έντονο ώστε καθίσταται ακατάληπτο. Η γλώσσα αποτυγχάνει, όχι επειδή στερείται δύναμης, αλλά επειδή το αντικείμενό της υπερβαίνει κάθε δυνατότητα λόγου. Η θεολογία μετατρέπεται σε σιωπηλή γνώση, σε επίγνωση που δεν εκφράζεται με κατηγορίες αλλά βιώνεται ως παρουσία. Αυτή η ριζική αποφατικότητα βρίσκει μια εξαιρετικά εύστοχη αντιστοιχία στον μυστικισμό της αγιογραφίας. Η εικόνα, στο πλαίσιο αυτό, λειτουργεί ως τόπος όπου η φανέρωση συνυπάρχει με την απόκρυψη. Η μορφή που παρουσιάζεται δεν εξαντλεί το εικονιζόμενο πρόσωπο αλλά διατηρεί μια εσωτερική απόσταση, μια σιωπή που δεν γεφυρώνεται. Η αγιογραφική απόδοση έτσι δεν επιδιώκει να καταστήσει το θείο «ορατό» με την έννοια της πλήρους κατανόησης, αλλά να εισαγάγει τον θεατή σε μια εμπειρία που υπερβαίνει το ορατό.

Η ιεραρχική σκέψη του Διονυσίου, η ιδέα ότι η άνοδος προς τον Θεό συντελείται μέσα από βαθμίδες φωτισμού, μπορεί επίσης να ιδωθεί σε συνάφεια με τη λειτουργία της εικόνας. Η εικόνα λειτουργεί ως ένα στάδιο, ως ένας ενδιάμεσος χώρος όπου ο άνθρωπος προετοιμάζεται για βαθύτερη εμπειρία. Το αισθητό δεν καταργείται, αλλά μετασχηματίζεται σε όχημα ανόδου. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η ένταση ανάμεσα στο φως και το σκότος. Στην αγιογραφία, το φως δημιουργεί μια αίσθηση

υπέρβασης, χωρίς να εξαλείφει το μυστήριο. Τα πρόσωπα φωτίζονται, αλλά δεν απογυμνώνονται από το βάθος τους. Παραμένει πάντα κάτι που δεν λέγεται, κάτι που δεν αποδίδεται πλήρως. Αυτό το «υπόλοιπο» είναι ακριβώς ο χώρος της αποφαιτικής εμπειρίας. Έτσι, η εικόνα μπορεί να κατανοηθεί ως μια μορφή «πειθαρχημένης φανέρωσης». Προσφέρει ό,τι είναι αναγκαίο για να κινηθεί ο άνθρωπος προς το εικονιζόμενο, αλλά ταυτόχρονα συγκρατεί, αποσύρει, προστατεύει το μυστήριο από κάθε μορφή εξάντλησης. Η θέα της εικόνας δεν ολοκληρώνει τη γνώση, αλλά την ανοίγει.

Η σκέψη του Διονυσίου, επομένως, φωτίζει την αγιογραφία ως χώρο όπου η θεία πραγματικότητα γίνεται προσιτή χωρίς να καθίσταται καταληπτή. Η εικόνα δεν γεφυρώνει πλήρως την απόσταση μεταξύ Θεού και ανθρώπου αλλά διατηρεί αυτή την απόσταση ως όρο της σχέσης. Μέσα σε αυτή τη συνθήκη, η εμπειρία μετατρέπεται σε πορεία, η όραση σε μυσταγωγία και η σιωπή σε γνώση.

Η μυστική εμπειρία, όπως αναπτύσσεται στην ορθόδοξη παράδοση, αποκτά έντονα προσωπικό χαρακτήρα, χωρίς να αποσπάται από την εκκλησιαστική ζωή. Στον Συμεών τον Νέο Θεολόγο η εμπειρία του φωτός περιγράφεται με γλώσσα άμεση και βιωματική. Το φως βιώνεται ως εσωτερική έκλαμψη που μεταμορφώνει την ύπαρξη, εισάγοντας τον άνθρωπο σε μια νέα ποιότητα ζωής. Η εμπειρία αυτή εμβαθύνει

τη σχέση με τον Θεό και με την κοινότητα των πιστών.

Η μυστική θεολογία του Συμεών εισάγει μια τομή μέσα στην πατερική παράδοση, καθώς μεταφέρει το κέντρο βάρους από τη θεωρητική διατύπωση στην άμεση εμπειρία. Η γνώση του Θεού δεν περιγράφεται ως αποτέλεσμα διανοητικής πορείας, αλλά ως γεγονός προσωπικής συνάντησης που συγκλονίζει και ανακαινίζει την ύπαρξη. Το φως, που κατέχει κεντρική θέση στο έργο του, βιώνεται ως πραγματικότητα που καταλαμβάνει τον άνθρωπο εκ των έσω και μετασχηματίζει τον τρόπο με τον οποίο υπάρχει. Αυτή η εμπειρία προσδίδει στη θεολογία έναν έντονα υπαρξιακό χαρακτήρα. Ο άνθρωπος δεν αρκείται να γνωρίζει μόνο για τον Θεό αλλά εισέρχεται

σε σχέση μαζί Του, η οποία εκδηλώνεται ως φως, ως χαρά, ως εσωτερική βεβαιότητα. Η γλώσσα του Συμεών παραμένει άμεση και προσωπική ακριβώς επειδή προσπαθεί να αποδώσει μια εμπειρία που δεν περιορίζεται σε έννοιες. Η θεολογία μετατρέπεται σε μαρτυρία.

Σε σχέση με την αγιογραφία, αυτή η βιωματική ένταση προσφέρει ένα ιδιαίτερο κλειδί κατανόησης. Το φως που διαπερνά τις εικόνες παραπέμπει σε αυτήν ακριβώς την εμπειρία της εσωτερικής έκλαμψης. Τα πρόσωπα των αγίων παρουσιάζονται ως φορείς ενός φωτός που αναβλύζει από το εσωτερικό τους. Η αγιογραφία καθίσταται έτσι μαρτυρία μεταμορφωμένης ύπαρξης. Η ιδιαιτερότητα της σκέψης του Συμεών έγκειται στο ότι δεν διαχωρίζει την προσωπική εμπειρία από την εκκλησιαστική

ζωή. Η εμπειρία του φωτός εντάσσεται στην κοινότητα και τρέφεται από αυτήν και σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ιδιωτικό γεγονός. Η εικόνα, ως στοιχείο της εκκλησιαστικής ζωής, λειτουργεί μέσα σε αυτό το πλαίσιο αφού δεν απευθύνεται σε έναν απομονωμένο θεατή, αλλά σε ένα πρόσωπο που μετέχει σε μια ζωντανή παράδοση.

Παράλληλα, η έμφαση του Συμεών στην άμεση εμπειρία φωτίζει και τον τρόπο πρόσληψης της εικόνας. Η θέα της εικόνας προϋποθέτει εσωτερική ανταπόκριση ενώ το βλέμμα ενεργοποιείται στο μέτρο που ο άνθρωπος καθίσταται δεκτικός στο φως που η εικόνα υποδηλώνει. Η εμπειρία γίνεται συμμετοχική. Έτσι, η αγιογραφία μπορεί να ιδωθεί ως εξωτερική μαρτυρία εκείνου που ο Συμεών περιγράφει εσωτερικά. Η μορφή του αγίου παρουσιάζεται ως ύπαρξη που έχει ήδη εισέλθει στην εμπειρία του φωτός κι έτσι η εικόνα δεν αφηγείται απλώς αλλά αποκαλύπτει μια κατάσταση. Και αυτή η κατάσταση αφορά όχι μόνο τον εικονιζόμενο, αλλά και τον θεατή, ο οποίος καλείται να μετάσχει στην ίδια μεταμορφωτική εμπειρία. Τελικά, η συμβολή του Συμεών αναδεικνύει ότι ο μυστικισμός της Ορθοδοξίας δεν παραμένει σε επίπεδο θεωρίας ή συμβολισμού, αλλά εκφράζει μια ζωντανή εμπειρία που μπορεί να αποτυπωθεί, έστω έμμεσα, και στην εικόνα.

Η ησυχαστική παράδοση οδηγεί αυτή την εμπειρία σε θεολογική ωρίμανση. Ο Γρηγόριος Παλαμάς διατυπώνει με

σαφήνεια τη διάκριση μεταξύ ουσίας και ενεργειών του Θεού, καθιστώντας δυνατή την κατανόηση της μετοχής του ανθρώπου στο θείο. Η εμπειρία του ακτίστου φωτός εντάσσεται σε ένα οντολογικό πλαίσιο, όπου η χάρη συνιστά πραγματική κοινωνία με τον Θεό. Η ανθρώπινη ύπαρξη διατηρεί την ιδιαιτερότητά της, ενώ ταυτόχρονα εισέρχεται σε μια δυναμική μεταμόρφωσης που αγκαλιάζει ολόκληρο το είναι.

Η θεολογία του Παλαμά συνιστά την κορύφωση και ταυτόχρονα τη συστηματική θεμελίωση της ορθόδοξης μυστικής εμπειρίας, προσδίδοντας σε αυτήν σαφή οντολογική βάση. Η διάκριση μεταξύ ουσίας και ενεργειών του Θεού δεν αποτελεί απλώς θεωρητική διατύπωση, αλλά απάντηση σε ένα υπαρξιακό αίτημα το πώς δηλαδή είναι δυνατή η πραγματική κοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό χωρίς να αίρεται η απόσταση μεταξύ κτιστού και ακτίστου. Με τη διάκριση αυτή, ο Παλαμάς καθιστά νοητή μια σχέση που υπερβαίνει τόσο τον αγνωστικισμό όσο και τον πανθεϊσμό. Η θεία ουσία παραμένει απρόσιτη, ενώ οι άκτιστες ενέργειες καθίστανται μεθεκτές. Η εμπειρία του

ακτίστου φωτός, κεντρική στην ησυχαστική παράδοση, αποκτά έτσι αντικειμενικό περιεχόμενο καθώς πρόκειται για πραγματική μετοχή στη θεία ζωή και όχι για ψυχολογική κατάσταση ή συμβολική

έκφραση. Το φως δεν ανήκει στον κόσμο των φαινομένων αλλά συνιστά φανέρωση της ίδιας της θείας ενέργειας.

Αυτή η θεολογική τοποθέτηση φωτίζει εκ νέου και τον μυστικισμό της αγιογραφίας. Το φως που χαρακτηρίζει τις εικόνες δεν λειτουργεί ως καλλιτεχνική επιλογή, αλλά ως εικαστική

μαρτυρία της ακτίστου χάριτος. Οι μορφές των αγίων παρουσιάζονται διαποτισμένες από ένα φως που δεν προέρχεται από εξωτερική πηγή αλλά εκφράζουν την κατάσταση εκείνου που μετέχει στις θείες ενέργειες. Η αγιογραφία αποτυπώνει, με τρόπο σιωπηλό αλλά σαφή, την παλαμική αντίληψη της θέωσης. Παράλληλα, η παλαμική σκέψη διασφαλίζει τη διατήρηση της ανθρώπινης ιδιαιτερότητας. Η μετοχή στο θείο δεν συνεπάγεται απορρόφηση ή διάλυση του ανθρώπου. Η ύπαρξη παραμένει προσωπική, ενώ μεταμορφώνεται εκ των έσω. Αυτή η ένταση μεταξύ ταυτότητας και μεταμόρφωσης

αποδίδεται και στην αγιογραφία αφού τα πρόσωπα διατηρούν την ιδιοπροσωπία τους, αλλά φέρουν μια αλλοιωμένη ποιότητα ύπαρξης, μια ειρήνη και μια εσωτερική πληρότητα που υπερβαίνει το φυσικό επίπεδο.

Η ησυχαστική εμπειρία, όπως ερμηνεύεται από τον Παλαμά, εισάγει επίσης μια ενότητα σώματος και ψυχής. Η χάρη διαπερνά ολόκληρο τον άνθρωπο. Η αγιογραφία αντανακλά αυτή την ενότητα αφού το σώμα δεν παρουσιάζεται ως εμπόδιο, αλλά ως φορέας της μεταμόρφωσης. Η στάση, η μορφή, η σιωπή του προσώπου, όλα υποδηλώνουν μια ύπαρξη που έχει εισέλθει σε κατάσταση εσωτερικής ειρήνης και φωτισμού. Τέλος, η σκέψη του Παλαμά προσδίδει στην εικόνα έναν χαρακτήρα μαρτυρίας. Η εικόνα λειτουργεί ως φανέρωση μιας δυνατότητας που παραμένει ενεργή. Ο άνθρωπος που αντικρίζει την εικόνα καλείται να αναγνωρίσει όχι μόνο αυτό που απεικονίζεται, αλλά και αυτό στο οποίο μπορεί να μετάσχει. Η θέωση παύει να

αποτελεί αφηρημένη έννοια και παρουσιάζεται ως υπαρξιακή προοπτική. Μέσα από αυτή την οπτική, η αγιογραφία και η παλαμική θεολογία συναντώνται σε ένα κοινό σημείο φανερώνοντας τη βεβαιότητα ότι το φως του Θεού μπορεί να

βιωθεί, να μεθεχθεί και, κατά κάποιον τρόπο, να φανερωθεί. Η εικόνα γίνεται έτσι μαρτυρία μιας πραγματικότητας που συνεχίζει να ενεργεί μέσα στην ιστορία και στην ύπαρξη του ανθρώπου.

Μέσα στο παραπάνω θεολογικό πλαίσιο, η αγιογραφία και ο μυστικισμός αποκαλύπτονται ως δύο όψεις της ίδιας πορείας,

μιας πορείας που διατρέχει ολόκληρη την ανθρώπινη ύπαρξη και την προσανατολίζει προς την κοινωνία με το θείο. Η εικόνα μορφοποιεί το πρόσωπο και κατευθύνει το βλέμμα, εισάγοντας τον άνθρωπο σε έναν τρόπο θέασης όπου η μορφή αποκτά διαφάνεια και το αισθητό βαθαίνει πέρα από τα όριά του. Το βλέμμα εκπαιδεύεται να αναγνωρίζει μια παρουσία που διαχέεται ως νόημα και ως κλήση.

Ο μυστικισμός κινείται στον ίδιο άξονα και εμβαθύνει αυτό που η εικόνα υποδεικνύει. Το βίωμα λειτουργεί ως εσωτερική εργασία, ως διαδικασία μεταμόρφωσης της ύπαρξης που αναπτύσσεται σταδιακά και αγγίζει το σύνολο της ζωής. Η εμπειρία του Θεού διαπερνά τον άνθρωπο και ανασυνθέτει τη σχέση του με τον εαυτό του, με τους άλλους

και με τον κόσμο. Σε αυτή τη συνάντηση, το ορατό και το αόρατο συνυπάρχουν μέσα σε μια ενότητα βιωματική και ζωντανή. Η εικόνα διατηρεί ανοιχτό τον χώρο της θέασης και ο μυστικισμός τον γεμίζει με εμπειρία. Το αισθητό λειτουργεί ως φορέας νοήματος και το πνευματικό αποκτά πυκνότητα μέσα στην ανθρώπινη ζωή. Η ενότητα αυτή εκφράζεται ως βίωμα που ωριμάζει μέσα στον χρόνο και μέσα στην πράξη.

Η γνώση του Θεού λαμβάνει χαρακτήρα σχέσης. Ο άνθρωπος προσεγγίζει το θείο

μέσα από μια δυναμική αμοιβαιότητα, όπου η μέθεξη γίνεται τρόπος ύπαρξης και συνεχής ανταπόκριση σε μια παρουσία που καλεί. Η ζωή μετατρέπεται σε τόπο συνάντησης, όπου κάθε πράξη, κάθε βλέμμα και κάθε σιωπή μπορούν να φέρουν το αποτύπωμα αυτής της σχέσης. Έτσι, η αγιογραφία και ο μυστικισμός συγκλίνουν σε μια κοινή εμπειρία που διατηρεί το άνοιγμά της και βαθαίνει διαρκώς, μέσα σε μια πληρότητα που απλώνεται και ένα μυστήριο που ελκύει τον άνθρωπο σε ολοένα βαθύτερη συμμετοχή.

«Έαρ έλα»(1) «Να γιορτάσω κι εγώ Απριλομάνη μου»(1α) (Η Άνοιξη στην Ελληνική Ποίηση-Επιλογές)

(Το άρθρο είναι του Απόστολου Ζυγόπουλου, φιλολόγου, ιστορικού, εκπαιδευτικού και Δ/ντη του Λογοτεχνικού Τμήματος του Π.Π.Κ. «Ο Φίλων», Το εικαστικό της παρούσας σελίδας είναι από τ' αγριολούλουδα του Βαρλάμου (1β)

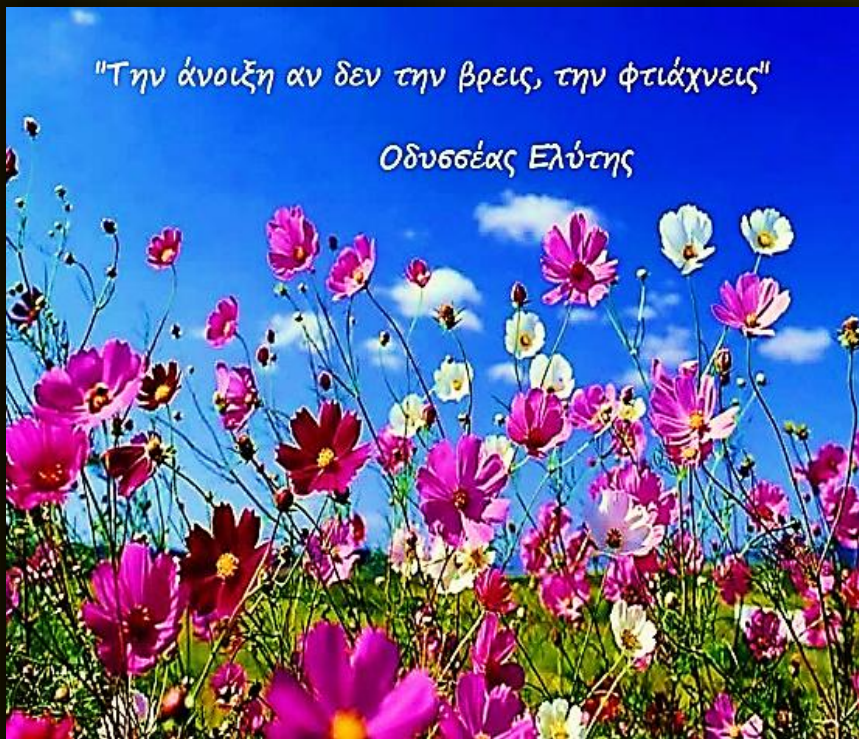
"Κάθε άνθρωπος έχει ένα μικρό παράνομο σημείωμα της Άνοιξης μέσα στην τσέπη του", Γιάννης Ρίτσος

«Είπα στη μυγδαλιά... «Αδελφή μίλησέ μου για τον Θεό» κι η μυγδαλιά άνθησε», Ν. Καζαντζάκης

«Όλα τα ποιήματα μου για την άνοιξη\ατέλειωτα μένουν\φταίει που πάντα βιάζεται η άνοιξη \φταίει που πάντα αργεί η διάθεσή μου». Κική Δημουλά

Από το «ἥρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀήδων»(Σαπφώ, Lobel-Page 136 1γ)(τῆς ἄνοιξης ἄγγελος,ἀηδόνη,φωνή πού τοὺς πόθους ξυπνάει...) ως το «Ω γλυκύ μου

έαρ...»(1δ),το «Απ' την άνοιξη που εγύρισε
λουρανός και γης ευφράνθη...\άνθια χίλια
από το χώμα,»(Διονύσιος Σολωμός[Η
Άνοιξη του Μεταστάσιου]1ε) και το «Ο
Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και
γελούνε...\\Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην
ομορφιά και χάρη»(1στ), ένα τσιγάρο
δρόμος....

Αφού «Η Άνοιξη είναι ο τρόπος του
Θεού να πει: "πάμε άλλη μια
φορά" (Ρόμπερτ Όρμπεν), «είναι
η παιδική ηλικία του έτους»
(Αλφρεντ Τένισον) που, όταν έρχεται, «Η γη
μοιάζει με παιδί που έχει αποστηθίσει
ποιηματάκια» (Ράινερ Μαρία Ρίλκε), κυλάνε
κάτι λέξεις μέσα μας ,κάποιοι στίχοι-
μελοποιημένοι ή μη-δεν έχει σημασία-
μελισμένοι σίγουρα (μελιφθογγία), μας
φέρνουν το γέλιο του Μαρτίου, το πρώτο
μοσχοβόλημα, θεσπέσια χρώματα και

μεθυστικά αρώματα , λεμονανθούς,
πασχαλιές και γιασεμιά, και ψηλαφούμε τη
χαμένη μας παιδική αθωότητα ,να
ξαναβαφτιστούμε, να μαθητεύσουμε στην
αγάπη, να ανακαλύψουμε τη δύναμη των
λουλουδιών και να ανακαλυφθούμε, γεμίζει
ο αέρας μυστικά...

Άνοιξη πάλι, κάθε χρόνο,
καθ' οδόν (1ζ) συναντούμε
τον νεαρό Μάρτιο, ευδιάθετο
αλλά και διπρόσωπο, τον
τρελό Απρίλη, τον
μοσχομυρισμένο Μάιο,
κελαηδισμούς από μελισμένες
λέξεις... «Έρχεται η Άνοιξη!»
ανοίγουν οι καρδιές, ανθίζουν
τα πρόσωπα, ξυπνά η
Περσεφόνη μοσχοβολημένη,
ροδοφαίνονται οι μέρες-
απολλώνιο φως
μεταμορφώνει την πλάση,
Άνοιξη πάλι με χελιδονίσματα,
παυσίλυπον Έαρ, στήνουν
κυκλωτικό χορό οι ελπίδες, μια

Συμφωνία Εαρινή παντού γύρω μας και
μέσα μας, «Κι ο Μάης με τον Έρωτα τον
ψυχοκυνηγάρη είναι ηλιογέννητο
ζευγάρι...»(1θ).

Άνοιξη πάλι ,ντύνονται πράσινο ακόμα και
οι παρυφές της αγαπημένης-μισητής πόλης
μας, τα χρώματα της ίριδας σκαρφαλώνουν
στο παράθυρο, γωνιές-γωνιές ευωδιάζει ο
τόπος πασχαλιά και γιασεμί, θηλυκιά εποχή,
ερωτεύσιμη και ποθητή, μας έρχεται
στεφανωμένη με άνθη κερασιάς(οι Χάριτες

χορεύουν, ο Ζέφυρος κυνηγά τη νύμφη Χλωρίδα, λουλουδιασμένη η θεά των λουλουδιών Φλώρα) (1), ξαπλώνουμε στα πόδια της, ακουμπώντας το κεφάλι στην καρδιά της σαν παιδαρούδια. Μία Άνοιξη νυφούλα, μυροφόρα, μας σκορπάει, μας χορεύει, μας τραγουδά, μας ανασυνθέτει, μας αιφνιδιάζει, εισβάλλει στην περικλειστη ζωή μας, μας κυριεύει, μας διαπερνά σαν έκρηξη, σαν ρίγος οργασμού, σαν υπενθύμιση να ζούμε να απολαμβάνουμε τη ζωή που μας χαρίστηκε. Κι όμως κάποιοι-ες προσπαθούν να την εξορίσουν, αγνοούν φαίνεται ότι «Μπορείς να κόψεις όλα τα λουλούδια, αλλά δεν μπορείς να εμποδίσεις την Άνοιξη να 'ρθει.» (Pablo Neruda). Στην πραγματικότητα καμιά Άνοιξη δε χαρίζεται, «Την Άνοιξη, αν δεν την βρεις, την φτιάχνεις (Οδυσσέας Ελύτης), κάθε φορά από την αρχή, αφού μέσα σου την κουβαλάς από τα γεννοφάσκια σου, ένα μήνυμα ελπίδας του Θεού για τον άνθρωπο.

Η ετυμολογία της λέξης «άνοιξη» { αρχαίο ελληνικό «ἄνοιξις» (άνοιγμα, διάνοιξη)}, από το ρήμα ἀνοίγω / ἀνοίγνυμι (ο καιρός ανοίγει), συμβολίζει την αναζωογόνηση, την αρχή, τη νεότητα (άνοιξη της ζωής). Σε

πολλούς αρχαίους πολιτισμούς συνδεόταν με την αναγέννηση της φύσης και την ανανέωση της ζωής, μια εποχή αναζωογόνησης, καθώς σήμαινε το τέλος του χειμώνα και την αρχή μιας νέας περιόδου ελπίδας. Στην Αρχαία Ελλάδα, τη γιόρταζαν με τα Ανθεστήρια(2), που ήταν αφιερωμένα στον Διόνυσο και την ωρίμανση του κρασιού, άρα συνδέονταν με το κέφι, την όρχηση, οινοποσία, το

τραγούδι, το ξεφάντωμα, την ελεύθερη έκφραση, την άκρατη χαρά για τη ζωή και την βαθιά θλίψη για τον θάνατο, επομένως συνδυαζόταν και με την Ποίηση(από το στιχουργείν αυτοσχεδίων και σκωπτικώς, σταδιακά, μέχρι τους κωμούς και τους διθυράμβους).

Η Άνοιξη είναι αγαπημένο θέμα και στη Νεότερη Ελληνική Ποίηση, ανέκαθεν ενέπνεε τους δημιουργούς ως εποχή που

σηματοδοτεί αλλαγές στη Φύση και στον ψυχισμό μας. Οι ποιητές και οι ποιήτριες υμνούσαν και υμνούν την εποχή των

Άνοιξη, η πανταχού παρούσα Άνοιξη-πνοή Θεού.

λουλουδιών και της αναγέννησης και την ταυτίζουν με το πάθος, τον ερωτισμό και τη χαρά της ζωής.

Η πρώτη Άνοιξη, η Άνοιξη η ακριβή, η Άνοιξη που δεν χαρίζεται-διεκδικείται, επιζητείται - που τη δικαιούμαστε, η Άνοιξη μετά από πολλούς χειμώνες που δεν θα μας τη στερήσει κανείς, η Άνοιξη που κατοικείται από την άφεση, την ίαση και την εξομολόγηση, η Άνοιξη που δεν είναι Άνοιξη χωρίς όραμα ζωής, η Άνοιξη που στήνει χορό με τον παιχνιδιάρη Έρωτα, η χαμένη Άνοιξη του '60, η Άνοιξη των λαϊκών αγώνων, αυτή που κουβαλάει την αλήθεια, μιλάει με τις φωνές μας, ανασαίνει με τις αναπνοές μας, πονάει με τους συμβιβασμούς μας, η Άνοιξη που μπαίνει απ' το ανοιχτό παράθυρο, η λυπημένη Άνοιξη, η εκδοτική

Η Άνοιξη των ομιλουσών σιωπών στα ταπεινά ξωκκλήσια-μια τη βρίσκεις μια τη χάνεις- η μετανιωμένη Άνοιξη, η Άνοιξη του αυθεντικού κόκκινου της παπαρούνας, η ματωμένη Άνοιξη, η Άνοιξη της Μεγαλοβδομάδας, της Αναστάσεως, η Άνοιξη στην αγκαλιά και την καρδιά του ποιητή, η Άνοιξη στα αθώα, αφοπλιστικά γέλια και στα επινοητικά παιχνίδια των παιδιών, η Άνοιξη της νοσταλγίας, ακόμη τούτη την Άνοιξη ραγιάδες, η Άνοιξη της Ιστορίας «Κι υπάρχω \σ' αυτόν τον τόπο\ ένθα ο πόνος επερίσσευσεν... \Μοίρα μου η μοίρα του Λαού μου\ - φυλάττειν Θερμοπύλας, \πεδία μαχών και τόπους εκτελέσεων \πάντα χώρον \όπου το φρόνημα δεν εγονάτισεν, \φυλάττειν... Της ελευθερίας τα έργα \φυλάττειν.\ Παρθενώνα και θέατρον Διονύσου\ και Περικλέους Επιτά

φιον και Ελληνικήν Νομαρχίαν \και Σύνταγμα των Ελλήνων φυλάττειν\ και παν της ελευθερίας έργον μεγάλο ή μικρόν \ισοβίως φυλάττειν»(3).

Ποιήματα -αποσπάσματα για την Άνοιξη

Κική Δημουλά: «Καθ' οδόν»(4)

«Καθ' οδόν

(7 και 30' πρωινή προς εργασίαν)

συναντώ τον Μάρτιο

ευδιάθετον,

υπαινιγμών πλήρη

περί ανοίξεως και λοιπά.

Αναβάλλω την υπόστασή μου,

ανακόπτω τη σύμβασή μου

με το χειμώνα,

και διασπείρομαι σε χώμα».

Γιάννης Ρίτσος, «Δοκιμασία», VII, 3-7

«Κάθε λουλούδι έχει τη θέση του στον ήλιο

κάθε άνθρωπος έχει ένα όνειρο.

Κάθε άνθρωπος έχει έναν ουρανό

πάνου από την πληγή του

κι ένα μικρό παράνομο σημείωμα της
άνοιξης

μέσα στην τσέπη του»

Τάσος Λειβαδίτης (Παραθέματα ποιητικού
λόγου)(5)

«Κύριε, όλα από σένα ξεκινούν. Κι όλα σε
σένα θα

έρθουν να τελειώσουν.

Κι η άνοιξη δεν είναι παρά η νοσταλγία σου
για κει-

νες τις λίγες ώρες που έζησες στη γη».

Βύρων Λεοντάρης, «Το αίμα της
άνοιξης»(6)

«Ετούτη η άνοιξη έχασε πολύ αίμα

Άνοιξη όλο καρδιά

Άνοιξη όλο ξεκίνημα

Ετούτη η άνοιξη πληγώθηκε βαριά

– νιότη μας έχασες πολύ αίμα [...]

Άνοιξη όλο ξαστεριά

άνοιξη όλο στήθος,

γενναία μας άνοιξη, πληγώθηκες βαριά

-νιότης μας έχασες πολύ αίμα».

Γ.Ρίτσος- Εαρινή Συμφωνία.(7)

«Απλώνουμε τα χέρια στον ήλιο στον ήλιο
και τραγουδάμε και τραγουδάμε.

Το φως κελαηδάει, άιντε κελαηδάει
στις φλέβες του χόρτου και της πέτρας.
Άξιζε να υπάρξουμε για να συναντηθούμε.

Αγαπούμε τη γη, τους ανθρώπους και τα
ζώα.

Τα ερπετά, τον ουρανό και τα έντομα.

Είμαστε, είμαστε κι εμείς όλα μαζί.

Μαζί κι ο ουρανός και η γη.

Απλώνουμε τα χέρια στον ήλιο στον ήλιο
και τραγουδάμε και τραγουδάμε.

Ο ήλιος με φωνάζει, ο ήλιος με φωνάζει.

Χαρά, χαρά. Δε μας νοιάζει τι θ' αφήσει
το φιλί μας μες στο χρόνο και στο
τραγούδι».

Αστεροσκοπείο- Μίλτος Σαχτούρης(8)

«Να κριθεί κάθε Άνοιξη από τη χαρά της

από το χρώμα του το κάθε λουλούδι

από το χάδι του το κάθε χέρι

απ' τ' ανατρίχιασμά του το κάθε φιλί»

Ο. Ελύτης, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1 Μ. Ημερολόγιο
ενός αθέατου Απρίλη(9)

“Η Πρωτομαγιά

Πιάνω την άνοιξη με προσοχή και την
ανοίγω:

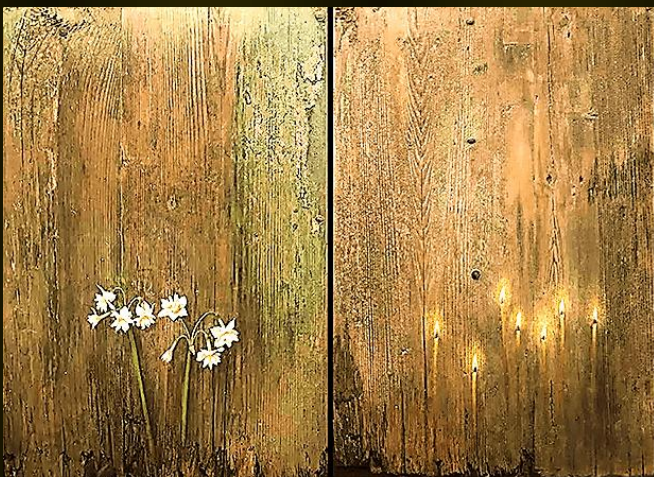
Με χτυπάει μια ζέστη αραχνοϋφαντη
ένα μπλε που μυρίζει ανάσα πεταλούδας
οι αστερισμοί της μαργαρίτας όλοι αλλά
και μαζί πολλά σερνόμενα ή πετούμενα
ζουζούνια, φίδια, σαύρες, κάμπιες και άλλα
τέρατα παρδαλά με κεραίες συρμάτινες
λέπια χρυσά λαμέ και πούλιες κόκκινες
Θα 'λεγες, έτοιμα όλα τους να παν
στο χορό των μεταμφιεσμένων του Άδη.”

*Κι αφού «Η Άνοιξη μέσα μας, δεν είναι εποχή,
είναι κατάκτηση»(Λιλή Ντίνα)(10),κράτα
την Άνοιξη μέσα σου,φίλη-φίλε
αναγνώστρια-αναγνώστη...Μην
ξεχνάς«Από σένα η άνοιξη
εξαρτάται.\Τάχυνε την αστραπή\Πιάσε το
ΠΡΕΠΕΙ από το ιώτα και γδάρε το ίσα με το*

πι.»(Οδ.Ελύτης)(11),γιατί «η δριμύτης της ανοίξεως είναι φιλί που έχουμε στο στόμα»(Α. Εμπειρίκος) (12)και γιατί ...«Σταγόνες φωτός και βροχής\Είναι ένα φως γύρω μας και μέσα μας, που δε στερεύει\Δε χωράει ο πόνος μας μέσα στο φως.\ Ας τον διώξουμε, θα τον διώξουμε.\Όπου και να ψάξεις είναι φως.\Το φως κερδίζει απ' την αρχή τα χέρια μας.\Είναι Άνοιξη πια, δε χωράει η πίκρα μέσα στο φως.\Να λες: ουρανός, κι ας μην είναι».(Γιάννης Ρίτσος)

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Οδυσσέας Ελύτης, "Τα Ελεγεία της οξώπετρας

(1α) Μάνου Λοϊζου -Λευτέρη Παπαδόπουλου-Θαλασσογραφίες: Γιάννης Καλατζής, Χαρούλα Αλεξίου-Ν.Πορτοκάλου

(1β) Τ' αγριολούλουδα του Γ.Βαρλάμου

(1γ) Σαπφώ (μετάφραση: Τασούλα Καραγεωργίου): «Τα ποιήματα»

(1δ) «Ω γλυκύ μου έαρ» είναι ένα από τα πιο γνωστά εγκώμια του Επιταφίου Θρήνου της Μεγάλης Παρασκευής. Δεν έχει συγκεκριμένο, γνωστό δημιουργό, καθώς αποτελεί ανώνυμο δημιούργημα της βυζαντινής υμνογραφίας. Ανήκει στην παράδοση της εκκλησιαστικής ποίησης και είναι μέρος των εγκωμίων της Γ' Στάσης.

(1ε) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ /[ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ] [Η Άνοιξη του Μεταστάσιου] ποιητικό κείμενο σε ελεύθερη μετάφραση ή προσαρμογή του ομώνυμου λυρικού έργου του Ιταλού ποιητή Pietro Metastasio. Το ποίημα υμνεί την ομορφιά και την αναγέννηση της φύσης, με έμφαση στη χαρά που φέρνει η εποχή, αντιπαραβάλλοντας τη γενική ευφορία με μια προσωπική εσωτερική σιγή της καρδιάς.

(1στ) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ /[ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ] /[ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Β'] /[2]

(1ζ) Ουτοπίες (Κική Δημουλά)

(1θ) Κωστής Παλαμάς- Η ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ

(1ι)Αποκωδικοποιώντας την Άνοιξη του SANDRO BOTTICELLI

(2) Ανθεστήρια, η μεγάλη γιορτή της άνοιξης

(3)Γιάννης Νεγρεπόντης, «Φυλάττειν Θερμοπύλας»

(4)Ουτοπίες (Κική Δημουλά), Μεσιτείες, της Κικής Δημουλά

(5) Τάσος Λειβαδίτης: πού πήγε, λοιπόν, όλη εκείνη η 'Άνοιξη «Καντάτα»

(5Α) ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΚΟΡΟΣ

(6) (Βύρων Λεοντάρης, «Το αίμα της άνοιξης»)

(7) Εαρινή συμφωνία Γ.Ρίτσος-Γιάννης Μαρκόπουλος & Χαράλαμπος Γαργανουράκης & Βασιλική Λαβίνα (εδώ)

(8) Μίλτος Σαχτούρης: Άστεροσκοπείο

(9) "ΨΑΛΜΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΔΩΤΟ ΓΙΑ ΜΙΑΝ ΑΝΟΙΞΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ" ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

(10) «Η άνοιξη μέσα μας δεν είναι εποχή είναι κατάκτηση»: Ο συνυποδηλωτικός λόγος της Λιλής Ντίνα

(11) Οδυσσέας ΕΛΥΤΗΣ, «Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ», εδώ & εδώ

(12) Ανδρέας Εμπειρίκος, "Ο πλόκαμος της Αλταμίρας»

Μαργαρίτα Κολάση

και η Τέχνη του Πιάνου

(Το άρθρο – συνέντευξη είναι της Σοφίας Θεοδώρου, Σοπράνο, θεολόγος και μέλος της Γ.Σ. του Π.Π.Κ. «Ο Φίλων» για το παρόν τεύχος)

σχεδόν φυσική σχέση με τον ήχο και την έκφραση.

Δεν είναι βέβαια τυχαίο πως η πορεία της φέρει ήδη ένα τόσο ξεχωριστό καλλιτεχνικό αποτύπωμα. Προέρχεται από δύο ιδιαίτερα σημαντικές μουσικές προσωπικότητες: τον Βύρωνα Κολάση, βιολιστή, μαέστρο και συνθέτη με πολυσχιδή παρουσία, και τον Μιχάλη Βούρτση, έναν εξαιρετικά ταλαντούχο μαέστρο. Κι όμως, πέρα από την ισχυρή αυτή παρακαταθήκη, η Μαργαρίτα φαίνεται να χαράζει τον δικό της δρόμο με καθαρότητα, αφοσίωση και προσωπική καλλιτεχνική φωνή. Παρακολουθώντας την στην πρόβα, είχα την αίσθηση πως βρισκόμουν μπροστά σε μια νέα μουσική που δεν ακολουθεί απλώς μια παράδοση, αλλά ετοιμάζεται να τη μετασχηματίσει σε κάτι απολύτως δικό της.

Η Μαργαρίτα Κολάση γεννήθηκε στην Αθήνα. Έχει ήδη στο ενεργητικό της 13 χρυσά βραβεία πανελλήνιων διαγωνισμών πιάνου όλων των ηλικιακών κατηγοριών και 3 διεθνή (Σόφια-Βουλγαρία, βραβείο εξόχως

Στον χώρο του Ελληνογαλλικού Συνδέσμου, εκεί όπου η μουσική μοιάζει να βρίσκει πάντα έναν φυσικό τρόπο να αναπνέει, είχα την ευκαιρία να συναντήσω τη νεαρή πιανίστα Μαργαρίτα Κολάση την ώρα της πρόβας της. Από τις πρώτες κιόλας νότες, ήταν αδύνατο να μη σταθεί κανείς στη σπάνια μουσικότητα που αποπνέει: μια ερμηνευτική ωριμότητα που δεν επιβάλλεται, αλλά αναδύεται αβίαστα, με ευαισθησία, εσωτερικό ρυθμό και αληθινή καλλιτεχνική παρουσία. Η Μαργαρίτα δεν είναι απλώς ένα νέο, πολλά υποσχόμενο πρόσωπο στον χώρο της μουσικής, είναι μια παρουσία που σε κερδίζει αμέσως, γιατί πίσω από την τεχνική αρτιότητα διακρίνεται μια βαθιά,

ταλαντούχου νέου παιδιού, Παρίσι Γαλλία διεθνής διαγωνισμός "Alexandre Scriabine" 2016, 1ο βραβείο και διαγωνισμός "CECILE EDEL-LATOS" στο Chatou, Γαλλία, 1ο Βραβείο και χρηματικό έπαθλο). Έχει παίξει

κατ'επανάληψη με την Ορχήστρα των Χρωμάτων υπό τη διεύθυνση Μίλτου Λογιάδη και με την Κ.Ο.Θ. υπό τη διεύθυνση Andrea Pestalozza σε ηλικία 9 ετών. Πολλές ατομικές συναυλίες και πιανιστικές συμμετοχές (Μπενάκειο, Βαφοπούλειο, Ίδρυμα Ερευνών, Μέγαρο Μουσικής, Κ.Ω.Θ., Θέατρο Ηρώδου του Αττικού, Στέγη Γραμμάτων και

Τεχνών, Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσού, Ρωσική Πρεσβεία, American College of Greece, Βουλευτικό, Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Γουλανδρή, Μουσείο Ιστορικών Αρχείων Ύδρας, Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας, C. Bechstein Centrum Köln, Citykirche St. Nikolaus Aachen, Cappella Villa Duria κ.α.). Πολλές τηλεοπτικές εμφανίσεις με σημαντικότερη το ντοκιμαντέρ της Αλμπέρτας Τσοπάνη βασισμένο στην ζωή της με τίτλο "Ες αύριον τα σπουδαία : Με

την Μαργαρίτα" από την ΕΡΤ. Το 2015 αποφοίτησε από την Λεόντειο Σχολή. Το 2017 ολοκλήρωσε τις ανωτέρου κύκλου σπουδές στο Conservatoire International de Musique De Paris C.I.M.P. (Τάξη Β. Βούρτση)

όπου και της αποδόθηκε το Diplôme de Concert de Piano à l' unanimité avec Félicitations.

Μετά από ακρόαση στην École normale de musique de Paris της απονεμήθηκε το Diplôme Supérieur d' Enseignement (Τάξη Patricia Thomas, 2019). Είναι απόφοιτος του τμήματος Γεωλογίας και

Γεωπεριβάλλοντος του ΕΚΠΑ και διεξήγαγε πτυχιακή

με τίτλο "Η εξέλιξη του σωματικού βάρους των Canidae από το Ηώκαινο έως Σήμερα" υπό την επίβλεψη του καθηγητή Γ. Λύρα. Το 2021 της απονεμήθηκε δίπλωμα πιάνου του Εθνικού Ωδείου Μανώλη Καλομοίρη με την τιμητική διάκριση Άριστα Παμψηφεί, Πρώτο Βραβείο και το Αριστείο Εξαιρετικής Ιδιοφυΐας συνοδευόμενο από χρηματικό έπαθλο στη μνήμη Βύρωνα Κολάση, Μιχάλη και Ρίτας Βούρτση.

Παράλληλα εντάχθηκε στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα της σχολής Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου, "Ιστορία, Θεωρία, Σύνθεση και Ερμηνεία Έντεχνης Μουσικής" όπου και ορκίστηκε ως αριστεύσασα τον Δεκέμβριο

του 2023. Τον Απρίλιο του 2022 της απονεμήθηκε το Μεγάλο Βραβείο Σολίστ και τον Δεκέμβριο του 2022 έλαβε το βραβείο του Νεαρού Καλλιτέχνη της Χρονιάς από το διεθνές Σωματείο Gina Bachauer ενώ προηγήθηκε συναυλία στα πλαίσια του Φεστιβάλ Πιάνου Εναλλακτικής Σκηνής ΕΛΣ.

Τον Ιούνιο του 2023 μετά από πρόσκληση του Σωματείου Ελλήνων Κριτικών Μουσικής, Θεάτρου και Χορού ερμήνευσε έργα Σκαλκώτα και Καλομοίρη στα πλαίσια της ημερίδας «Η κριτική στη σύγχρονη Ελλάδα». Τον Αύγουστο του 2023 άνοιξε το Φεστιβάλ των Αισχυλείων και παράλληλα την συναυλία της Μαρίας Φαραντούρη. Το

2023 έγινε δεκτή στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα της Σχολής Ευελπίδων, "Κρυπτογραφία, Ασφάλεια και Συστήματα Πληροφόρησης". Τον Φεβρουάριο του 2025 δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό περιοδικό "Επιθεώρηση Αποκέντρωσης

Τοπικής Αυτοδιοίκησης και

Περιφερειακής Ανάπτυξης" η εργασία της, "Παρακολούθηση ανάπτυξης αστικού τοπίου με την χρήση δορυφορικών

συστημάτων", μετά από θετική αξιολόγηση. Τον Αύγουστο του 2025 της δόθηκε υποτροφία για το Oxford Piano Festival. Έχει

παρακολουθήσει σεμινάρια με τους Julia και Konstantin Ganey, Arie

Vardi, Rustem Hayroudinoff, Kathryn Stott, Michel Beroff, Dmitri Alexeev, Ian Jones, Patricia Thomas, Heribert Koch, Alain Lefèvre, David Lively, Ναταλία Μιχαηλίδου κ.α.

Το να κατάγεςαι από μια τόσο μουσική οικογένεια, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να ασχοληθείς με την τέχνη της μουσικής και ιδιαίτερα του πιάνου;

Το οικογενειακό μου περιβάλλον υπήρξε αναμφίβολα καθοριστικό για την πορεία μου. Μεγάλωσα μέσα σε έναν χώρο όπου η μουσική δεν ήταν απλώς μια δραστηριότητα, αλλά τρόπος σκέψης και ζωής. Από πολύ μικρή ηλικία είχα την

ευκαιρία να έρθω σε επαφή με σημαντικά ακούσματα, υψηλές απαιτήσεις και μια βαθιά κατανόηση της καλλιτεχνικής έκφρασης. Αυτό διαμόρφωσε την αισθητική μου και μου έδωσε ισχυρά εφόδια. Ωστόσο, θεωρώ πως, πέρα από την επιρροή της οικογένειας, υπήρξε και μια πολύ προσωπική ανάγκη να εκφραστώ μέσα από τη μουσική. Το πιάνο δεν ήταν κάτι που απλώς «κληρονόμησα», αλλά κάτι που επέλεξα συνειδητά να ακολουθήσω με αφοσίωση. Η καθοδήγηση της μητέρας μου υπήρξε καθοριστική στα πρώτα μου βήματα, όχι μόνο τεχνικά αλλά και σε επίπεδο αντίληψης της μουσικής ως τέχνης. Σταδιακά όμως η σχέση μου με το όργανο εξελίχθηκε σε μια βαθιά προσωπική αναζήτηση, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Υπάρχει κάποιος συνθέτης που σου αρέσει να ερμηνεύεις ή αισθάνεσαι πως σε εκφράζει;

Ένας συνθέτης με τον οποίο αισθάνομαι μια ιδιαίτερα έντονη καλλιτεχνική και συναισθηματική σύνδεση είναι ο Franz Liszt. Η μουσική του με γοητεύει γιατί συνδυάζει με μοναδικό τρόπο τη δεξιοτεχνία με τη βαθιά εκφραστικότητα και τη φιλοσοφική διάσταση. Στα έργα του συνυπάρχουν η θεατρικότητα, η ποίηση και μια εσωτερική ένταση που δημιουργεί ένα πολύπλευρο

πεδίο ερμηνείας. Ως πιανίστα, νιώθω ότι μέσα από τον Liszt μπορώ να εξερευνήσω τα όρια του οργάνου, αλλά ταυτόχρονα και τα δικά μου εκφραστικά όρια. Δεν πρόκειται μόνο για τεχνική πρόκληση αλλά μια

συνολική εμπειρία που απαιτεί εσωτερική συγκέντρωση, φαντασία και ωριμότητα. Κάθε φορά που επιστρέφω στη μουσική του, ανακαλύπτω νέες διαστάσεις, κάτι που τον καθιστά για μένα ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης.

Πως βλέπεις την μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα και τι πιστεύεις ότι θα μπορούσε να βελτιωθεί ;

Η μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα διαθέτει σημαντικά θεμέλια και ανθρώπους με υψηλό επίπεδο γνώσης και αφοσίωσης. Υπάρχει ένα ζωντανό ενδιαφέρον για τη μουσική και μια παράδοση που συνεχίζεται. Παρ' όλα αυτά, θεωρώ ότι υπάρχουν αρκετά περιθώρια εξέλιξης, κυρίως σε επίπεδο

δομής και φιλοσοφίας της εκπαίδευσης. Θα ήταν σημαντικό να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη σύνδεση θεωρίας και πράξης, ώστε οι μαθητές να αποκτούν μια πιο

ολοκληρωμένη και ουσιαστική σχέση με τη μουσική. Επίσης, η εισαγωγή πιο σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων και η ενίσχυση της δημιουργικότητας και όχι μόνο της τεχνικής αρτιότητας είναι στοιχεία που μπορούν να αναβαθμίσουν σημαντικά το επίπεδο σπουδών. Εξάλλου η καλλιέργεια της προσωπικής καλλιτεχνικής ταυτότητας κάθε μαθητή είναι ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο που χρειάζεται να ενισχυθεί.

Ποια είναι τα σχέδιά σου για το μέλλον;

Τα σχέδιά μου για το μέλλον κινούνται σε πολλαπλά επίπεδα. Σε καλλιτεχνικό επίπεδο, στόχος μου είναι η περαιτέρω παρουσία μου σε σημαντικές σκηνές, η συμμετοχή σε διεθνή φεστιβάλ και η συνεργασία με διακεκριμένους μουσικούς και ορχήστρες, ενώ παράλληλα επιδιώκω τη συνεχή διεύρυνση και εμβάθυνση του ρεπερτορίου μου. Ταυτόχρονα, η επιστημονική μου πορεία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ταυτότητάς μου. Οι σπουδές μου στη Γεωλογία και το Γεωπεριβάλλον, καθώς και η ενασχόλησή μου με τα Γεωπληροφορικά συστήματα, μου έχουν καλλιεργήσει έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης, πιο αναλυτικό, δομημένο και ερευνητικό. Με ενδιαφέρει ιδιαίτερα η εξέλιξη και αυτών των πεδίων. Παράλληλα, δραστηριοποιούμαι και στον χώρο της διδασκαλίας, κάτι που θεωρώ εξαιρετικά ουσιαστικό. Η μετάδοση της γνώσης και η καθοδήγηση νέων μουσικών δεν είναι απλώς μια επαγγελματική δραστηριότητα, αλλά μια δημιουργική διαδικασία αμφίδρομης εξέλιξης. Μέσα από τη διδασκαλία, επαναπροσδιορίζω και εγώ η ίδια τη σχέση μου με τη μουσική.

Θα κλείσουμε αυτό το αφιέρωμα με τα λόγια του Νίκου Σοφιανού, του Προέδρου του Π.Π.Κ. «Ο ΦΙΛΩΝ» ο οποίος αναφέρεται στη Μαργαρίτα Κολάση ως μια αυθεντική καλλιτεχνική φυσιογνωμία με σπάνιο συνδυασμό χαρίσματος και πνευματικής καλλιέργειας. Όπως επισημαίνει, «..η πιανιστική της ιδιοφυΐα εκφράζεται μέσα από μια άψογη τεχνική, καθαρότητα ήχου, λεπτοδουλεμένη εκφραστικότητα και μια

ερμηνευτική ωριμότητα που προσδίδει βάθος και ουσία σε κάθε της προσέγγιση. Άλλωστε την απολαύσαμε όλοι σε μια κατάμεστη αίθουσα στις 14 Μαρτίου στον Ελληνογαλλικό Σύνδεσμο που μας καθήλωσε όλους με την ερμηνεία της. Η μουσική της δεν περιορίζεται στη δεξιοτεχνία, αλλά αναδεικνύει μια εσωτερικότητα και μια υψηλή αισθητική που μαρτυρούν ουσιαστική σχέση με την τέχνη. Παράλληλα, πρόκειται για έναν άνθρωπο εξαιρετικού ήθους, ευγένειας και χαμηλών τόνων, που, παρά τις σημαντικές της διακρίσεις, δεν επιδιώκει την προβολή αλλά υπηρετεί με σεμνότητα και συνέπεια το καλλιτεχνικό της έργο. Η ευρυμάθειά της και η πολυδιάστατη παιδεία της ενισχύουν ακόμη περισσότερο την προσωπικότητά της, καθιστώντας την μια ολοκληρωμένη παρουσία στον σύγχρονο πολιτιστικό χώρο. Δεν είναι

τυχαίο ότι έχει τιμηθεί τρεις φορές από τον «Φίλωνα» —το 2006, το 2008 και το 2010— γεγονός που επιβεβαιώνει την ξεχωριστή της πορεία και την υψηλή αναγνώριση που απολαμβάνει...»

Και ίσως τελικά αυτό που μένει πιο έντονα δεν είναι μόνο οι διακρίσεις ή οι επιτυχίες, αλλά εκείνη η σιωπηλή δύναμη της τέχνης της που αγγίζει χωρίς θόρυβο και μένει στον χρόνο. Η Μαργαρίτα Κολάση δεν επιδιώκει να εντυπωσιάσει αλλά επιλέγει να συγκινεί, να φωτίζει και να υπενθυμίζει πως η αληθινή τέχνη γεννιέται από βάθος, αλήθεια και εσωτερική αρμονία. Έτσι, η πορεία της μοιάζει λιγότερο με διαδρομή προβολής και περισσότερο με μια ήρεμη, αλλά σταθερή κατάκτηση του ουσιαστικού, μια πορεία που δεν μετριέται σε εντυπώσεις, αλλά σε βάθος, διάρκεια και αλήθεια..

Βίκτωρας

Ματσουκατίδης - Περί
Ποντιακής Λύρας *(Το άρθρο -
συνέντευξη είναι του Κωνσταντίνου
Τοικλέα, μουσικός, συνθέτης,
εκπαιδευτικός και μέλος της Γ.Σ. του
Π.Κ.Π. «Ο Φίλων» για το παρόν τεύχος)*

αφηγείται μια δική της ιστορία – μια ιστορία προσφυγιάς, ρίζας και πολιτισμού που επιμένει να αντηχεί από γενιά σε γενιά. Η οικογένεια του καταγόταν από την Τραπεζούντα και την πόλη Καρς του Πόντου, και βίωσε όπως και πολλές άλλες οικογένειες την σκληρότητα των Οθωμανών. Το κύμα μαζικών διώξεων ξεκίνησε στον Πόντο με τη μορφή εκτοπίσεων το 1915.

Η τουρκική ήττα κατά τον ρωσοτουρκικό πόλεμο στην περιοχή, στο Σαρικαμίς, στη βόρεια περιοχή της Μικράς Ασίας το 1915, αποδόθηκε στους Έλληνες που υπηρετούσαν στον οθωμανικό στρατό. Ως συνέπεια αυτού, όλοι οι στρατολογημένοι Πόντιοι εξαναγκάστηκαν σε στρατολόγηση στα τάγματα εργασίας. Έτσι δεν άργησαν να εκδηλώνονται κύματα λιποταξίας, με τον κόσμο να καταφεύγει στα βουνά. Μάλιστα, στην επαρχία Κερασούντας, για αυτό τον λόγο, κάηκαν 88 χωριά ολοσχερώς μέσα σε τρεις μήνες. Οι Έλληνες της επαρχίας, περίπου 30.000, αναγκάστηκαν να

Στη Νέα Σμύρνη, ανάμεσα στις μυρωδιές από φρεσκοψημένα πιροσكى και το φιλόξενο χαμόγελο του Βίκτωρα Ματσουκατίδη, κρύβεται μια ιστορία που ξεπερνά τη γεύση και αγγίζει την ψυχή του Πόντου. Ο Βίκτωρας, αν και γνωστός στη γειτονιά για τα παραδοσιακά του εδέσματα, φέρει μέσα του μια βαθύτερη κληρονομιά· είναι ένας από τους λίγους τεχνίτες που εξακολουθούν να κατασκευάζουν με μεράκι ποντιακές λύρες, συνεχίζοντας μια παράδοση αιώνων.

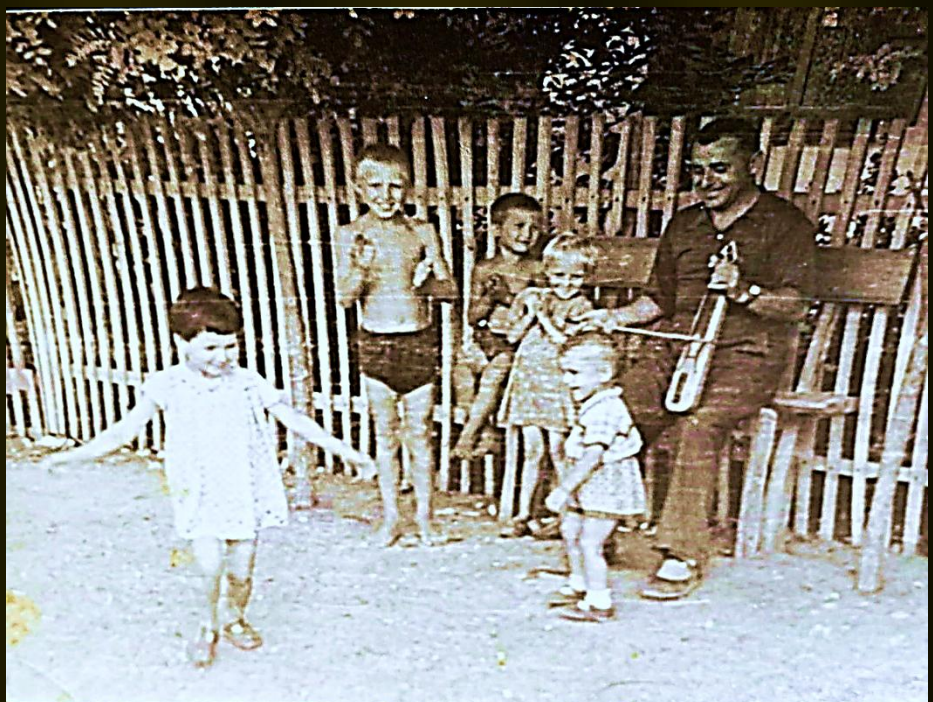
Γεννημένος και μεγαλωμένος στη Ρωσία στη περιοχή Σταυρούπολη, στη πόλη Τσερκέσκ, στο χωριό Σπάρτα, κουβαλά τις μνήμες και τους ήχους της πατρίδας των προγόνων του. Κάθε λύρα που δημιουργεί μοιάζει να

διανύσουν, πεζοί, πορεία προς την Άγκυρα κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Αναπόφευκτα, το ένα τέταρτο αυτών πέθαναν καθ' οδόν. Στον Άγιο Γεώργιο Πατλάμ της Κερασούντας είχαν συγκεντρωθεί 3.000 Έλληνες, οι οποίοι έγκλειστοι και σε συνθήκες ασιτίας από τις οθωμανικές αρχές, βρήκαν αργό θάνατο. Στην περίπτωση του Πόντου, ο μελετητής και πρόσφυγας ο ίδιος Γεώργιος Βαλαβάνης καθιέρωσε το 1925 τον αριθμό των 353 χιλιάδων θυμάτων, τον οποίο εν συνεχεία αναπαρήγαγαν οι ακτιβιστές της ποντιακής γενοκτονίας με αποτέλεσμα να γίνει επίσημα αποδεκτός και να επαναλαμβάνεται σε όλες τις σχετικές τελετές μνήμης.

Αλλά ας πάμε στο σήμερα και συγκεκριμένα νωρίς το απόγευμα ημέρα Σάββατο 14 Φεβρουαρίου του 2026, κατεβαίνοντας την Βενιζέλου στη Νέα Σμύρνη προς Φάληρο, μετά τον ιερό ναό Αγίας Παρασκευής υπάρχει ένα παρκάκι στο

νούμερο 155 – 157 και ακριβώς από πίσω βλέπει κανείς το μαγαζί του Βίκτωρα, το οποίο ονομάζεται ΤΣΑΡΟΣ, με μοναδικά πιροσكى και ρώσικα γλυκά και μια ευγενέστατη κυρία με ιδιαίτερα ζεστό χαμόγελο να σε υποδέχεται χαρούμενα. Είναι η κυρία Γαλήνη, σύζυγος του Βίκτωρα. Σε αυτό τον χώρο συνάντησα για πρώτη φορά τον Βίκτωρα και μιλήσαμε για μουσική και όχι μόνο. Ο παππούς του και ο πατέρας του ήταν επίσης κατασκευαστές ποντιακής λύρας. Ο πατέρας του Λάζαρος υπήρξε πρόεδρος του ποντιακού συλλόγου «Καλή Αρχή» της πόλης, ένας σύλλογος ο οποίος υφίσταται έως σήμερα. Η μητέρα του Σοφία τραγουδούσε παραδοσιακά ποντιακά έργα. Από μικρός ο ίδιος μαζί με τον αδελφό του Γιώργο και την αδελφή του Αγάπη, ξεκίνησαν μουσικές σπουδές, αλλά ο Βίκτωρας κάποια στιγμή σταμάτησε και τελειώνοντας το λύκειο σπούδασε πολιτικός μηχανικός.

Ο αδελφός του Γιώργος σπούδασε στην Ακαδημία Μουσικής και επίσης κατασκεύαζε ποντιακές λύρες και η αδελφή του Αγάπη, τελείωσε την Μουσική Ακαδημία του Κρασνοντάρ ή Κρασναντάρ (Αικατερινοντάρ έως το 1920) και ήταν υπεύθυνη του πιάνου στο Μουσικό Σχολείο της περιοχής. Ο Βίκτωρας Ματσουκατίδης επέστρεψε στην Ελλάδα και με την σύζυγο του Γαλήνη απέκτησαν τρία παιδιά τα οποία σπούδασαν μουσική, αλλά μόνο ο Γιώργος από τους τρεις ασχολείται μέχρι σήμερα, δημιουργώντας πάνω στο αντικείμενο της ηλεκτρονικής μουσικής. Η αγάπη του Βίκτωρα για την ποντιακή λύρα και μουσική είναι αδιαπραγμάτευτη. Στη συνέχεια σας παραθέτω κάποιες πληροφορίες για αυτό το όργανο.

Η Ποντιακή λύρα ή κεμεντζές είναι το κατεξοχήν λαϊκό μουσικό όργανο των Ελλήνων του Πόντου και των προσφύγων από την εν λόγω περιοχή. Ανήκει στην κατηγορία των εγχόρδων τοξοτών μουσικών οργάνων, δηλαδή που χειρίζονται με τόξο (δοξάρι). Έχει τρεις χορδές, συνήθως κουρδισμένη σε τέταρτες καθαρές με νότες ΣΙ-ΜΙ-ΛΑ. Φαίνεται να επινοήθηκε κατά τα

Βυζαντινά χρόνια, μεταξύ 11ου και 12ου αιώνα. Κατασκευάζεται από διάφορους τύπους ξύλων, αλλά κυρίως από δαμασκηνιά. Έχει ένα ευρύ ρεπερτόριο με την ποντιακή μουσική να κυριαρχεί. Οι σύγχρονες τεχνικές του οργάνου πρωτοεμφανίστηκαν από τον λυράρη Γώγο Πετρίδη (1917-1984).

Το παραδοσιακό ρεπερτόριο της Ποντιακής λύρας χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες: Η πρώτη είναι η μουσική εκτέλεση ποίησης, χωρίς χορό, σε ρυθμό 3/4 και με αργό και ανώμαλο τέμπο. Σε αυτήν κατηγορία ανήκουν και τα λεγόμενα "επιτραπέζια τραγούδια". Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει χορευτική μουσική, με συγκεκριμένο ρυθμό, ενώ οι στίχοι είναι προαιρετικοί. Η εν λόγω κατηγορία χωρίζεται σε διάφορες υποκατηγορίες. Μία από αυτές είναι τα ερωτικά, γαμήλια, θρησκευτικά, ηρωικά, μυθολογικά ή πατριωτικά τραγούδια, καθώς και τα κάλαντα. Μια δεύτερη είναι τα τραγούδια των Ποντιακών χορών, τα οποία παίζονται με την λύρα, χωρίς στίχους, με μερικές ωστόσο εξαιρέσεις όπου οι στίχοι αναφέρουν τον εν λόγω χορό.

Κλείνοντας το παρόν άρθρο και σε όσους ενδιαφέρονται να αποκτήσουν μια χειροποίητη ποντιακή λύρα,

κατασκευασμένη δια χειρός Βίκτωρα, αρκεί να τον καλέσουν στο 2109317697, 6938073896...

Η Σχέση Ηθικής και Πολιτικής στον Ηγεμόνα του

Μακιαβέλλι *(Η ανάλυση είναι του Σταύρου Σταματίου, απόφοιτος ΙΦΕ, μεταπτυχιακός φοιτητής πολιτικής φιλοσοφίας και μέλος της Γ.Σ. του Φίλωνα. Η παρούσα εργασία είναι απότοκος της εισήγησης του κου Σταματίου στην Εκδήλωση της 13^{ης} Μαρτίου «Ηθική & Πολιτική: Από τον Μακιαβέλλι στην σύγχρονη εποχή»)*

Συντομογραφίες: Ο Ηγεμόνας : Η, Διατριβές πάνω στην πρώτη δεκάδα του Τίτου Λιβίου : Δ
*στις παραπομπές των έργων αυτών αναφέρεται αριθμός κεφαλαίου, όχι σελίδας

Ο Ηγεμόνας του Μακιαβέλλι ανήκει στην παράδοση των λεγόμενων "κατόπτρων", βιβλίων με συμβουλευτικό χαρακτήρα που γράφονταν κατά τη Μεσαιωνική και Αναγεννησιακή

περίοδο και απευθύνονταν συνήθως στους ηγεμόνες, με σκοπό να τους καθοδηγήσουν σχετικά με την εκπαίδευσή τους και τη διαχείριση της εξουσίας. Μετά την κατάλυση της δημοκρατίας και την επάνοδο των

Μεδίκων στην Φλωρεντία, ο Μακιαβέλλι προκειμένου να αποκτήσει την εύνοια της οικογένειας των Μεδίκων ώστε να εμπλακεί ξανά στην ενεργό πολιτική, αφιερώνει το *Il Principe* στον Lorenzo di Piero de' Medici. Το βιβλίο, συνεχίζοντας την παράδοση των κατόπτρων, δίνει ένα ορισμένο σύνολο συμβουλών για την ίδρυση και σταθεροποίηση διαφόρων ειδών ηγεμονίας. Η σχέση ηθικής και πολιτικής προβάλλει μέσα από αυτές τις συμβουλές και αποτελεί αναμφίβολα την καινοτόμα διαφοροποίηση του βιβλίου σε σχέση με την επικρατούσα τότε παράδοση.

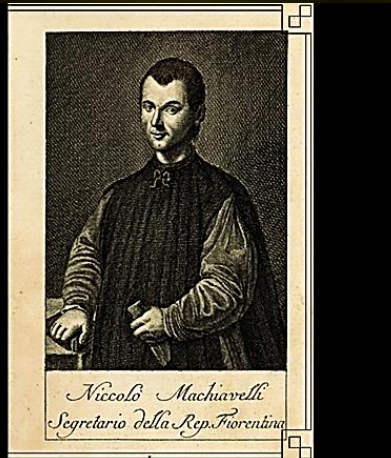
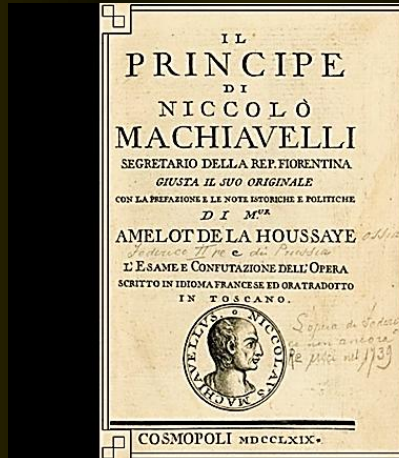
1. Το γενικό πλαίσιο της σχέσεως πολιτικής και ηθικής στον Ηγεμόνα: *Virtù* -Fortuna, Ρεαλισμός, Patria

Για να καταλάβουμε τη σχέση ηθικού και πολιτικού στοιχείου στον Ηγεμόνα μπορούμε να ξεκινήσουμε από την θεώρηση του Μακιαβέλλι για την δράση στο 25ο κεφάλαιο, η οποία αφορά πρωτίστως την πολιτική αλλά εμμέσως αναφέρεται σε κάθε ανθρώπινη δράση. Η τελευταία, πλασιώνεται από το δίπολο της fortuna (τύχης) και της αρετής (*virtù*). Η fortuna στο έργο του Μακιαβέλλι συμβολίζει ως επι το πλείστον τον ανασχετικό παράγοντα στην δράση, τους περιορισμούς δηλαδή που

τίθενται στις ανθρώπινες επιδιώξεις υπό συγκεκριμένες συνθήκες αλλά και τις ευκαιρίες (*occasioni*) που διανοίγονται σε όποιον είναι ικανός να τις εκμεταλλευτεί. Η *virtù* αποτελεί τον ενεργητικό παράγοντα, την ανθρώπινη αρετή ή αξιοσύνη που αντιστέκεται και ελέγχει κατά το δυνατόν τη δίνη της fortuna. Η κλασική-ρωμαϊκή άποψη υποστήριζε ότι η τύχη μπορεί να

χαλιναγωγηθεί και να ελκυσθεί από την αρετή του τολμηρού ανδρός χαρίζοντάς του κοινωνική επιτυχία και δόξα. Ο Λίβιος, λ.χ, εξηγεί συχνά

τις ρωμαϊκές επιτυχίες ως αποτέλεσμα της *virtù* των τολμηρών. Με την έλευση του Χριστιανισμού, η τύχη ερμηνεύεται ως αμείλικτη πρόνοια,- “τυφλή δύναμη” την ονομάζει ο Βοήθιος-, που αφενός δεν ελέγχεται και αφετέρου τα εγκόσμια αγαθά που μπορεί να φέρει, όπως η τιμή και η δόξα, θεωρούνται φαύλα: «δεν υπάρχει αληθινή αρετή εκεί που η αρετή υποκύπτει στην ανθρώπινη δόξα» (Αυγουστίνος 1998 σ. 225). Με την στροφή όμως στους Ρωμαίους κλασικούς που σηματοδότησε η Αναγέννηση, η τύχη και τα αγαθά της δόξας θεωρήθηκαν ξανά ποθητά και εξαρτώμενα από την *virtù* του άξιου ανδρός. Εδώ εντάσσεται ο Μακιαβέλλι. Ξεκινά το κεφάλαιο 25 του Ηγεμόνα ως εξής: «Δεν μου είναι άγνωστο πως πολλοί [...] νομίζουν ότι

τα εγκόσμια κυβερνώνται απ' την τύχη ή το Θεό και ότι οι άνθρωποι με τη σοφία τους δεν μπορούν να τα διορθώσουν». «η τύχη» ωστόσο, γράφει, «κυβερνάει τις μισές μας πράξεις αλλά μας αφήνει ελεύθερες κιόλας τις άλλες μισές» (Η, 25). Αναφερόμενος κυρίως στο πρόσωπο του ηγεμόνα,

υποδηλώνει δύο πράγματα με αυτή τη φράση: πρώτον, ότι η τύχη προσφέρει όχι μόνο προσκόμματα αλλά και ευκαιρίες, οι οποίες αποτελούν δυνητικά προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της virtù ενός ικανού ηγέτη, αν τις εκμεταλλευτεί. Δεύτερον, ότι η τύχη

ταυτίζεται και με τις μεγάλες δυσκολίες που συναντά ο ηγεμόνας στην προσπάθειά του να διατηρήσει την εξουσία ή το κράτος του (*mantenere lo stato*). Σε αυτή τη περίπτωση, η virtù ενεργοποιείται προκειμένου να ελέγξει, να υποτάξει τις ανασταλτικές για την εξουσία και τη δόξα δυνάμεις της fortuna.

Κατά τον Σκίнер, οι σύγχρονοι του Μακιαβέλλι ουμανιστές συγγραφείς των κατόπτρων ως εδώ είναι σύμφωνοι και προσυπογράφουν την χρησιμότητα της virtù στην αντιμετώπιση της fortuna και στη διατήρηση της εξουσίας. Σε τι συνίσταται όμως η virtù ενός ηγεμόνα που θέλει να πετύχει αυτούς τους σκοπούς; Εδώ, παρατηρεί ο Σκίнер, έγκειται η διαφορά.

Στην πλειοψηφία των κατόπτρων εκφραζόταν η άποψη ότι ο ηγεμόνας είναι ενάρετος (*virtuoso*) και μπορεί να πραγματώνει τους σκοπούς του (εξουσία, δόξα) όταν δρα σύμφωνα με ένα σύνολο ηθικών αξιών όπως η επιείκεια, η ειλικρίνεια, η γενναιοδωρία κ.ο.κ., οι οποίες αποτελούν

ένα κράμα κλασικών ρωμαϊκών και χριστιανικών αξιών, μιας και η ουμανιστική ηθική στην Αναγέννηση ήταν προϊόν και των δυο αυτών παραδόσεων. Ο

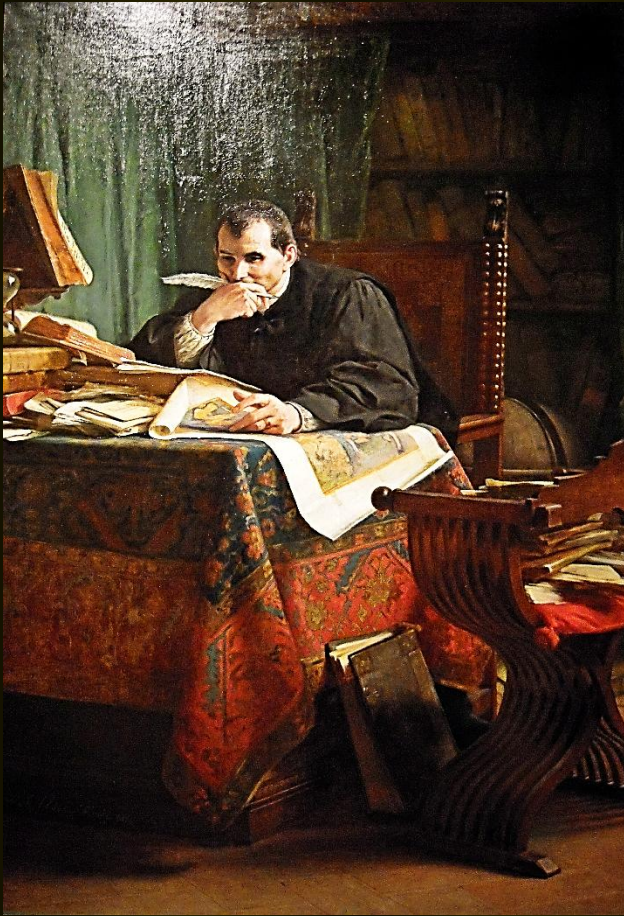
Μακιαβέλλι, ωστόσο, επανανοηματοδοτεί την virtù: ισχυρίζεται ότι η αρετή που συμβάλλει στη δόξα και τη

διατήρηση του κράτους συνίσταται όχι στο να είναι ο ηγεμόνας πάντοτε επιεικής ή ειλικρινής, με μια λέξη ηθικός, κατά τα συμβατικά πρότυπα του σύγχρονου του ουμανισμού, του χριστιανισμού και του ηθικού λόγου των Ρωμαίων μοραλιστών,- όπως ο Κικέρων ή ο Σενέκας-· αντίθετα, η virtù συνίσταται στην ευελιξία του ηγεμόνα να προσαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση, πράττοντας αντίθετα με το καλό όταν κρίνεται απαραίτητο για να διατηρήσει την εξουσία του (Skinner 2002, σ.69 - 2005, σ.168). Πολλές φορές ο Μακιαβέλλι εισάγει την έννοια της *Necessità* (ανάγκης), η οποία υπό την πίεση δεδομένων καταστάσεων κάνει τον ηγεμόνα να μεταχειρίζεται μη

ηθικά μέσα για πολιτικούς σκοπούς (Κονδύλης 1984, σ. 130).

«Είναι λοιπόν απαραίτητο για τον ηγεμόνα, αν θέλει να διατηρήσει την εξουσία του, να μάθει να μην είναι καλός και να χρησιμοποιεί, ή όχι, αυτή του τη δυνατότητα, ανάλογα με τις περιστάσεις» (Η, 15).

Για τον Μακιαβέλλι αυτό σημαίνει ότι καταρχήν η virtù δεν προϋποθέτει πάντα το κακό για τα συμφέροντα του stato. Η βία ή ο δόλος είναι συχνά απαραίτητα αλλά δεν αποτελούν αυταξίες ούτε χρειάζεται να χρησιμοποιούνται πέρα από όσο απαιτείται για την διατήρηση της εξουσίας. Έτσι λ.χ. «η υπερβολική σκληρότητα και απανθρωπιά του Αγαθοκλή [...] δεν του επιτρέπουν να

δοξαστεί όπως οι εκλεκτοί άνδρες» (Η, 8). Σημαντική είναι πάνω απ' όλα η προσαρμογή στις εκάστοτε περιστάσεις και η χρήση της κακίας κατά πως απαιτείται βάση αυτών. Εδώ βασίζεται το περιβόητο «la verità effettuale della cosa» (Η,15), η επιτομή δηλαδή του μακιαβελλικού ρεαλισμού. Ο ηγεμόνας πρέπει να ξεετάζει πάντα την «πραγματική αλήθεια», να μην παρασύρεται από «φανταστικές ιδέες». Αν «θέλει να κάνει παντού το καλό είναι φυσικό να καταστρέφεται ανάμεσα σε τόσους που δεν είναι καλοί», και για ίδιον συμφέρον δεν θα διστάσουν να τον βλάψουν (ibid). το να θεωρεί επομένως ότι πρέπει παντού να κάνει το καλό είναι μία φανταστική ιδέα που πρέπει να παραγκωνιστεί υπέρ της εκτίμησης του τι απαιτεί η εκάστοτε περίσταση· αν το καλό δεν ενδείκνυται για την διατήρηση της εξουσίας σε μία δεδομένη περίσταση, τότε ο ηγεμόνας θα πρέπει πρόθυμα να κάνει το κακό αν θέλει να μην απωλέσει την εξουσία του ή το κράτος του. Το ζήτημα για τον μακιαβέλλικό ρεαλισμό είναι να μην δρα με συμπάθεια ή αντιπάθεια για τα ηθικά ιδανικά αλλά με ορθή κρίση ανάλογα με την περίσταση, κρίνοντας αν η τελευταία απαιτεί ή όχι την παραβίασή τους. Ο Μακιαβέλλι κάνει την ίδια εκτίμηση αναφορικά και με άλλα ζητήματα: λ.χ σε επιστολή του, μιλώντας για τον Πάπα Λέοντα Ι' δηλώνει ότι πρέπει να κάνει συμμαχία με τη Γαλλία και ότι αυτό δεν είναι θέμα «συμπάθειας» (affectione) προς τη Γαλλία, αλλά «ορθής κρίσης» (giudizio saldo) για το συμφέρον του κράτους του, που

προκύπτει από την εκτίμηση της δεδομένης κατάστασης (Carroni 2010, κεφ.11).

Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να κάνουμε κάποιες διευκρινήσεις. Κατά τον Σκίνερ, όλη η ανάλυση που προηγήθηκε υποδηλώνει ότι ο Μακιαβέλλι καταλήγει όχι στον διαχωρισμό της πολιτικής από την ηθική, αλλά σε μία άλλη, διαφορετική από τον σύγχρονό του ουμανισμό ηθική, η οποία αποτελεί μία διαφορετική άποψη για τον δέον γενέσθαι στην πολιτική (Skinner 2005, σ.169). Αυτό θα μπορούσαμε να το καταλάβουμε ως εξής: ο Μακιαβέλλι συμφωνεί με την ουμανιστική παράδοση των κατόπτρων στο ότι σκοπός του ηγεμόνα είναι η διατήρηση της εξουσίας και η απόκτηση δόξας· διαφέρει μόνο στο πως θεωρεί ότι θα επιτύχει ο ηγεμόνας αυτούς τους σκοπούς· ενώ και οι δύο λένε πως θα τους επιτύχει αν έχει *virtù*, οι μεν ουμανιστές ταυτίζουν την *virtù* με ιδιότητες όπως η ειλικρίνεια ή η επιείκεια που συνιστούν το Καλό, ο δε Μακιαβέλλι ορίζει την *virtù* ως ευελιξία προσαρμογής και ικανότητα του ηγεμόνα να κάνει όχι μόνο το καλό αλλά και το κακό, όταν χρειάζεται. Και στις δύο περιπτώσεις όμως, πρόκειται για ένα είδος ηθικής ή καλύτερα κανονιστικότητας. Και οι δύο συγκλίνουν σε ένα κοινό σκοπό, το *mantenere lo stato*, αλλά θέτουν με κανονιστικό τρόπο διαφορετικά μέσα για την επίτευξή του, τα οποία αντιστοιχούν σε δυο διαφορετικές προσλήψεις της *virtù*. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή ενέχει μια πιθανή παρανόηση, με την οποία ο Σκίνερ δεν καταπιάνεται επαρκώς: να θεωρήσει

κανείς ότι στην μακιαβελλική “πολιτική ηθική” το κακό όταν γίνεται για την διάσωση του *stato* είναι καλό, ενώ το καλό κακό, καθώς νομίζουν ορισμένοι όπως η Coleman (Coleman 2000, σ.248]). Αντίθετα με αυτή την άποψη, στο μακιαβελλικό *corpus* οι

ηθικές έννοιες του καλού και του κακού διατηρούν πάντα τη σημασία που έχουν εντός της παραδοσιακής ηθικής και δεν νοηματοδοτούνται ανάλογα με τις περιστάσεις. Ο ηγεμόνας πρέπει ανάλογα με την περίπτωση να κάνει το κακό, αλλά τούτο παραμένει κακό, όπως ορίζεται από τη συμβατική ουμανιστική-χριστιανική ηθική.

Τα αποσπάσματα που τεκμηριώνουν την διατήρηση της σημασίας του καλού και του κακού στο έργο του Μακιαβέλλι είναι πολλά. Γράφει, λ.χ, στο χωρίο που είδαμε και πριν:

«Είναι λοιπόν απαραίτητο για έναν ηγεμόνα, αν θέλει να διατηρήσει την εξουσία του, να μάθει να μην είναι καλός» (Η, 15)..." να μην είναι καλός" σημαίνει προφανώς να είναι κακός, παρατηρεί κι ο Schleichert, για τον οποίο Μακιαβέλλι είναι σημασιολογικά συνεπής με την παραδοσιακή ηθική (Donskis 2011, σ.21-23). Έτσι εξηγείται επίσης, το γιατί τελικά αποτελεί παρερμηνεία η ταύτιση του Μακιαβέλλι με το μότο "ο σκοπός αγιάζει τα μέσα". Σχολιάζοντας τις βίαιες πράξεις του Ρωμύλου λέει: «Αν τυχόν και οι πράξεις του τον κατηγορούν το αποτέλεσμα τον συγχωρνάει» (Δ1, 9). δηλαδή οι κακές πράξεις του Ρωμύλου παραμένουν κακές και ως τέτοιες τον "κατηγορούν", αλλά την ίδια στιγμή ως πρακτικά αποτελεσματικές για την θεμελίωση της Ρώμης συγχωρούνται. Στο κεφάλαιο 18 του Ηγεμόνα είναι ακόμη πιο σαφής: «Ας προσπαθήσει ο ηγεμόνας να κερδίσει ή διατηρήσει το κράτος του, και τα μέσα θα θεωρηθούν πάντα έντιμα και θα εγκωμιαστούν απ' όλους. Γιατί ο όχλος παρασύρεται πάντα από αυτό που φαίνεται και από το αποτέλεσμα». Δεν είναι δηλαδή ότι τα μέσα είναι καθεαυτά έντιμα ή καλά. Αλλά μιας και ο όχλος αναζητά μόνο το εμπειρικά διαπιστωμένο αποτέλεσμα, θα επαινέσει τον ηγεμόνα για το καλό αποτέλεσμα, αδιαφορώντας για τα τυχόν κακά μέσα.

Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι η πολιτική κανονιστικότητα του Μακιαβέλλι πάει μακρύτερα από το *mantenere lo stato* και την προσωπική δόξα που αναφέρει

συνήθως ο Σκίνερ. Κατά τον Hexter, το επίδικο στο *Il Principe* «είναι απλώς το αν επιτυγχάνει ή αποτυγχάνει κανείς» (Hexter 1973, σ.171). Αν δεχτούμε ότι υπό αυτές τις προϋποθέσεις υπάρχει κανονιστικότητα, σχετίζεται μόνο με ένα είδος πρακτικής κανονιστικότητας, κατά το οποίο ο Μακιαβέλλι, ως ουδέτερος τεχνολόγος της εξουσίας, ασχολείται με το τι πρέπει να κάνει ένας ηγεμόνας για να είναι *virtuoso* και να έχει αποτέλεσμα στην απόκτηση και διατήρηση ενός πολιτικού μορφώματος. Η κανονιστικότητα εξαντλείται στην πρακτική αποτελεσματικότητα της τεχνικής. Αυτή είναι λίγο-πολύ η ανάγνωση των Κρότσε, Κασσίρερ κ.α. Δεν αντιλαμβάνονται όμως, ότι η κανονιστικότητα στον Μακιαβέλλι είναι πολυδιάστατη. Ενώ ενδιαφέρεται για το κανονιστικό περιεχόμενο της αποτελεσματικής άσκησης της εξουσίας,

δηλαδή για το δέον γενέσθαι στο αμιγώς τεχνικό κομμάτι της ισχύος, δεν παύει παραταύτα να το συμπλέκει αυθόρμητα με έναν κύριο αξιακό παράγοντα, πέρα από την στεγνή δεξιότητα της εξουσίας. Πρόκειται για την πατρίδα (*patria*), το καλό της οποίας αποτελεί για τον Μακιαβέλλι τον (αυτο)σκοπό, στον οποίο πρέπει να είναι προσανατολισμένη η *virtù* του ηγεμόνα: «αγαπώ την πατρίδα περισσότερο από την ψυχή μου» (Viroli 2014, σ.57), γράφει χαρακτηριστικά σε επιστολή του. Ο άξιος *virtuoso* ηγέτης για τον Μακιαβέλλι δεν είναι ο καιροσκόπος τυχοδιώκτης (μολονότι και αυτός μπορεί να επωφεληθεί από τις συμβουλές του), αλλά αυτός που αφιερώνει την δεξιότητα του με πάθος στην υπηρεσία της πατρίδας. Χάριν αυτής δεν υπολογίζει τη συμβατική ηθική, γιατί «όπου είναι να παρθεί απόφαση για την ύστατη σωτηρία της πατρίδας, δεν πρέπει να σκέφτεσαι ούτε το δίκαιο ούτε το άδικο, ούτε τον οίκτο ούτε τη σκληρότητα» (Δ 3, 41). Μάλιστα, στο τέλος του *Il Principe* (κεφ. 26) ο Μακιαβέλλι ανεβάζει το διακύβευμα του κανονιστικού ιδεώδους της *patria* πέρα από τα στενά όρια της Φλωρεντίας, προσδοκώντας την ενοποίηση της Ιταλίας συνολικά και την απελευθέρωσή της από τις ξένες δυνάμεις, υπό την καθοδήγηση ενός εξαιρετού ηγεμόνα. Πρόκειται για μία ακόμη καινοτομία μετά τον διαχωρισμό πολιτικής και συμβατικής ηθικής, αφού κανένα άλλο έργο αυτού του είδους εκείνη την εποχή δεν ολοκληρώνεται

με παρόμοιο τρόπο (Viroli 2014, σ.9). Η προτροπή για την απελευθέρωση της Ιταλίας είναι ένα δείγμα αυτού που ο Viroli αποκαλεί «ρεαλισμός με φαντασία» (*ibid*, 66), ενδεικτικό του ότι ο Μακιαβέλλι δεν υπήρξε ρεαλιστής της μορφής Γκουιτσιαρντίνι, που μένει στο επίπεδο της κυνικής εμπειρικής ανάλυσης, αλλά μπορεί και συλλαμβάνει μια διαφορετική, εναλλακτική εκδοχή του πραγματικού, στην επίτευξη της οποίας η *virtù* ενός άξιου ηγεμόνα καλείται να συμβάλει.

2. Η “αλεπού και το λιοντάρι” ως κεντρικό παράδειγμα αντίθεσης της πολιτικής πράξης στη συμβατική ηθική

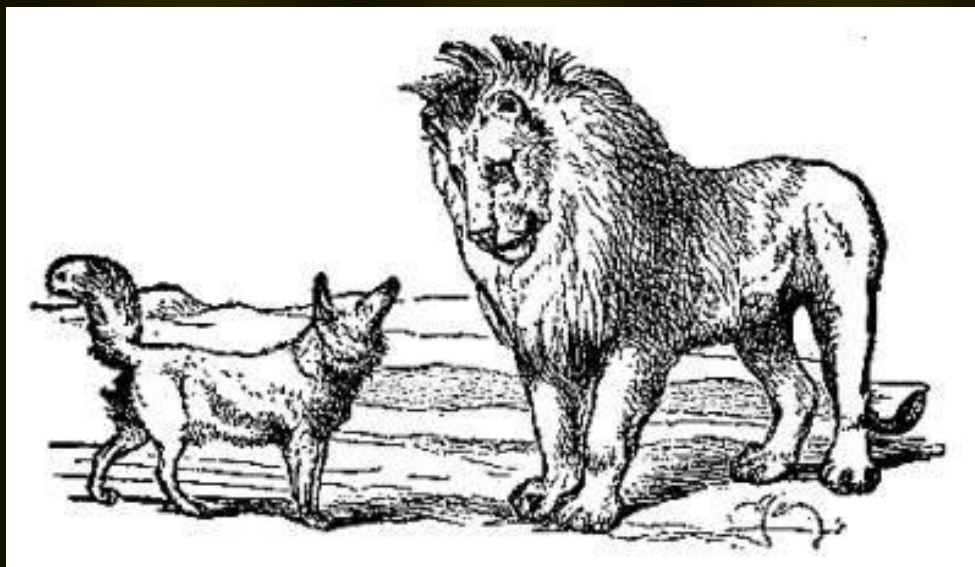
Η παραβολή του λιονταριού και της αλεπούς στο 18ο κεφάλαιο του *Il Principe* συμπυκνώνει κάποιες από τις βασικότερες πολιτικές ενοράσεις του Μακιαβέλλι για την πολιτική πράξη. ταυτόχρονα, αποτελεί

κεντρικό παράδειγμα του πώς η απόκτηση και διατήρηση της εξουσίας απαιτεί συχνά την αντίθεση τόσο στα χριστιανικά ηθικά πρότυπα όσο και σε αυτά των Ρωμαίων μοραλιστών (όπως ο Κικέρων), κοντολογίς

στο σύνολο των παραδόσεων εκείνων που διαμόρφωσαν τον ηθικό λόγο του αναγεννησιακού ουμανισμού, ο οποίος απαντάται και στα κάτοπτρα της εποχής.

Για τους Ρωμαίους μοραλιστές ο Vir

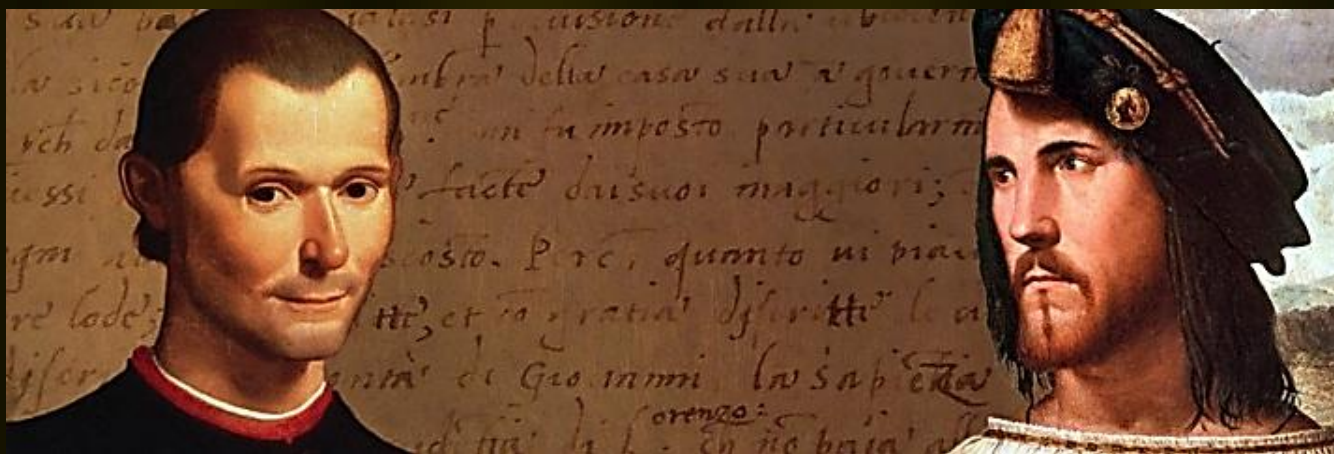
χαρακτηρίζεται από την ηθική του καλλιέργεια, η οποία τον ξεχωρίζει από το επίπεδο των κτηνών. Ο Κικέρωνας στο *De Officiis*, μιλά για δύο βασικές μορφές ανηθικότητας, τη βία και το δόλο· αμφότερες αποκτηνώνουν τον άνθρωπο και διαστρέφουν την αρετή– «η βία επειδή συμβολίζει το λιοντάρι και ο δόλος επειδή “φαίνεται ότι ανήκει στην πανούργα αλεπού” » (στο Skinner, 2002, σ.70). Στην Καινή Διαθήκη βλέπουμε μία εξίσου ευθεία απαξίωση αυτών των συμβόλων: ο διάβολος ειδικά αποδίδεται ως «βρυχώμενο λιοντάρι», κόντρα στην αρετή της πραότητας που αντιπροσωπεύει ο «αμνός του θεού», ενώ ως “αλεπού” αποκαλείται ο Ηρώδης, ο φονέας του Ιωάννη του Βαπτιστή και χλευαστής του Χριστού (Parsons 2016, σ.121-122). Για τον

Μακιαβέλλι όμως, η *virtù* του ηγεμόνα έγκειται στο να ξέρει να χρησιμοποιεί όχι μόνο την ανθρώπινη αλλά και τη θηριώδη φύση του (*la bestia*), αξιοποιώντας στοιχεία και του λιονταριού και της αλεπούς, ανάλογα με τις περιστάσεις.

Το λιοντάρι, καταρχάς, είναι απαραίτητο «για να τρομάζει κανείς τους λύκους» (H, 18). Μπορούμε να το θεωρήσουμε ως το γενικό σύμβολο της σκληρότητας και της βίας με τις οποίες επιβάλλεται κανείς στους εχθρούς του.

Βάσει των χριστιανικών και ρωμαϊκών ηθικών προτύπων είναι αμφότερες καταδικαστές: «μακάριοι οι πραείς» κηρύττει ο χριστιανισμός, επιδοκιμάζοντας τον οίκτο και το έλεος, ενώ οι Ρωμαίοι μοραλιστές, όπως ο Σενέκας, υπογράμμιζαν την αξία της επιείκειας για τον ηγεμόνα, ο οποίος πρέπει να αποφεύγει όσο μπορεί κάθε τιμωρία ή εκδήλωση σκληρότητας (Skinner 2002, σ.78-79). Συγγραφείς κατόπτρων της Αναγέννησης, όπως ο Πατρίτζι, επηρεασμένοι κι από τις δύο παραδόσεις, υποστήριζαν πως «δεν υπάρχει ελάττωμα πιο απεχθές ή απάνθρωπο» από τη σκληρότητα σε έναν ηγεμόνα (στο skinner 2005, σ.162)· και εδώ ακριβώς είναι που διαφοροποιείται ο Μακιαβέλλι. Ο ηγεμόνας, κατ’ αυτόν, πρέπει να μην είναι πάντα ηθικός, να ξέρει να αξιοποιεί τη σκληρότητα

και να εφαρμόζει μια "οικονομία της βίας", κάνοντας στοχευμένες σκληρές πράξεις όπου απαιτείται. Αυτές, βεβαία, καλό είναι να πληθαίνουν στην αρχή αλλά να μειώνονται με τον καιρό, όχι το αντίθετο: διότι «όποιος φέρεται διαφορετικά [...] είναι υποχρεωμένος να κρατάει πάντα το σπαθί στο χέρι. Δεν μπορεί ποτέ να στηριχτεί στους υπηκόους του, μια και αυτοί δεν αισθάνονται σίγουροι μαζί του, με τις [...] επαναλαμβανόμενες αδικίες του» (Η, 8).

Συμπεριφορά σκληρή και λιονταρίσια απαιτείται για παράδειγμα στην περίπτωση των "ολότελα νέων ηγεμονιών", οι οποίες κατά τον Μακιαβέλλι ιδρύονται εξ αρχής από τη virtù ενός εξαίρετου ανδρός. Ως παραδείγματα, φέρνει τον Μωυσή, τον Ρωμύλο και τον Κύρο. Όλοι τους προσπάθησαν με τη δική τους αξία, εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες της τύχης, να καθιερώσουν νέα κράτη και νέους νόμους. Μια από τις δυσκολίες που φέρνει η fortuna σε αυτούς τους ηγέτες είναι η χλιαρή υποστήριξη και δυσπιστία του λαού στους καινούργιους νόμους. Σε αυτήν την περίπτωση η πειθώ συχνά δεν αρκεί: ο ηγέτης με virtù θα πρέπει να κάνει χρήση

βίας και να έχει τα μέσα, δηλαδή τα δικά του όπλα, για να επιβληθεί. Ο Μωυσής είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Οι ισραηλινοί, άρτι απελευθερωμένοι από την Αίγυπτο, χωρίς ακόμη ισχυρή πίστη στη νέα τάξη και έχοντας απηυδήσει από την απουσία του Μωυσή στο Σινά, παράκουσαν τις εντολές του («οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ - οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον»), και στράφηκαν ξανά στην ειδωλολατρία, πείθοντας τον Ααρών να φτιάξει ένα χρυσό

μόσχο για να τους καθοδηγεί. Η συνέχεια είναι γνωστή: ο Μωυσής διέταξε του πιστούς σε αυτόν Λευίτες, «να σκοτώσει ο καθένας τον αδελφό του, το φίλο του, το γείτονά του» (Ἔξοδος 32:27). Αποκατέστησε την πίστη στους νόμους δια της βίας, τρομάζοντας όποιον τυχόν σκεφτόταν εφεξής να τον αμφισβητήσει. Αυτό είναι απόδειξη για τον Μακιαβέλλι του ότι η εδραίωση της εξουσίας χρειάζεται ενίοτε τη βία σε βάρος των άπιστων ακολούθων: «Η φύση του λαού μεταβάλλεται εύκολα. Και ενώ είναι εύκολο να τους πείσεις για ένα πράγμα, είναι δύσκολο να τους κρατήσεις πιστούς. Και τότε πρέπει να οργανώσεις τα πράγματα έτσι, ώστε όταν δεν πιστεύουν

πια, να μπορείς να τους συγκρατήσεις με τη βία» (Η, 6).

Η βία προκαλεί το φόβο, ο οποίος με τη σειρά του εξασφαλίζει την πίστη όταν τα λόγια δεν αρκούν. Κατά την ουμανιστική ηθική, ο ηγεμόνας πρέπει να φροντίζει «οι υπήκοοί του όχι μόνο να τον αγαπούν αλλά και να τον λατρεύουν», όπως έλεγε ο Καστιλιόνε (στο Skinner 2005, σ.162), ενώ η Καινή Διαθήκη κηρύττει την αγάπη ακόμα και προς τον εχθρό. Ο Μακιαβέλλι ωστόσο έχει διαφορετική άποψη· χρειάζεται και η αγάπη και ο φόβος, ανάλογα με την δεδομένη κατάσταση. Κατά τον ρεαλισμό του, η αίσθηση της *verità effettuale* είναι αυτή που καθοδηγεί τον ηγεμόνα για το τι από τα δύο αποδίδει περισσότερο σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Ωστόσο, παρατηρεί, επειδή αμφότερα «είναι δύσκολο να συνυπάρχουν, είναι πολύ πιο ασφαλές να σε φοβούνται παρά να σε αγαπούν, όταν είναι ανάγκη να λείψει το ένα από τα δύο» (Η, 17). Και τούτο, διότι οι άνθρωποι παρακινούμενοι από το συμφέρον τους δεν θα διστάσουν να σπάσουν το δεσμό της αγάπης (όπως οι ισραηλίτες στην έρημο). Μόνο ο εξαναγκασμός του φόβου εξασφαλίζει την αφοσίωση στον ηγεμόνα, ειδικά όταν οι καταστάσεις δεν την ευνοούν.

Ως αντιπαράδειγμα σε ηγέτες με *virtù* όπως ο Μωυσής ο Μακιαβέλλι φέρνει τον σύγχρονό του μοναχό Σαβοναρόλα. Ύστερα από την εκδίωξη των Μεδίκων έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Φλωρεντίας. Είχε στην

αρχή μεγάλη λαϊκή υποστήριξη, αλλά όταν κάποιες από τις προφητείες του διαψεύστηκαν το πλήθος στράφηκε εναντίον του. Ως άοπλος προφήτης, λέει ο Μακιαβέλλι δεν είχε τα μέσα για να ασκήσει βία, ώστε να «συγκρατήσει όσους πίστεψαν» και να «εξαναγκάσει τους άπιστους να πιστέψουν»· έτσι έχασε την εξουσία και τη δόξα (Η,6).

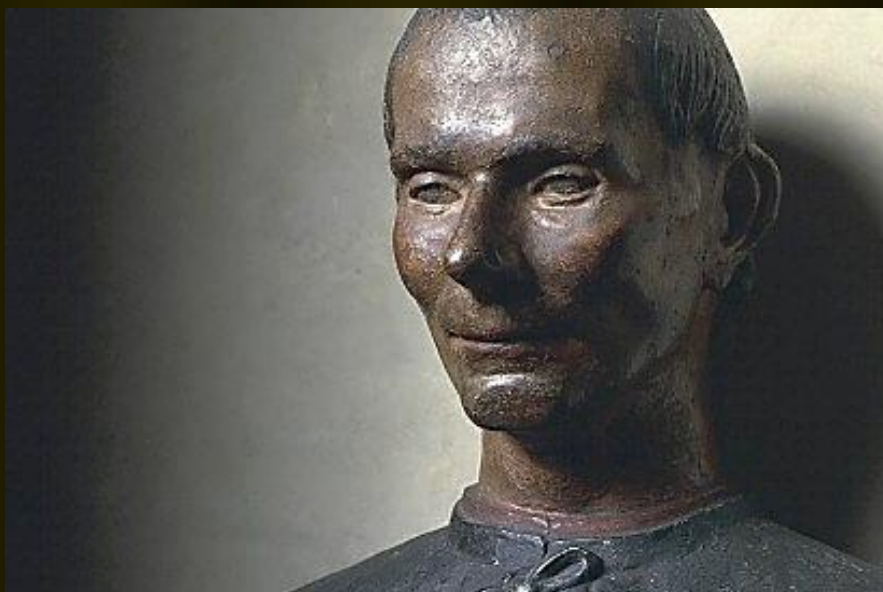
Αυτή είναι λοιπόν η μακιαβελλική θεώρηση για τη χρησιμότητα του “λιονταριού”, της σκληρότητας και της πρόκλησης φόβου που πρέπει να αξιοποιεί ο ηγεμόνας. Όπως είπαμε όμως, υπάρχει και ένα άλλο θηρίο, τη φύση του οποίου χρειάζεται να μιμείται: η αλεπού. Το λιοντάρι χρειάζεται για να «τρομάζει τους λύκους», αλλά δεν έχει τη πονηριά «να φυλαχτεί από τις παγίδες» (Η, 18). Μπορούμε να θεωρήσουμε την αλεπού ως το γενικότερο σύμβολο της πονηρίας, η οποία πρέπει πάντα να λειτουργεί συμπληρωματικά με την βία και την σκληρότητα. «Πρέπει», λέει ο Μακιαβέλλι απευθυνόμενος στον ηγεμόνα, «να ξέρεις να μιμείσαι τη φύση της αλεπούς· να είσαι καλός υποκριτής και κρυψίνους» (ibid). Η πονηρή αλεπού διακρίνεται καταρχάς από την ικανότητα να μην κρατάει το λόγο της. Αν το έκανε αυτό, σ’ ένα κόσμο που κανείς δεν κρατά το λόγο του όταν δεν τον συμφέρει, θα πιανότανε κορόιδο. Εδώ και πάλι ο Μακιαβέλλι έρχεται σε αντίθεση με την ουμανιστική ηθική, όπως απαντάται στα κάτοπτρα της εποχής: ο Ποντάνο λ.χ. έγραφε στο Περί ηγεμόνος, ότι ο ηγεμόνας «πρέπει πάση θυσία να κρατά το λόγο του

ακόμη και απέναντι στους εχθρούς του» (Skinner 2005, σ.1026). Οι καταβολές αυτής της θέσης βρίσκονται εν μέρει τόσο στη Καινή Διαθήκη όσο και στους Ρωμαίους μοραλιστές: ο Κικέρων για παράδειγμα, στο *De Officiis* έλεγε ότι ο λόγος που δίνεται πρέπει να τηρείται: «*Fides autem quae datur in verbis, ea servanda est*» (III, 70)· ενώ στο Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο ο Χριστός κηρύττει: «Ας είναι ο λόγος σας “ναι” όταν εννοείτε ναι και “όχι” όταν εννοείτε όχι. Κάθε τι άλλο είναι εκ του πονηρού» (5:35). Ο Μακιαβέλλι λοιπόν, ερχόμενος σε αντίθεση με αυτές τις παραδόσεις που συνέβαλαν από κοινού, παρά τις διαφορές τους, στη διαμόρφωση του ηθικού λόγου της εποχής του, συστήνει στον ηγεμόνα να ελέγχει κάθε φορά αν οι αφορμές που τον

υποχρέωσαν κάποτε να δώσει το λόγο του ισχύουν ακόμη στην εκάστοτε δεδομένη περίπτωση (H, 18)· αν όχι, τότε το να κρατήσει το λόγο του μπορεί να είναι επιζήμιο για το συμφέρον του κράτους του και άρα δεν πρέπει να το κάνει. «Άλλωστε, δεν έλειψαν σ’ έναν ηγεμόνα οι νομιμοφανείς [...] δικαιολογίες για την αθέτηση του λόγου του» (ibid).

Πρέπει όμως εδώ να διακρίνουμε ανάμεσα στην περίπτωση που ο ηγεμόνας αθετεί το λόγο που είχε δώσει πιθανόν κάποτε ειλικρινά, γιατί οι τωρινές καταστάσεις το

επιτάσσουν και στην περίπτωση που εξαρχής δίνει μια υπόσχεση με σκοπό να εξαπατήσει. Ο Μακιαβέλλι, αν και δεν διατυπώνει ρητά αυτή τη διάκριση, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι την υπονοεί: καθώς, ενώ στο κεφάλαιο 18 προβάλλει ως δείγμα αλεπουδίσιας συμπεριφοράς την αθέτηση του λόγου όταν το αντίθετο ζημιώνει τον ηγεμόνα, στο κεφάλαιο 19 αποδίδει το στοιχείο της αλεπούς στον

Ρωμαίο αυτοκράτορα Σεβήρο, ο οποίος όμως δεν αθέτησε τη συμφωνία του με τον Αλμπίνο επειδή οι καταστάσεις εκ των υστέρων άλλαξαν. Αντίθετα, εξαρχής εξαπάτησε τον Αλμπίνο, δίνοντας άτυπα ένα λόγο που δεν σκόπευε να τηρήσει. Συγκεκριμένα, ο Σεβήρος είχε δύο εμπόδια για να γίνει κυρίαρχος στη Ρώμη: τον Πεσσένιο Νίγκρο στην Ασία και τον Αλμπίνο στην Μ. Βρετανία, που απέβλεπε και αυτός στο θρόνο.

Για να μην επιτεθεί και στους δυο συγχρόνως, πράγμα το οποίο θα ήταν

αναποτελεσματικό από στρατηγική άποψη, επιτέθηκε πρώτα στον Νίγκρο και ταυτόχρονα, για να κερδίσει χρόνο, υποσχέθηκε στον Αλμπίνο ότι τάχα θα μοιραστούν μαζί τον αυτοκρατορικό θρόνο. Εννοείται αφού νίκησε τον Νίγκρο, στράφηκε κατόπιν ανενόχλητος κατά του Αλμπίνο. Βλέπουμε λοιπόν ότι με το σύμβολο της "αλεπούς" ο Μακιαβέλλι δεν αναφέρεται μόνο στην αθέτηση του λόγου που μπορεί να δόθηκε με ειλικρίνεια στην αρχή, αλλά και στον προσχεδιασμένο δόλο, στην υπόσχεση που δόθηκε εξ αρχής με πρόθεση να μην τηρηθεί και να παγιδέψει τον αντίπαλο. Και παρότι δεν εκτιμά τον Σεβήρο ως ηγεμόνα της κλάσης ενός Ρωμύλου ή Μωυσή (Parsons, 2016 σ.132), δεν παύει να θαυμάζει την αριστοτεχνική του ικανότητα στο δόλο, ο οποίος υπό προϋποθέσεις μπορεί να είναι απαραίτητος για την απόκτηση και τη διατήρηση της εξουσίας.

Η μακιαβελλική θεώρηση για τη σχέση ηθικής και πολιτικής πέρασε ιστορικά από πολλές περιπέτειες: ενδεικτικά μόνο υπενθυμίζουμε ότι στην Αντιμεταρρύθμιση ο αμυνόμενος καθολικισμός θεώρησε την μακιαβελλική απαγκίστρωση της πολιτικής από τον θείο-ηθικό νόμο ταυτόσημη του κακού, απαγορεύοντας το *Il Principe* · η ελισαβετιανή Αγγλία καταδίκασε τον μακιαβελλικό κυνισμό, αν και στα

παρασκήνια προσωπικότητες όπως ο Βάκων ή ο Θωμάς Κρόμβελ ανέτρεχαν συχνά στον Μακιαβέλλι· πολύ αργότερα, ο 19ος αιώνας κράτησε αμφίρροπη στάση: από τη μία η ιστορικιστική αντίληψη της εποχής (εμφανής στους Μακώλεϋ και Ράνκε) απέφυγε τη ριζικότητα του ζητήματος, θεωρώντας ότι ο Μακιαβέλλι αποδέσμευσε την ηθική από την πολιτική μόνο ανταποκρινόμενος στις συγκεκριμένες ανάγκες της εποχής του, χωρίς να θέτει τα θεμέλια ενός διαχρονικού αμοραλισμού της πολιτικής · από την άλλη ο Χέγκελ, στο πνεύμα των νεοσύστατων τότε εθνών κρατών, επιδοκίμασε τον Ηγεμόνα και ορμώμενος από το μήνυμά του

για την απελευθέρωση και ενοποίηση των ιταλικών κρατών, υποστήριξε ότι προκειμένου να ενωθεί πραγματικά η Γερμανία δεν μπορούν να ακολουθηθούν συμβατικοί ηθικοί όροι: «τα γαγγραινώδη άκρα δεν μπορούν να θεραπευτούν με νερό λεβάντας» (Hegel 1999, σ.80). Στη σύγχρονη πολιτική συγκυρία, το μακιαβέλλικό ζήτημα κατά κάποιο τρόπο επανέρχεται. Η κατάρρευση των μεταψυχροπολεμικών ιδεωδών περί "τέλους της ιστορίας" είναι ήδη γεγονός, με την επίταση των συγκρούσεων σε διεθνές επίπεδο και την αμφισβήτηση της διεθνούς τάξης, όπως σχηματίστηκε κατά την στιγμή του Αμερικανικού μονοπολισμού. Είναι ειδικά σε τέτοιες εποχές πολιτικής ρευστότητας και

σύγκρουσης που το δίλημμα μεταξύ του ηθικού δέοντος και πρακτικά αποδοτικού, αν και αμοραλιστικού, καθίσταται πιο επιτακτικό, με τον Μακιαβέλλι να αποτελεί κλασική αναφορά για την πολιτική σκέψη και πρακτική.

Βιβλιογραφία

Έργα Ν. Μακιαβέλλι

Niccolò Machiavelli – έργα (τόμοι I & II) εισαγωγή, επιλογή, μετάφραση Παναγιώτης Κονδύλης, Κάλβος, Αθήνα, 1984

Ο Ηγεμόνας, μτφρ Λήδα Μοσχονά, Σκαρβαίος, Αθήνα, 2017

Άλλα έργα

Augustine of Hippo, The City of God Against the Pagans,

Edited and translated by R. W. Dyson. Cambridge Texts in the History of Political Thought, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

Capponi Niccolo, An Unlikely Prince- The Life and Times of Machiavelli, Da capo press, 2010, Massachusetts USA, 2010

Cicero Marcus Tullius, On Obligations: De Officiis. Edited by P. G. Walsh, Oxford University Press, Oxford, 2008

Coleman Janet, A History of Political Thought- from the Middle Ages to the Renaissance, Blackwell publishers Ltd, Oxford UK, 2000

Donskis Leonidas ed., Niccolò Machiavelli: History, Power, and Virtue,

Value Inquiry Book Series, vol. 226. Amsterdam–New York, 2011

Hegel Georg Wilhelm Friedrich, The Constitution of Germany, in Hegel Political Writings, Cambridge University Press, Cambridge UK, 1999

Hexter J. X., The Vision of Politics on the Eve of Reformation – More, Machiavelli, Seyssel, Basic Books, New York, 1973

Parsons William B, Machiavelli' s Gospel: The Critique of Christianity in "The Prince" , University of Rochester Press, Rochester NY, 2016

Skinner Quentin, Μακιαβέλλι, μτφρ Κώστας Αθανασίου, Νήσος, Αθήνα, 2002

Τα θεμέλια της νεότερης πολιτικής σκέψης, μτφρ Μαρίνος Σαρηγιαννίδης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2005

Viroli Maurizio, Redeeming "The Prince": The Meaning of Machiavelli' s Masterpiece,

Princeton University Press, Princeton, 2014.

Η Γωνιά του Βιβλίου με τις Εκδόσεις Παπαγρηγορίου - Νάκας

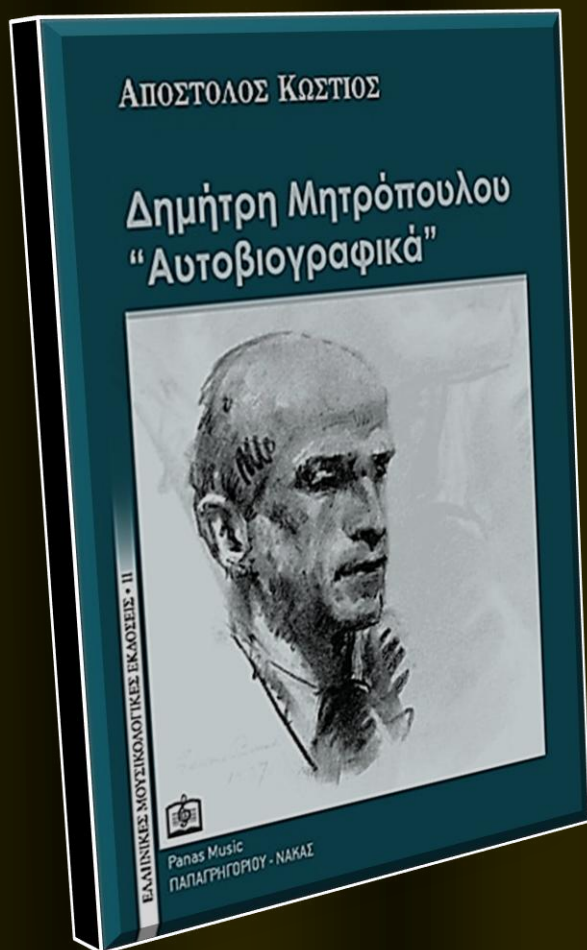

Ο Εκδοτικός Οίκος Παπαγρηγορίου – Νάκας αποτελεί από το 2018 επίσημο Χορηγό των Διαγωνισμών του Πνευματικού μας Κέντρου «Ταλέντα Βραβεία Φίλωνα» χορηγώντας κάθε χρόνο δωρο-επιταγές στους βραβευθέντες με Α΄, Β΄ και Γ΄ Βραβεία. Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος ο Εκδοτικός Οίκος ήταν στο πλευρό του Φίλωνα μα πάνω απ’ όλα ήταν υποστηρικτής των προσπαθειών όλων εκείνων των παιδιών που μοχθούν για την τέχνη της Μουσικής καλλιτεχνικής παιδείας. Ο Φίλωνας τιμώντας τον Οίκο που τόσα χρόνια έχει σταθεί στο πλευρό του αφιερώνει σε κάθε τεύχος του Magazino «Τέχνη & Πολιτισμός» μία βιβλιοπαρουσίαση που αφορά τις νέες εκδόσεις. Από τον Φίλωνα αλλά και όλους τους νέους που έχουν επωφεληθεί από την μεγάλη αυτή δωρεά αγάπης «Ένα Μεγάλο Ευχαριστώ». Η εταιρία ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ –

Εκδοτικός Οίκος Παπαγρηγορίου

– Νάκας. Χορηγός των Μουσικών Διαγωνισμών «Ταλέντα Βραβεία Φίλωνα»

ΝΑΚΑΣ (Panas Music), ιδρύθηκε το 1980 από τους Κώστα Παπαγρηγορίου και Χαρίλαο Νάκα. Δραστηριοποιήθηκε αρχικώς στο χώρο των μουσικών εκδόσεων εκδίδοντας τους περισσότερους Έλληνες Συνθέτες κάτι που έως τότε δεν υπήρχε στην Ελληνική Μουσική Εκδοτική αγορά. Κάλυψε το κενό σε βιβλία μουσικής ξένων εκδοτικών οίκων εισάγοντας μεγάλο αριθμό από την παγκόσμια εκδοτική δημιουργία, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στον τομέα της κλασικής κιθάρας. Πολύ σύντομα επεκτάθηκε στην εμπορία μουσικών επαγγελματικών και ερασιτεχνικών οργάνων. Στον τομέα των μουσικών εκδόσεων έδωσε μεγάλη προσοχή στην ποιότητα, κάτι που μέχρι τότε δεν καλυπτόταν επαρκώς. Σήμερα, με την πολύχρονη πείρα της και χρησιμοποιώντας την σύγχρονη τεχνολογία έχει ανεβάσει κατά πολύ την ποιότητα των υπηρεσιών της και προσδοκά στο μέλλον να προσφέρει ό,τι καλύτερο σε αυτόν το τομέα.

Κώστιος Απόστολος - Δημήτρης

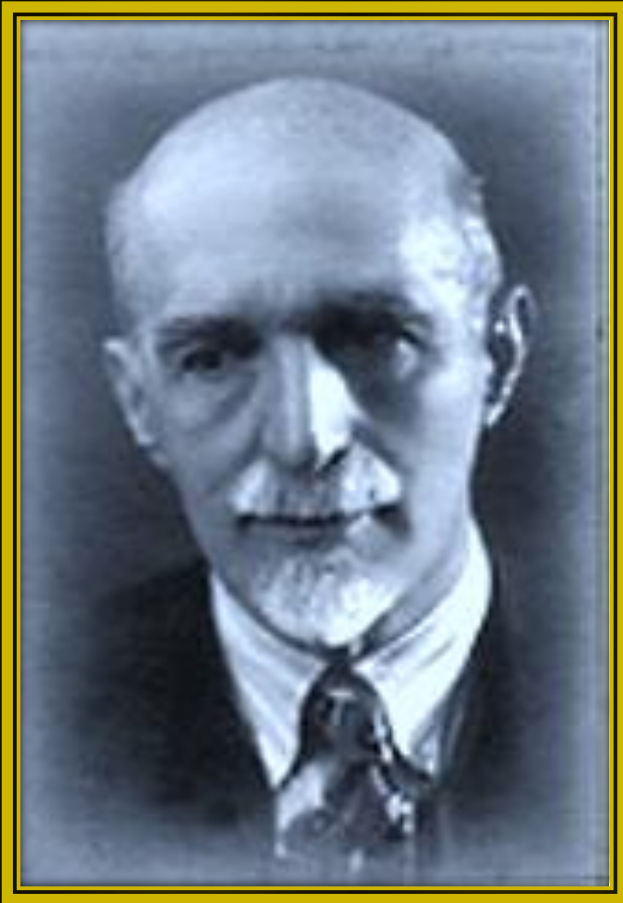
Μητρόπουλου "Αυτοβιογραφικά" ΙΙ

[Από επιστολή του Βασίλη Βασιλικού προς τον συγγραφέα] Διάβασα τα "Αυτοβιογραφικά" του Δ.Μ. –αληθινά πέτυχες πολλά σ' αυτό το βιβλίο. Να δώσεις ανάγλυφη την προσωπικότητα και το βάθος του ύφους του μεγάλου αυτού μύστη. Βασίλης Βασιλικός

«Στο νέο του βιβλίο για τον Μητρόπουλο ο Απόστολος Κώστιος ανασυνέθεσε ένα

συναρπαστικό αυτοβιογραφικό αφήγημα αποκλειστικά από κείμενα του αρχιμουσικού, επιστολές εκδομένες και ανέκδοτες, αποσπάσματα από συνεντεύξεις, ομιλίες και άρθρα στον Τύπο της εποχής. [...] Ο λαϊκισμός απασχολούσε πολύ τον Μητρόπουλο, θιασώτη της νέας μουσικής: «Το μόνο για να μορφώσεις έναν λαό είναι να χρησιμοποιήσεις τα κατάλληλα έργα που υπάρχουν στην παγκόσμια παραγωγή και όχι να αναγκάσεις τους συνθέτες να σου γράψουν κάτι "προσιτό". Προσιτό σε ποιον; Οι λιγότεροι μπορούν να καταλάβουν τον Σάινμπεργκ, άλλοι σταματούν στον Βάγκνερ [κ.ο.κ.]. Σε ποιον σταθμό θα σταματήσεις; Για να συμπεριλάβεις και τον τελευταίο ανίδεο θα 'πρεπε να κατέβεις ως τα τραγούδια του δρόμου!». Νίκος Α. Δοντάς Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ...

Πανόραμα Τέχνης, Πολιτισμού & Αισθητικής

Στα ψηλά βουνά της

**γλώσσας: Η ζωή και το έργο
του Ζαχαρία Παπαντωνίου (Το
άρθρο επιμελήθηκε η Κατερίνα Ζώτου)**

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου γεννήθηκε στο Καρπενήσι, στις 2 Φεβρουαρίου 1877, σε έναν τόπο που έμελλε να χαραχθεί ανεξίτηλα μέσα του και να τροφοδοτήσει το έργο και τη φαντασία του. Υπήρξε μια πολυσχιδής προσωπικότητα: λογοτέχνης, ποιητής, διηγηματογράφος, δημοσιογράφος, κριτικός τέχνης, πολιτικός και ακαδημαϊκός: ένας άνθρωπος που υπηρέτησε με πάθος τη δημοτική γλώσσα, σε μια εποχή έντονων πνευματικών ζυμώσεων.

Η οικογενειακή του ιστορία μοιάζει με προοίμιο μυθιστορήματος. Ο πατέρας του,

Λάμπρος Παπαντωνίου, εγκατέλειψε το 1872 τη νότια Ρωσία, όπου δίδασκε, για να σωθεί από μια μεγάλη επιδημία. Βρήκε καταφύγιο στο Καρπενήσι, κοντά στους συγγενείς της συζύγου του, Ελένης Ηλιοκαύτου, κόρης του συμβολαιογράφου Ζαχαρία Ηλιοκαύτου. Καθώς δεν υπήρχε διαθέσιμη θέση δασκάλου στην πόλη, μετατέθηκε στη Γρανίτσα, όπου εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του. Όταν η Ελένη έμεινε έγκυος, επέστρεψε στο Καρπενήσι για να γεννήσει κοντά σε γιατρούς. Έτσι, στο σπίτι των Γ. και Β. Φαρμακίδη, ήρθε στον κόσμο ο Ζαχαρίας. Λίγο μετά τη γέννησή του, μητέρα και παιδί γύρισαν στη Γρανίτσα, σε μια περίοδο που ο τόπος συγκλονιζόταν από την ανακήρυξη του Νεομάρτυρα Μιχαήλ του εκ Γρανίτσης. Ο πατέρας του, βαθιά συνδεδεμένος με την πνευματική ζωή της κοινότητας, συνέθεσε το απολυτίκιο του Αγίου «Των Αγράφων τον γόνον και Ελλάδος αγλάνισμα [...]» καθώς και το Δοξαστικό των Αίνων το 1881, τα οποία

εντάχθηκαν στην ακολουθία του. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, όπου η πίστη, η παιδεία και η παράδοση συνυπήρχαν, μεγάλωσε ο μικρός Ζαχαρίας μαζί με τα αδέλφια του, τον Χαρίλαο, τον Θανάση και τη Σοφία.

Το 1890 η οικογένεια εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Ο Ζαχαρίας, μόλις δεκατριών ετών, βρέθηκε στην πρωτεύουσα και ολοκλήρωσε το Γυμνάσιο. Αν και εγγράφηκε στην Ιατρική, η ψυχή του είχε ήδη παραδοθεί στη δημοσιογραφία και τη λογοτεχνία. Από το 1893 συνεργάζεται με την εφημερίδα «Ακρόπολη» του Βλάσης Γαβριηλίδης, ενώ δοκιμάζει και τη σκηνή ως ερασιτέχνης ηθοποιός στο «Αθήναιον». Το πρώτο του διήγημα, «Ο ψωμάς», σηματοδοτεί την είσοδό του στον λογοτεχνικό κόσμο. Παράλληλα, καλλιεργεί και τη ζωγραφική, αναζητώντας εκφραστικές διεξόδους σε πολλαπλά πεδία.

Η ήττα της Ελλάδας το 1897 τον συγκλονίζει βαθιά και τον οδηγεί στη συγγραφή των «Πολεμικών τραγουδιών». Τρία χρόνια

αργότερα αναλαμβάνει αρχισυντάκτης στην εφημερίδα «Σκριπ», θέση που διατηρεί έως το 1905. Την ίδια περίοδο, η οικογενειακή του ζωή σκιάζεται από τα έντονα ψυχολογικά προβλήματα του αδελφού του Θανάση.

Το 1904 συγκαταλέγεται στα πρώτα μέλη της εταιρείας «Η Εθνική Γλώσσα», μαζί με σημαντικές μορφές όπως ο Μιλτιάδης Μαλακάσης και ο Ανδρέας Καρκαβίτσας, με σκοπό την υπεράσπιση της δημοτικής. Το 1905 συντάσσει τη διακήρυξη «Προς το ελληνικό Έθνος», εκφράζοντας το όραμα της γλωσσικής ανανέωσης.

Το 1908 τον βρίσκει στο Παρίσι ως ανταποκριτή της εφημερίδας «Εμπρός» του Αριστείδης Κυριακού. Εκεί, μέσα σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες —καθώς σταματά να πληρώνεται— αρρωσταίνει και απογοητεύεται, αλλά στηρίζεται από τον Σωτήρη Σκίπη. Παρ' όλα αυτά, τα «Παρισινά γράμματα» του αναδεικνύονται σε σημαντικά κείμενα, γεμάτα οξυδέρκεια και ευαισθησία.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα το 1911, συνδέεται με τον Ελευθέριος Βενιζέλος μέσω του Στέφανου Γρανίτσα και εισέρχεται στη διοίκηση ως νομάρχης. Από το 1912 έως το 1916 υπηρετεί σε Ζάκυνθο, Κυκλάδες, Καλαμάτα και Σπάρτη, προωθώντας πρωτοβουλίες όπως η ίδρυση εργατικού

σωματείου στη Σύρο και η διοργάνωση του πρώτου Πανιονίου Συνεδρίου. Η αντίδρασή του στον αφορισμό του Βενιζέλου το 1916 τού κοστίζει τη θέση του και τον οδηγεί σε δίκη, από την οποία τελικά απαλλάσσεται.

Παράλληλα, η δημιουργική του πορεία συνεχίζεται. Βραβεύεται σε διαγωνισμούς ποίησης, ενώ το 1917 πεθαίνει ο πατέρας του, γεγονός που συνοδεύεται από φήμες αυτοκτονίας. Το 1918 εκδίδει το εμβληματικό έργο «Τα ψηλά βουνά» και αναλαμβάνει τη διεύθυνση της Εθνικής Πινακοθήκης. Το 1919 σημαδεύεται από την αυτοκτονία του αδελφού του Θανάση και τη συμμετοχή του στο «Αλφαβητάρι με τον Ήλιο». Η ποιητική συλλογή «Τα χελιδόνια», αφιερωμένη στη μνήμη του αδελφού του, εκφράζει βαθιά προσωπικό πόνο και τρυφερότητα.

Η πολιτική αναταραχή της εποχής φέρνει και σκληρές στιγμές: τα «Ψηλά Βουνά» καίγονται στην Πλατεία Συντάγματος ως αντεθνικά και αντιθρησκευτικά. Ωστόσο, το έργο του επιβιώνει και δικαιώνεται. Το 1923 τιμάται με το Εθνικό Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών για τους «Πεζούς ρυθμούς». Το θεατρικό του «Ο όρκος του πεθαμένου» αποτυγχάνει στη σκηνή, αλλά δεν ανακόπτει τη δημιουργική του πορεία.

Στα επόμενα χρόνια εκδίδει έργα όπως «Θεία δώρα», «Ο Όθων και η Ρωμαϊκή Δυναστεία», «Το Άγιον Όρος», «Βυζαντινός όρθρος» και «Η θυσία». Το 1938 εκλέγεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και, με

θάρος, εκφωνεί τον εναρκτήριο λόγο του για τον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο στη δημοτική —μια πράξη που προκαλεί αντιδράσεις, αλλά σηματοδοτεί μια ιστορική στιγμή για τη γλώσσα. Ο θάνατός του έρχεται απροσδόκητα την 1η Φεβρουαρίου 1940, μέσα σε τραμ, καθ' οδόν προς την Ακαδημία, μία μόλις ημέρα πριν τα γενέθλιά του.

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου υπήρξε άνθρωπος ευαίσθητος, άμεσος και βαθιά αληθινός. Οι αξίες του, ρεαλιστικές και ανθρώπινες, διαπερνούν το έργο του και το καθιστούν διαχρονικό. Η αγάπη του για τη φύση, τα ζώα και, πάνω απ' όλα, για τα παιδιά, βρίσκει την πληρέστερη έκφρασή της στα «Ψηλά Βουνά», ένα από τα σημαντικότερα αναγνωστικά της νεοελληνικής παιδείας. Στις σελίδες του ζωντανεύουν μνήμες από τη Γρανίτσα και τη Ρούμελη, από εκείνα τα τοπία που ποτέ δεν έπαψε να νοσταλγεί, τα βουνά, τα δάση, το φως της πατρίδας του, που έγιναν ποίηση και ψυχή.

Το Γλωσσικό Ζήτημα

Το γλωσσικό ζήτημα, μία από τις πιο έντονες πνευματικές και ιδεολογικές συγκρούσεις της νεότερης Ελλάδας, δεν υπήρξε για τον Ζαχαρία Παπαντωνίου μια αφηρημένη διαμάχη, αλλά μια βαθιά βιωματική υπόθεση, που άγγιζε τον ίδιο τον πυρήνα της παιδείας και της εθνικής ταυτότητας. Σε μια εποχή όπου η καθαρεύουσα κυριαρχούσε ως γλώσσα κύρους και εξουσίας, εκείνος στάθηκε με συνέπεια και πάθος στο πλευρό της δημοτικής, όχι απλώς ως αισθητική επιλογή, αλλά ως πράξη

δημοκρατίας και παιδαγωγικής ευθύνης. Μέσα από τη συμμετοχή του στο δημοτικιστικό κίνημα και τη στενή του σύνδεση με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, βρέθηκε στον πυρήνα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης των αρχών του 20ού αιώνα,

η οποία επιδίωξε να φέρει τη γλώσσα του σχολείου πιο κοντά στη ζωντανή γλώσσα του λαού. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική, ιδίως μέσα από το αναγνωστικό «Τα ψηλά βουνά», όπου η γνώση, η φύση και η γλώσσα συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο, ζωντανό σύνολο. Με το έργο και τη στάση του, ο Παπαντωνίου υπερασπίστηκε ένα όραμα παιδείας πιο ανθρώπινης, πιο ελκρινούς και

βαθύτερα ελληνικής.

Οι κύριοι αντίπαλοι του στο γλωσσικό ζήτημα ήταν ένα ολόκληρο πνευματικό και θεσμικό στρατόπεδο. Οι υπερασπιστές της καθαρεύουσας, που έβλεπαν στη δημοτική μια απειλή για την παράδοση, την τάξη και κατά τη δική τους αντίληψη, το κύρος του ελληνικού κράτους. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονταν λόγιοι, πανεπιστημιακοί, ανώτεροι κρατικοί λειτουργοί και ένα σημαντικό μέρος της Εκκλησίας, οι οποίοι

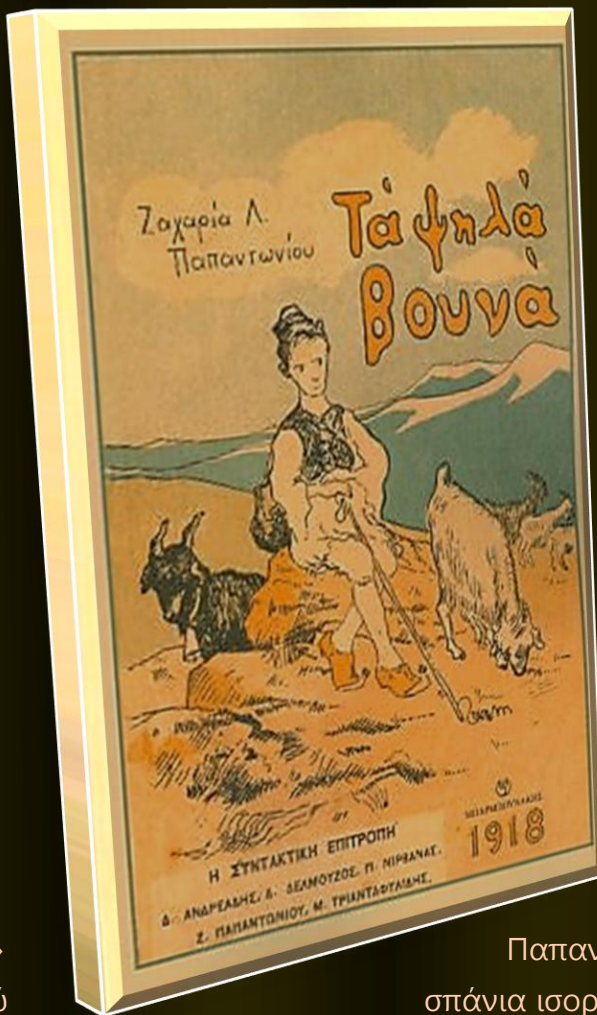

θεωρούσαν ότι η αρχαιοπρεπής γλώσσα αποτελούσε τον μόνο ασφαλή σύνδεσμο με το ένδοξο παρελθόν. Μορφές όπως ο Γεώργιος Χατζιδάκις, με το τεράστιο επιστημονικό

του κύρος, υπήρξαν βασικοί εκφραστές αυτής της τάσης, υποστηρίζοντας την ανάγκη διατήρησης μιας λόγιας μορφής της γλώσσας.

Η αντιπαράθεση, ωστόσο, δεν περιοριζόταν σε θεωρητικό επίπεδο, συχνά λάμβανε οξύτατες διαστάσεις στον δημόσιο χώρο. Τα «Ευαγγελικά» και τα «Ορεστειακά» των αρχών του 20ού αιώνα είχαν ήδη δείξει

πόσο εκρηκτικό μπορούσε να γίνει το ζήτημα της γλώσσας. Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο Παπαντωνίου και οι ομοϊδεάτες του βρέθηκαν αντιμέτωποι με καχυποψία, επιθέσεις και, ενίοτε, με ανοιχτή εχθρότητα. Χαρακτηριστικό είναι το επεισόδιο με την καύση των «Ψηλών Βουνών» στην Πλατεία Συντάγματος, όταν το έργο του κρίθηκε «αντεθνικό» και «αντιθρησκευτικό» από κύκλους που φοβούνταν τη ρήξη με το παλαιό γλωσσικό καθεστώς.

Πέρα όμως από τα πρόσωπα και τα επεισόδια, ο βαθύτερος αντίπαλος του Παπαντωνίου ήταν μια νοοτροπία, η αντίληψη ότι η παιδεία πρέπει να

παραμένει αποκομμένη από τη ζωντανή εμπειρία του λαού. Απέναντι σε αυτή τη στάση, εκείνος πρόταξε μια άλλη ιδέα της ελληνικότητας, όχι ως απολίθωμα του παρελθόντος, αλλά ως ζωντανή συνέχεια που εκφράζεται μέσα από τη γλώσσα που μιλιέται, αισθάνεται και εξελίσσεται. Έτσι, η αντιπαράθεσή του δεν υπήρξε απλώς φιλολογική, αλλά βαθιά ιδεολογική και πολιτισμική.

Το ύφος της γραφής

Το ύφος του Ζαχαρίας Παπαντωνίου διακρίνεται από μια σπάνια ισορροπία ανάμεσα στην απλότητα και τη λεπτή καλλιτεχνική επεξεργασία. Η γλώσσα του, βαθιά ριζωμένη στη δημοτική, δεν επιδιώκει τον εντυπωσιασμό, αλλά την αμεσότητα και μέσα από αυτή την αμεσότητα αναδύεται μια αίσθηση φυσικότητας που κάνει τον αναγνώστη να αισθάνεται πως ακούει έναν ζωντανό, ειλικρινή λόγο.

Η έκφρασή του είναι διαυγής, χωρίς περιττές επιβαρύνσεις, όμως ποτέ φτωχή. Αντίθετα, κρύβει μια εσωτερική μουσικότητα και έναν

ρυθμό που θυμίζει προφορική αφήγηση. Οι προτάσεις του κυλούν αβίαστα, με μια ήπια λυρικήτητα που δεν επιβάλλεται αλλά αναδύεται οργανικά, όπως το τοπίο μέσα από την πρωινή ομίχλη. Συχνά, πίσω από την απλή διατύπωση, διακρίνεται μια βαθύτερη ποιητική διάθεση, μια ευαισθησία που μεταμορφώνει το καθημερινό σε κάτι ουσιαστικό και διαχρονικό.

Ιδιαίτερο γνώρισμα της γραφής του είναι η έντονη εικονοποιία. Ο Παπαντωνίου στην ουσία ζωγραφίζει με λέξεις. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι ασχολήθηκε και με τη ζωγραφική. Η ματιά του είναι ζωγραφική, γεμάτη φως, χρώματα και λεπτές αποχρώσεις. Τα τοπία της Ρούμελης, τα βουνά, τα δέντρα, τα ζώα, αποκτούν σχεδόν υλική υπόσταση μέσα από την αφήγησή του. Οι εικόνες του κινούνται, αναπνέουν, μεταβάλλονται μαζί με τον χρόνο και το συναίσθημα.

Στους ιδιωτισμούς του συναντά κανείς μια ήπια λαϊκότητα, ποτέ όμως χονδροειδή ή υπερβολική. Αντλεί από τον ζωντανό λόγο της ελληνικής υπαίθρου, από την παράδοση και τη λαϊκή σοφία, χωρίς να διολισθαίνει στη μίμηση ή στη φολκλορική επίδειξη. Η χρήση της δημοτικής είναι για εκείνον βαθιά βιωματική. Η γλώσσα του έχει τη ζεστασιά του καθημερινού λόγου, αλλά και τη φροντίδα ενός ανθρώπου που γνωρίζει τη δύναμη και την ευθύνη της λέξης.

Οι χρωματισμοί της έκφρασής του κινούνται ανάμεσα στη γλυκύτητα και τη μελαγχολία.

Ακόμη και στις πιο φωτεινές σελίδες του, υπάρχει μια υποδόρια νοσταλγία, μια αίσθηση απώλειας ή μνήμης που διαπερνά το κείμενο χωρίς να βαραίνει. Αυτός ο λεπτός συναισθηματικός τόνος είναι που προσδίδει στο έργο του μια ιδιαίτερη

τρυφερότητα, ιδίως όταν απευθύνεται στα παιδιά, τα οποία αντιμετωπίζει όχι ως απλούς αναγνώστες, αλλά ως ισότιμους συνομιλητές.

Ως προς τις επιρροές του, ο Παπαντωνίου εντάσσεται οργανικά στο πνευματικό ρεύμα του δημοτικισμού και συνομιλεί με μορφές όπως ο Ανδρέας Καρκαβίτσας και ο Ιωάννης Κονδυλάκης, από τους οποίους κληρονομεί την αγάπη για την καθαρή αφήγηση και τη

λαϊκή γλώσσα. Παράλληλα, η ευαισθησία και ο λυρισμός του τον φέρνουν κοντά στην ποιητική ιδιοσυγκρασία του Μιλτιάδη Μαλακάση, ενώ η προσήλωσή του στην παιδαγωγική διάσταση της λογοτεχνίας τον διαφοροποιεί και τον καθιστά μοναδικό.

Ωστόσο, πέρα από κάθε επιρροή, ο Παπαντωνίου κατακτά μια φωνή καθαρή, ανθρώπινη και φωτεινή. Είναι η φωνή ενός ανθρώπου που πίστεψε βαθιά στη δύναμη της απλότητας και απέδειξε πως, όταν η γλώσσα είναι αληθινή, μπορεί να αγγίξει όλες τις ψυχές, ανεξαρτήτως ηλικίας ή εποχής..

Ο ύπνος της βαρκούλας

Άγεράκι τὰ φτερά σου για λίγο κόψε...
Φόβον ἔχω τὸ γιαλὸ μὴν ἀνασάνει,
τί ἐδῶ πὰ στὸ φεγγαρόλουστο λιμάνι
μιὰ βαρκούλα ἀποκοιμήθηκεν ἀπόψε.

Λαγαρή καὶ φωτερὴ ἡ θωριά της πέφτει
στῶν νερῶν τὸν ὀλοκάθαρο καθρέφτη
καὶ θαρρεῖς πῶς εἶδεν ὄνειρο ἡ καϋμένη
ἀπὸ ἀνέμους κι ἀπὸ κύμα ἀποσταμένη.

Νὰ γελοῦν οἱ φαντασίες ἐμᾶς μονάχα!
Νὰ ποὺ ἀράζει σὲ νησάκια διαμαντένια,
σὲ οὐρανοὺς φωτοχυμένους λάμνει - τάχα.
Μὴν ξυπνήσει ἀπ' τὸ ταξίδι ἔχω ἔννια...

Κόσμε, ἀλάργευε ἀπὸ δῶ, λεφούσι, πέρνα.
Μὴν ταράξεις τὸ ὕπνοφάντασμα, διαβάτη.
Στῶν νεράιδων τὴ σπηλιὰ κοιμήσου, μπάτη,
πῖνε ἀκόμα σὺ, βαρκάρη, στὴν ταβέρνα!

(ἀπὸ τὸ Νεοέλληνες Λυρικοί, Βασική
Βιβλιοθήκη 29,
«Ἄετός» Α.Ε., 1954)

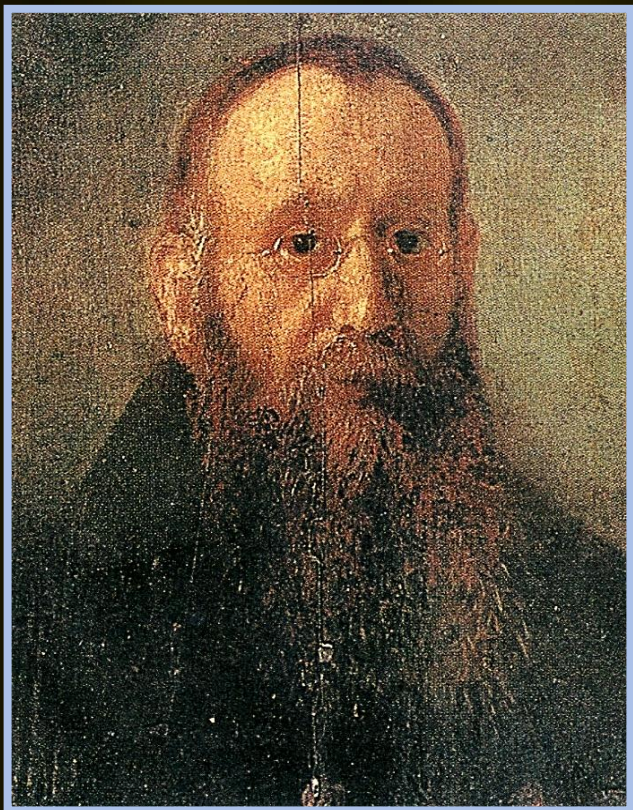
Τὸ κυπαρίσσι

Εἶμαι τὸ δέντρο ποὺ ἀκολουθεῖ τὴ γραμμὴ
τῆς προσευχῆς ὅταν ἀνεβαίνει
ἀπὸ ἥσυχη ψυχὴ.

Εἶμαι ἡ λόγχη ποὺ κοκκίνισε στὸ αἷμα τῆς
δύσης καὶ φρουρεῖ τὸ Ἄόρατο
ἀπ' τὴν ἄρνηση καὶ τὴν εἰρωνεία.

Εἶμαι στὶς γιορτὲς τοῦ τοπίου τὸ μαῦρο ράσο
ποὺ δὲν τελείωσεν ἀκόμα
τὴ δοκιμασία του.

Εἶμαι τὸ καμπαναριὸ στὸ ναὸ τοῦ πόνου καὶ
γιὰ τὶς ψυχὲς ποὺ ἔχουν σκοπὸ
σημαίνει τοὺς ὄρθρους καὶ τοὺς ἐσπερινοὺς
ἡ σιωπὴ μου.

Γεώργιος Άβλιχος: Φως,

Ποιητικότητα και Υπέρβαση στην Επτανησιακή Ζωγραφική του 19ου αιώνα (Το κείμενο

επιμελήθηκε ο Ιωάννης Λάσκαρης)

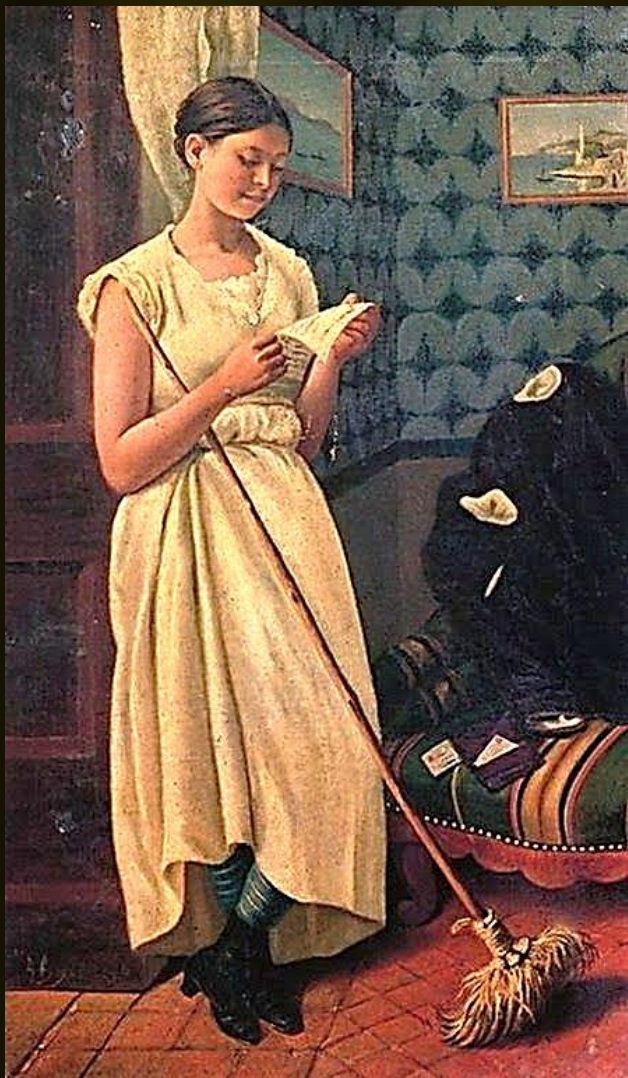
Ο Άβλιχος εκτός από ζωγράφος υπήρξε ποιητής και μουσικός. Έγραψε στη δημοτική γλώσσα ενώ το 1883 παρουσίασε στο κοινό το έμμετρο δράμα του Η καταστροφή των Ψαρών, το οποίο έκανε πρεμιέρα το ίδιο έτος στο Αργοστόλι. Επίσης ασχολήθηκε με τη μελοποίηση ποιημάτων. Τα τελευταία χρόνια του βίου του ήταν δύσκολα κυρίως λόγω των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε αλλά και της κλονισμένης υγείας του.

Ο Γεώργιος Άβλιχος γεννήθηκε στην Τεργέστη στις 2 Απριλίου 1842. Μητέρα του ήταν η σλοβενική καταγωγής Γελτρούδη Πρίμιτζ που περίπου το 1850 μετοίκησε στην Κεφαλονιά και το 1851 παντρεύτηκε τον Ληξουριώτη έμπορο Γεώργιο Θ. Άβλιχο (πατέρα του ποιητή Μικέλη Άβλιχου, 1844-1917), του οποίου ο εννιάχρονος Γεώργιος έλαβε το επώνυμο.

Σπούδασε ζωγραφική σε σχολή ελευθέρων σπουδών στη Νάπολη της Ιταλίας, όπου ίσως να έλαβε και μαθήματα νομικών. Συνέχισε τις καλλιτεχνικές του σπουδές στη Γερμανία, για να επιστρέψει κατόπιν στην Κεφαλονιά όπου εργαζόταν ως βιβλιοθηκάριος παραδίδοντας ταυτόχρονα και μαθήματα ζωγραφικής.

Στη ζωγραφική καταπιάστηκε κυρίως με τις προσωπογραφίες, την ηθογραφία και τη νεκρή φύση. Πίνακές του παρουσιάστηκαν στην έκθεση του Συλλόγου «Παρνασσός» το 1885 και στην Πανελλήνια Καλλιτεχνική Έκθεση του Ζαππείου το 1888. Ο Άβλιχος κατατάσσεται στους εκπροσώπους της επτανησιακής σχολής του 19ου αιώνα. Στο έργο του κυριαρχεί μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα που δίνει την αίσθηση της υπέρβασης της καθημερινότητας. Όσον αφορά τις προσωπογραφίες του, σε αυτές διακρίνονται η αρμονία των χρωμάτων όπως και ο ρεαλισμός στην απόδοση. Επίσης

ο Άβλιχος ήταν ένας από τους λίγους Έλληνες ζωγράφους του 19ου αιώνα που απέφυγε τη χρήση της καφετιάς ασφάλτου

των ακαδημαϊκών (την επονομαζόμενη και μπιτούμ) χρησιμοποιώντας αντί αυτού καθαρές και φωτεινές αποχρώσεις.

Ασχολήθηκε κατά κύριο λόγο με την προσωπογραφία αλλά και με την ηθογραφία και τη νεκρή φύση. Έχοντας ως αφετηρία την ιταλική ακαδημαϊκή παράδοση, καλλιέργησε στο έργο του μια ποιητική ατμόσφαιρα, που συχνά υπερβαίνει την οικεία καθημερινότητα. Στα πορτρέτα του απομακρύνθηκε από τον

καθιερωμένο τύπο της προσωπογραφίας του πρώτου μισού του 19ου αιώνα, με την αυστηρότητα της στάσης, τους σκοτεινούς τόνους και την τυποποιημένη σύνθεση, επιλέγοντας, στα πιο χαρακτηριστικά του έργα, ευαίσθητα, αρμονικά χρώματα και δίδοντας έμφαση στο ρεαλισμό της απόδοσης.

Το έργο του Γεωργίου Άβλιχου διακρίνεται για μια ιδιότυπη και ιδιαίτερα εκλεπτυσμένη χρήση της χρωματικής παλέτας, η οποία τον διαφοροποιεί αισθητά από την κυρίαρχη ακαδημαϊκή ζωγραφική του 19ου αιώνα. Σε αντίθεση με την εκτεταμένη χρήση της καφετιάς ασφάλτου (μπιτούμ), που προσέδιδε βαρύτητα και σκοτεινότητα στις μορφές, ο Άβλιχος επιλέγει καθαρές, φωτεινές και διαφανείς αποχρώσεις. Η παλέτα του συγκροτείται από ψυχρούς τόνους, όπως απαλά γαλάζια και λευκά, οι οποίοι εμπλουτίζονται με λεπτές θερμές παρεμβάσεις, όπως ρόδινα ή απαλές ώχρες. Η χρήση αυτή δεν εξυπηρετεί μόνο την

αισθητική αρμονία, αλλά συμβάλλει καθοριστικά στη δημιουργία μιας ατμόσφαιρας εσωτερικού φωτός, που δεν είναι δραματική αλλά ποιητική και στοχαστική. Το φως στα έργα του δεν λειτουργεί ως εξωτερική πηγή που αποκαλύπτει τη μορφή, αλλά ως στοιχείο που τη διαποτίζει, δημιουργώντας μια αίσθηση διαφάνειας και υπέρβασης της υλικότητας.

Ως προς το ύφος του, ο Άβλιχος κινείται με αφετηρία την ιταλική ακαδημαϊκή παράδοση, την οποία όμως μετασχηματίζει δημιουργικά. Ενώ διατηρεί την ακρίβεια του σχεδίου και τη σαφήνεια της μορφής, απομακρύνεται από την αυστηρότητα και τη στατικότητα που

χαρακτήριζαν την προσωπογραφία του πρώτου μισού του 19ου αιώνα. Οι μορφές του αποκτούν μια φυσικότητα και μια εσωτερική κίνηση, ενώ η σύνθεση παύει να είναι τυποποιημένη και γίνεται πιο ελεύθερη και βιωματική. Στην εξέλιξη του ύφους του διακρίνονται επίσης επιδράσεις από τη γερμανική καλλιτεχνική παιδεία, ιδίως ως προς την έμφαση στην εσωτερικότητα και την ψυχολογική διάσταση της μορφής, καθώς και συγγένειες με μια πρώιμη μορφή λυρικού ρεαλισμού, όπου η πιστή απόδοση

της πραγματικότητας συνυπάρχει με μια διακριτική ιδεαλιστική διάθεση.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση του συγκεκριμένου έργου με τη νεαρή μορφή στο παράθυρο (Κοπέλα στο παράθυρο, 1877), το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της ώριμης

καλλιτεχνικής του έκφρασης. Η σύνθεση οργανώνεται γύρω από μια ήρεμη αλλά δυναμική κίνηση προς τα έξω, καθώς η μορφή στρέφεται προς το άνοιγμα του παραθύρου. Η στάση του σώματος, ελαφρώς κεκλιμένη προς τα εμπρός, υποδηλώνει μια εσωτερική ώθηση, μια επιθυμία εξόδου ή επικοινωνίας με τον εξωτερικό κόσμο. Το παράθυρο λειτουργεί

όχι μόνο ως αρχιτεκτονικό στοιχείο, αλλά και ως συμβολικό όριο ανάμεσα στον εσωτερικό και τον εξωτερικό χώρο, ανάμεσα στο οικείο και στο άγνωστο.

Η χρωματική οργάνωση του έργου ενισχύει αυτή τη διάσταση. Το γαλάζιο φόντο δημιουργεί ένα αίσθημα απεραντοσύνης και ηρεμίας, ενώ το λευκό ένδυμα της μορφής, αποδοσμένο με λεπτές τονικές διαβαθμίσεις, προσδίδει μια σχεδόν άυλη ποιότητα. Οι μικρές ρόδινες λεπτομέρειες λειτουργούν ως

σημεία συγκέντρωσης της προσοχής και ταυτόχρονα ως στοιχεία ζωτικότητας μέσα στη συνολική γαλήνη της εικόνας. Το φως δεν διαμορφώνει έντονες αντιθέσεις, αλλά απλώνεται ομοιόμορφα, ενισχύοντας την ενότητα της σύνθεσης και την αίσθηση εσωτερικής ησυχίας.

Σε επίπεδο ερμηνείας, το έργο υπερβαίνει τα όρια μιας απλής προσωπογραφίας και προσεγγίζει μια πιο συμβολική και ψυχολογική διάσταση. Η μορφή δεν παρουσιάζεται ως κοινωνικός τύπος ή ως φορέας συγκεκριμένης ταυτότητας, αλλά ως υποκείμενο εσωτερικής εμπειρίας. Το βλέμμα προς τα έξω μπορεί να ερμηνευθεί ως έκφραση προσδοκίας, ονείρου ή και υπαρξιακής αναζήτησης. Η απουσία δραματικής έντασης και η επικράτηση μιας ήρεμης, σχεδόν στοχαστικής διάθεσης

ενισχύουν την εντύπωση ότι ο Άβλιχος ενδιαφέρεται περισσότερο για την απόδοση μιας ψυχικής κατάστασης παρά για την εξωτερική περιγραφή.

Συνολικά, το έργο του Άβλιχου χαρακτηρίζεται από μια λεπτή ισορροπία ανάμεσα στον ρεαλισμό και την ποιητική υπέρβαση. Η τεχνική του αρτιότητα συνδυάζεται με μια εσωτερική ευαισθησία, που τον καθιστά έναν από τους πλέον ιδιότυπους και καλλιτεχνικά ώριμους εκπροσώπους της επτανησιακής σχολής. Μέσα από τη χρήση του φωτός, την καθαρότητα των χρωμάτων και την ψυχολογική προσέγγιση της μορφής, καταφέρνει να μετατρέψει το καθημερινό σε φορέα μιας βαθύτερης, σχεδόν μεταφυσικής εμπειρίας.